

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce

Veľké Lovce

2021 – 2027
(s výhľadom do roku 2030)

2021

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE VEĽKÉ LOVCE 2021 – 2027 (s výhľadom do roku 2030)

Autorky:

©RNDr. Daša OREMUSOVÁ, PhD., 2021
©RNDr. Hilda KRAMÁREKOVÁ, PhD., 2021

Foto na obálke: Obecný úrad Veľké Lovce, 2021
Miestna akčná skupina združenia obcí Termál, 2021

OBSAH

0 ÚVOD 4
1 ANALYTICKÁ ČASŤ 5
1.1 Situačná analýza obce 5
1.1.1 Vymedzenie územia 5
1.1.2 Prírodné pomery 5
1.1.3 Z histórie obce 8
1.1.4 Demografické pomery 8
1.1.4.1 Vývoj počtu obyvateľov. 9
1.1.4.2 Dynamika obyvateľstva 10
1.1.4.3 Štruktúry obyvateľstva 16
1.1.5 Ekonomická základňa 21
1.1.5.1 Štruktúra využitia krajiny 21
1.1.5.2 Trh práce 22
1.1.5.3 Majetok a rozpočet obce 28
1.1.6 Infraštruktúra 30
1.1.6.1 Sociálna infraštruktúra 30
1.1.6.2 Domový a bytový fond 31
1.1.6.3 Technická, environmentálna a informačná infraštruktúra . . . 32
1.1.6.4 Dopravná infraštruktúra 33
1.1.7 Cestovný ruch 33
1.1.8 Kultúrny a spoločenský život 34
1.1.9 Environmentálne pomery 35
1.2 Výsledky ankety obyvateľov a podnikateľov 36
1.3 SWOT analýza obce 44
1.4 Problémová analýza 46
2 STRATEGICKÁ ČASŤ 49
2.1 Vízia obce 49
2.2 Integrované územné investície ako nástroj synergie opatrení a aktivít implementácie rozvojovej stratégie obce 49
3 PROGRAMOVÁ ČASŤ 52
3.1 Ex-post hodnotenie projektov obce za roky 2014 – 2020 52
3.2 Akčný plán projektov obce na roky 2021 – 2027 54
4 REALIZAČNÁ ČASŤ 55
5 FINANČNÁ ČASŤ 56
6 ZÁVER 58
7 ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV 59

0 ÚVOD

Zmenou spoločensko-ekonomického systému a najmä presunom viacerých kompetencií z pôsobnosti okresných úradov na obce sa na miestne samosprávne orgány presúvajú i rozhodnutia, akým smerom sa ich vývoj a rozvoj bude uberať.

Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 539/2008 Z. z. (v znení zákonov č. 309/2014 Z. z., č. 378/2016 Z. z., č. 58/2018 Z. z., č. 313/2018 Z. z., č. 221/2019 Z. z., č. 134/2020 Z. z.) ako jeden zo základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja územia definuje program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce (ďalej PHSR). PHSR je strednodobý programový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority v programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.

Nové programové obdobie 2021 – 2027 prinieslo nielen vznik Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (https://www.mirri.gov.sk/index.html), avizované sú aj zmeny v legislatívnom a programovom zabezpečení nového programového obdobia (https://www.partnerskadohoda.gov.sk/programove-obdobie-2021-2027/).

- PHSR obce je v súlade s existujúcimi dokumentmi vyššej hierarchickej úrovne:
- Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (v znení zákonov č. 309/2014 Z. z., č. 378/2016 Z. z., č. 58/2018 Z. z., č. 313/2018 Z. z., č. 221/2019 Z. z., č. 134/2020 Z. z.),
- Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020,
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja - Slovenskej republiky – Slovensko 2030 (2020),
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) v znení KURS 2011,
- Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky na programové obdobie 2014-2020,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja (NSK) 2016 – 2022,
- Integrovaná územná stratégia (PHSR) NSK do roka 2030 (v príprave),
- Územný plán regiónu Nitrianskeho kraja (2015),
- Stratégia rozvoja vidieka NSK 2016 – 2022,
- Strategický a marketingový plán rozvoja cestovného ruchu v NSK na roky 2014 – 2020,
- Stratégia rozvoja cyklotrás v NSK na roky 2021 – 2027,
- PHSR združenia obcí Termál na roky 2007 – 2013 (Dubcová a kol., 2007),
- PHSR združenia obcí Termál na roky 2014 – 2020 (Dubcová a kol., 2014),
- Stratégia integrovaného rozvoja mikroregiónu Termál (Heidema a kol., 2007).

PHSR obce zároveň nadväzuje aj na ďalšie dokumenty vypracované v predchádzajúcom programovom období:

- PHSR obce Veľké Lovce 2007 - 2013 (Dubcová a kol., 2007),
- PHSR obce Veľké Lovce 2014 – 2020 (Dubcová a kol., 2014),
- Územný plán obce Veľké Lovce Borguľa, 2007),
- Program odpadového hospodárstva obce Veľké Lovce (Babiak, 2016).

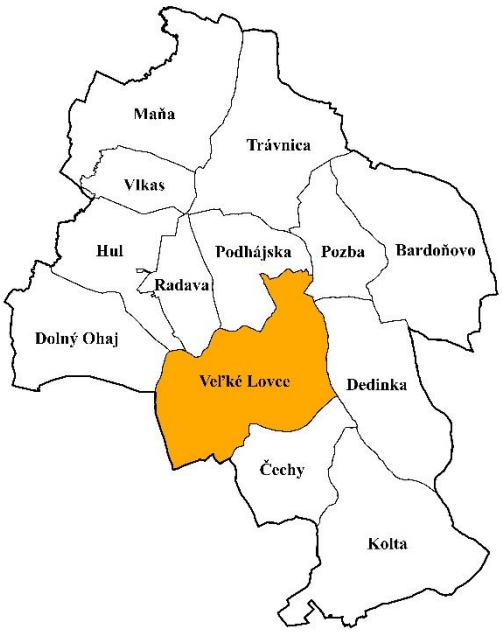
Ďalšie relevantné informačné zdroje, ktoré boli použité v procese tvorby tohto dokumentu, sú uvedené v jeho záverečnej kapitole.

PHSR obce treba chápať ako koncepčný dokument identifikujúci nielen hlavné problémy rozvoja obce ale i opatrenia, ktoré by mali k riešeniu týchto problémov prispieť, je podkladom pre naplnenie potrieb obyvateľov obce prostredníctvom rozvojových zámerov.

1 ANALYTICKÁ ČASŤ

1.1 SITUAČNÁ ANALÝZA

1.1.1 VYMEDZENIE ÚZEMIA

Obec Veľké Lovce **leží** v severovýchodnej časti okresu Nové Zámky, rozkladajúc sa na Podunajskej pahorkatine, z ktorej na územie zasahuje Hronská pahorkatina prostredníctvom svojej západnej časti Bešianskej pahorkatiny. Obec je zároveň súčasťou Združenia obcí Termál (ZO Termál, Mikroregión Termál), ktorý vznikol 4. októbra 1999 ako záujmové združenie obcí v okolí Termálneho kúpaliska Podhájska združujúc obce Podhájska, Bardoňovo, Čechy, Dedinka, Dolný Ohaj, Hul, Kolta, Maňa, Pozba, Radava, Trávnica, Vlkas a Veľké Lovce.

Tvar obce je pretiahnutý zo severovýchodu na juhozápad. Obec susedí na juhu s obcami Čechy, Semerovo a Branovo. Na juhozápade hraničí s obcou Bešeňov a na západe s obcou Dolný Ohaj. Severozápadnú hranicu má obec s obcami Hul a Radava. Na severe sú susednými obcami Podhájska a Pozba a o východnú hranicu sa obec delí s obcou Dedinka (mapa 1).

Obec sa nachádza mimo gravitačných bodov urbanizácie Nitrianskeho kraja, pričom jej územím prechádza iba cestná komunikácia III/1527 Radava – Veľké Lovce – Bešeňov.

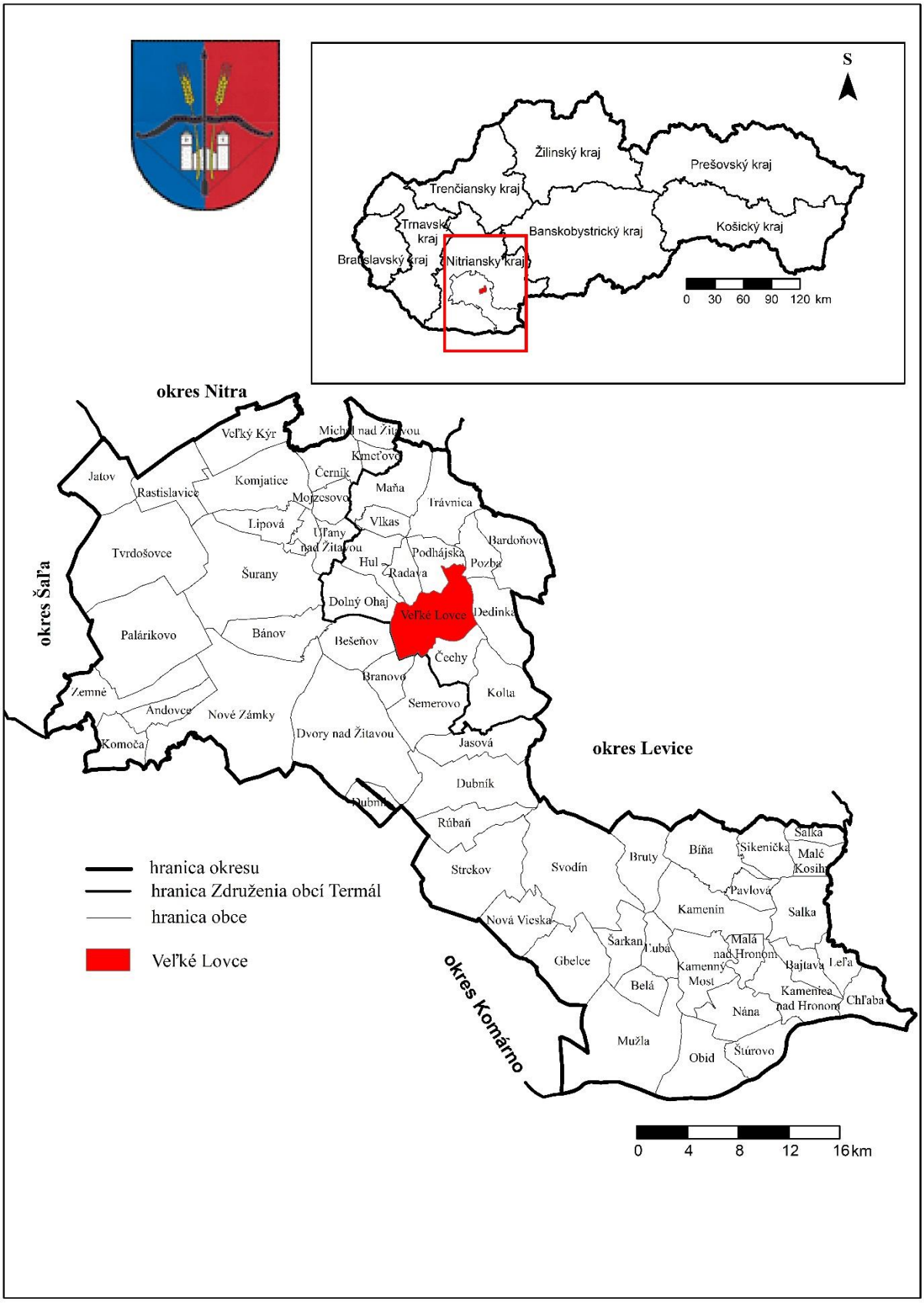
Veľkosťou plochy územia ako i počtom obyvateľov patrí obec Veľké Lovce k najväčším obciam Mikroregiónu Termál a zároveň k stredne veľkým obciam okresu Nové Zámky. Celková **rozloha obce** je 25,85 km². **Počet obyvateľov** k 31. 12. 2020 dosiahol 1838 osôb pri priemernej hustote 71,11 obyvateľov na l km^2.

1.1.2 PRÍRODNÉ POMERY

Prírodné podmienky obce sú výrazne ovplyvnené **geologickými pomermi** a charakterom **reliéfu**. Územie patrí do Podunajskej pahorkatiny, ktorá je celkom Podunajskej nížiny. Samotná Podunajská pahorkatina je v obci zastúpená oddielom Hronská pahorkatina, ktorého západná časť zasahujúca na územie je označovaná ako Bešianska pahorkatina. Dominuje tu reliéf nížinných pahorkatín, ktoré sú na území mierne až stredne členité a ich nadmorské výšky sa pohybujú v rozpätí 132 - 281 m. Stred obce leží v nadmorskej výške 162 m. Zastúpené sú prevažne širokými plochými chrbtami, oddelenými úvalinovitými dolinami. Budované sú v podloží treťohornými ílmi, pieskami a pieskovcami, na ktorých sú uložené eolické štvrtohorné spraše a sprašové hliny. V povodí Lovčianskeho a Branovského potoka sú doplnené o fluviálne sedimenty tvorené piesčitými hlinami, hlinitými pieskami až piesčitými štrkmi a o deluviálne sedimenty v podobe ílovitých a piesčitých hlín. V južnej časti územia zaznamenávame aj deluviálno-fluviálne sedimenty budované hlinami, piesčitými hlinami až hlinitými pieskami. Vzhľadom na geologickú stavbu je územie chudobné na nerastné suroviny.

Z klimatického hľadiska leží obec v teplej klimatickej oblasti s počtom letných dní (s max. 25 ºC a viac) nad 50. V rámci oblasti zasahuje do obce v západnej časti teplý, veľmi

Mapa 1 - Vymedzenie územia obce Veľké Lovce

suchý okrsok s miernou zimou a vo východnej časti teplý, suchý okrsok s miernou zimou, s teplotou v januári nad -3 ºC. Z klimaticko-geografického hľadiska je územie zaradené do subtypu prevažne teplej nížinnej klímy s priemernou teplotou v januári -1,5 ºC až -4 ºC, s priemernou teplotou v júli 19,5 ºC až 18,5 ºC a priemernými ročnými zrážkami 650 až 700 mm. V období rokov 1961 - 2010 bola v obci zaznamenaná priemerná ročná teplota vzduchu 9,6 ºC, priemerná teplota v januári -1,7 ºC a priemerná teplota v júli 20,4 ºC. Množstvo zrážok dosahovalo počas roka (obdobie rokov 1981 - 2010) v priemere 551 - 600 mm. Počas roka sa vyskytuje v obci menej ako 20 dní so snežením a priemerná ročná suma doby trvania slnečného svitu je viac ako 1900 hodín.

Vodstvo obce charakterizujú menšie vodné toky - Lovčiansky potok a potok Lagáň v západnej časti obce a Branovský potok vo východnej časti obce. Najvyššie vodné stavy a prietoky dosahujú vodné toky v marci až v apríli. Na Lovčianskom potoku bola vybudovaná vodná nádrž Branovo, ležiaca v juhozápadnej časti Veľkých Loviec a v severnej časti susednej obce Branovo, s rozlohou na území obce asi 2,8 ha. Vyžívaná je pre športový rybolov ako i pre účely poľnohospodárskeho zavlažovania.

Z pôdnych typov zaberajú najvyššie položené časti územia hnedozeme modálne erodované na spraši ach a luvizeme modálne, kultizemné, pseudoglejové zo spraš ových hlín. Na ne nadväzujú v nižších častiach hnedozeme modálne na spraš iach a spraš ových hlinách. Centrálne a južné časti vypĺňajú černozeme hnedozemné a černozeme čiernicové, ktoré vznikli prevažne zo spraší a karbonátových nivných sedimentov. Na okolie vodných tokov sa viažu v území fluvizeme glejové. **Pôdne druhy** reprezentujú na území prevažne hlinité pôdy.

Potenciálnu prirodzenú **vegetáciu** tvorili pozdĺž vodných tokov jaseňovo-brestovo-dubové lesy, na spraš ových tabuliach dubovo-hrabové lesy panónske a na spraš ových pahorkatinách dubové a dubovo-cerové lesy. Z hľadiska reálnej vegetácie je územie značne odlesnené alebo tvorené zmiešanými lesmi s prevahou listnatých drevín, ktoré boli v minulosti dopĺňané umelo vysádzanými borovicami, ktoré sú však v dôsledku nepriaznivých prírodných podmienok často napádané rôznymi chorobami. Na väčšine územia sa vyskytujú dubovo-hrabové lesy panónske (*Querco robori-Carpinenion*) v zastúpení druhov ako napr. javor poľný (*Acer campestre)*, hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), dub letný (*Quercus robur*), dub cerový (*Quercus cerris)* či jarabina brekyňová (*Sorbus torminalis*). V centrálnej časti obce sa tiež vyskytujú dubovo-hrabové lesy karpatské (*Fageto – Quercetum*) s druhmi ako hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), dub zimný (*Quercus petraea*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), buk lesný (*Fagus sylvatica*). Zo **živočíšstva** sú zastúpené druhy biotopu lesa, polí a lúk a na vodné toky sú viazaní zástupcovia fauny vôd a ich brehov.

V obci sa nachádzajú **chránené územia európskeho významu**. V severnej časti obce je na hraniciach s obcou Podhájska vymedzené územie NATURA 2000 pod názvom Osminy. Na rozlohe 98,84 ha, v obciach Podhájska a Veľké Lovce, sú predmetom ochrany biotopy xerotermných krovín, karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku a panónsko-balkánske cerové lesy. V centrálnej časti obce je ďalšie chránené územie NATURA 2000 s názvom Bagovský vrch zaberajúce rozlohu 222,65 ha a nachádzajúce sa výlučne na území obce. Predmetom ochrany sú biotopy xerotermných krovín, karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku a panónsko-balkánske cerové lesy. Zo živočíšnych druhov je predmetom ochrany predovšetkým roháč obyčajný (*Lucanus cervus*). Územne je tiež obec z veľkej časti zaradená do chráneného vtáčieho územia Dolné Považie, ktoré je pod správou CHKO Dunajské luhy. CHVÚ Dolné Považie sa rozkladá na celkovej ploche 35 907 ha vo viacerých obciach okresov Nové Zámky a Komárno. Predmetom ochrany je výskyt živočíšnych druhov viazaných na rovinaté a mokraďové biotopy ako napr. kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*) či strakoš kolesár (*Lanius minor*).

1.1.3 Z HISTÓRIE OBCE

Územie obce Veľké Lovce bolo pravdepodobne osídlené už počas doby bronzovej alebo i skôr, tak ako to naznačuje vývoj okolitých obcí, avšak konkrétne dôkazy o osídlení pochádzajú až z 10. stor. v podobe pohrebiska belobrdskej kultúry.

Prvýkrát sa obec spomína v roku 1247. Ďalšia zmienka pochádza z r. 1334, kedy obec majetkovo patrila zemanom z Loviec. Od r. 1506 sa stáva súčasťou panstva Levice a od r. 1512 patrila kláštoru v Máriačaláde. Po zrušení rehole sa obec dostáva pod správu verejných základín. Počas stredoveku bolo územie poznamenávané vojenskými vpádmi, ktoré boli najničivejšie v čase tureckých vojen počas 17. stor. Vplyv tureckej nadvlády bol ukončený v r. 1685 cisárskymi jednotkami pod vedením Karola Lotrinského a počas nasledujúceho 18. stor. bola vyľudnená obec osídľovaná obyvateľstvom z blízkeho okolia i Moravy. V hospodárstve v danom období prevažovalo poľnohospodárstvo.

V roku 1534 mala obec 9 port, v r. 1601 pozostávala z 22 domov, v r. 1715 tvorilo obec 30 daňovníkov a v r. 1828 bolo v obci 108 domov a 707 obyvateľov.

Od začiatku 19. stor. sa silnejšie uplatňujú prvky kapitalistickej výroby. Kapitalistické vzťahy sa začínajú naplno rozvíjať po revolučných rokoch 1848 - 49, kedy boli urbariálni poddaní oslobodení od feudálnych povinností. V r. 1895 obec vyhorela takmer na 95 %. V poľnohospodárskej výrobe pretrváva pestovanie tradičných plodín (obilniny, zemiaky, kukurica). Obdobie bolo poznamenané zostrujúcim sa maďarizačným útlakom slovenského obyvateľstva, ktorý bol potlačený až po I. svet. vojne rozpadom Rakúsko-Uhorska a vznikom I. Československej republiky. V období rokov 1938 - 1945 bola obec násilne pripojená k Maďarsku. Po tomto období nastáva intenzívna obnova zničeného hospodárstva a poľnohospodárskych podnikov. Ďalším prelomovým obdobím bol pád komunistického režimu v r. 1989, ktorý podmienil prechod z centrálne riadeného hospodárstva na trhové hospodárstvo a vznik súkromného sektoru.

1.1.4 DEMOGRAFICKÉ POMERY

Socioekonomický rozvoj obce nie je možný bez využitia jeho potenciálu, v ktorom významnú úlohu zohráva najmä ľudský potenciál ako výsledok populačného a hospodárskeho vývoja obce. Jeho charakteristika sa prejavuje vo viacerých demografických špecifikách. Základné demografické ukazovatele obce Veľké Lovce sú dokumentované v tab. 1.

Tab. 1 - Základné demografické ukazovatele obce Veľké Lovce

Územie	Plocha v km^2	Počet obyvateľov					Index rastu			Hustota zaľudnenia na km^2
		r. 1991	r. 2001	r. 2011	r. 2019	z toho ženy	2001/ 1991	2011/ 2001	2019/ 1991	
Veľké Lovce	25,85	2165	2121	1947	1838	923	97,97	91,80	94,40	71,11
ZO Termál	213,09	15687	14928	13935	13106	6641	95,16	93,35	94,05	61,50
okres N. Zámky	1347,06	153474	149974	144212	138577	71211	97,72	96,16	96,09	102,87
NSK	6343,73	715917	712860	689564	674306	345921	99,57	96,73	97,79	106,29
SR	49034,07	5274335	5402715	5404322	5457873	2792523	102,43	100,03	100,99	111,31

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1991, 2001, 2011, ŠÚ SR, 2020

Hustotou obyvateľov na 1 km^2, ktorá dosahuje 71,11 obyvateľov na km^2, dosahuje vyššie hodnoty ako je priemer Združenia obcí Termál (61,50 obyvateľov na km^2) avšak

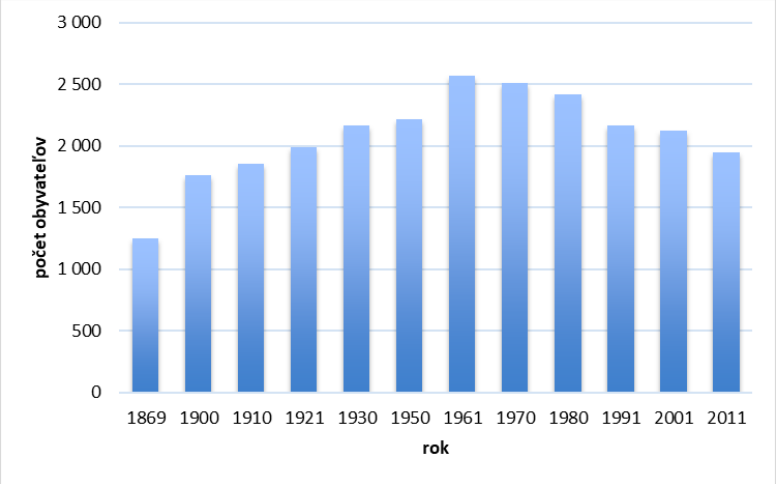
nedosahuje priemernú hodnotu okresu Nové Zámky (102,87 obyvateľov na km^2), Nitrianskeho samosprávneho kraja (106,29 obyvateľov na km^2) a Slovenskej republiky (111,31 obyvateľov na km^2).

1.1.4.1 Vývoj počtu obyvateľstva

Vo vývoji počtu obyvateľov obce Veľké Lovce sa striedalo obdobie progresívneho rastu s poklesom počtu obyvateľov. Ako vidieť z tab. 2 a z grafu 1 vývoj počtu obyvateľov podľa jednotlivých sčítaní obyvateľov, domov a bytov v obci prezentuje rast počtu obyvateľov do roku 1961, kedy bol dosiahnutý maximálny stav 2 565 obyvateľov. Oproti roku 1869 tak vzrástol počet obyvateľov viac ako dvojnásobne, tzn. o 1320 osôb. Druhé obdobie, ktoré začína po roku 1961, je charakteristické regresívnym vývojom. Od roku 1961 do roku 2011, kedy bolo posledné oficiálne sčítanie ľudu, počet obyvateľov obce poklesol o 618 obyvateľov.

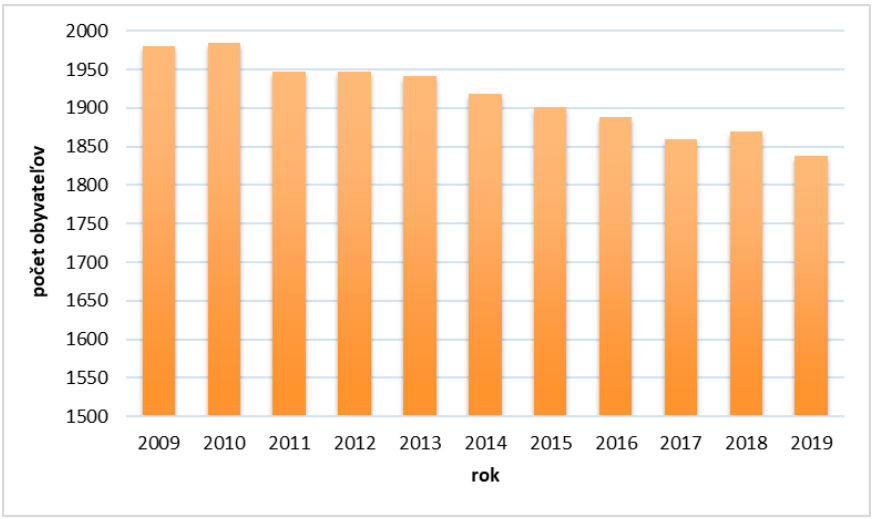
Tab. 2 a graf 1 - Vývoj počtu obyvateľov obce Veľké Lovce podľa sčítaní ľudu (r. 1869-2011)

Rok	Počet obyvateľov	
	Veľké Lovce	ZO Termál
1869	1 245	10 787
1900	1 760	12 884
1910	1 853	13 844
1921	1 990	14 501
1930	2 167	17 206
1950	2 217	17 050
1961	2 565	19 716
1970	2 507	19 669
1980	2 414	18 595
1991	2 165	15 686
2001	2 121	14 886
2011	1 947	13 981

Zdroj: Retrospektívny lexikón obcí 1850-1970, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1980, 1991, 2001, 2011, *spracované autorkami*

Graf 2 - Vývoj počtu obyvateľov obce Veľké Lovce v období rokov 2001 - 2014

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Po roku 2001 počet obyvateľov pokračoval v poklese (graf 2, tab. 3), ktorý do roku 2011 predstavoval pokles o 174 osôb. V časovej rade rokov 2009 až 2019 sledujeme rovnako pokles počtu obyvateľov, ktorý bol spočiatku len mierny ale postupne narastal výraznejšie. Prudší pokles bol zaznamenaný v rokoch 2010 - 2011, kedy sa počet obyvateľov znížil o 37 osôb alebo v rokoch 2018 - 2019, kedy poklesol počet obyvateľov o 32 osôb. Celkovo poklesol počet obyvateľov za obdobie 11 rokov o 143 osôb.

Medziročný index rastu, ktorý dokumentuje prevažujúci pokles obyvateľov v období rokov 2009 - 2019, dosiahol najnižšiu hodnotu 98,14 % (r. 2011), čím nastal pokles o 37 osôb oproti roku 2010. Roky 2010 a 2018 sú charakteristické medziročným miernym nárastom počtu obyvateľov.

Obec Veľké Lovce tak patrila podľa počtu obyvateľov v roku 2019 k stredne veľkým obciam Združenia obcí Termál i okresu Nové Zámky, NSK a Slovenska.

Tab. 3 - Vývoj počtu obyvateľov a medziročného indexu rastu (poklesu) obyvateľov v obci Veľké Lovce v období rokov 2009 - 2019

Rok	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
	Počet obyvateľov										
Veľké Lovce	1981	1984	1947	1947	1942	1918	1902	1889	1860	1870	1838
Územie	**Medziročný index rastu/poklesu**										
Veľké Lovce	100	100,15	98,14	100,00	99,74	98,76	99,17	99,32	98,46	100,54	98,29
ZO Termál	100	99,68	98,70	99,28	99,16	99,16	98,94	99,50	99,04	99,75	99,06
okres N. Zámky	100	99,68	99,06	99,60	99,53	99,55	99,48	99,53	99,47	99,47	99,39
NSK	100	99,87	97,84	99,83	99,75	99,75	99,65	99,74	99,69	99,70	99,65
SR	100	100,19	99,43	100,12	100,09	100,10	100,09	100,17	100,14	100,13	100,14

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

1.1.4.2 Dynamika obyvateľstva

Vývoj počtu obyvateľov ovplyvňuje prirodzená a migračná mobilita obyvateľstva, ktorá zasa ovplyvňuje celkový stav obyvateľov obce. Celkovú mobilitu v roku 2019 dokumentuje tab. 4, ktorá poukazuje na celkový úbytok obyvateľov obce Veľké Lovce.

Tab. 4 - Pohyb obyvateľstva obce Veľké Lovce (r. 2019)

Územie	**Natalita**		**Mortalita**		**Prirodzený prírastok/ úbytok**		**Imigrácia**		**Emigrácia**		**Migračný prírastok/ úbytok**		**Celkový prírastok/ úbytok**	
	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰
Veľké Lovce	18	9,71	32	17,29	-14	-7,56	11	5,94	29	15,67	-18	-9,72	-32	-17,29
ZO Termál	108	7,93	181	13,41	-73	-5,48	212	16,95	264	20,67	-52	-3,72	-125	-9,20
okres NZ	1148	8,26	1632	11,75	-484	-3,48	950	6,84	1321	9,51	-371	-2,67	-855	-6,15
NSK	6067	8,98	7551	11,19	-1484	-2,20	3150	4,67	4032	5,97	-882	-1,31	-2366	-3,51
SR	57054	10,46	53234	9,76	3820	0,70	7016	1,29	3384	0,62	3632	0,67	7452	1,37

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Prirodzená mobilita je tvorená dvomi čiastkovými pohybmi – natalitou (pôrodnosťou) a mortalitou (úmrtnosťou). Ako vidieť z tab. 5 a grafu 3 vývoj pôrodnosti reprezentovaný

živonarodenými deťmi je v období rokov 2009 - 2019 charakteristický nerovnomerným priebehom. Za sledované obdobie sa v obci narodilo 209 detí. Najväčší počet detí sa narodil v roku 2012 v počte 26 živonarodených detí. Taktiež v rokoch 2014 a 2015 sa narodil vyšší počet detí (21 živonarodených detí). Najmenej detí sa narodilo v roku 2013 a to len 12 detí.

Hrubá miera živorodenosti (počet živonarodených detí v prepočte na 1000 obyvateľov stredného stavu počtu obyvateľov) sa pohybovala v rozpätí 6,17 ‰ (r. 2013) až 13,35 ‰ (r. 2012) v sledovanom období. V roku 2019 hrubá miera živorodosti dosiahla hodnotu 9,71 ‰. V porovnaní s Mikroregiónom Termál (7,93 ‰), s okresom Nové Zámky (8,26 ‰), NSK (8,98 ‰) dosiahla obec pozitívnejšiu hodnotu. V porovnaní s celoslovenskou hodnotou (10,46 ‰) však dosahuje obec mierne nižšie hodnoty.

Súčasná pôrodnosť v obci je predovšetkým odrazom štruktúry obyvateľstva.

Tab. 5 - Vývoj živonarodených detí v obci Veľké Lovce v období rokov 2009 - 2019

Územie	m. j.	Rok										
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Veľké Lovce	abs.	18	19	18	26	12	21	21	20	18	18	18
	‰	9,15	9,57	9,22	13,35	6,17	10,88	10,99	10,55	9,60	9,65	9,71
ZO Termál	abs.	110	132	105	108	92	110	104	119	113	105	108
	‰	8,59	9,00	7,30	6,99	6,64	7,74	7,03	8,82	8,01	8,21	7,93
okres NZ	‰	9,32	8,90	9,05	8,07	7,77	8,29	7,86	8,43	8,74	7,73	8,26
NSK	‰	9,62	9,27	9,66	8,71	8,47	8,82	8,60	9,06	9,17	8,88	8,98
SR	‰	11,30	11,12	11,27	10,27	10,13	10,16	10,25	10,60	10,66	10,58	10,46

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Druhou súčasťou prirodzenej obmeny obyvateľstva je úmrtnosť, ktorá sa podpisuje negatívne na vývoji obyvateľstva. Úmrtnosť obyvateľov obce sa pohybuje v rozpätí od 18 osôb v roku 2018 až po 35 osôb v roku 2010 (tab. 6, graf 3). Za sledované obdobie rokov 2009 - 2019 v obci zomrelo 293 ľudí. V roku 2019 predstavovala úmrtnosť v obci 32 obyvateľov. Vývoj úmrtnosti je značne nerovnomerný a je úzko prepojený so staršími vekovými skupinami obyvateľstva.

Tab. 6 - Vývoj mortality (zomretých) v obci Veľké Lovce v období rokov 2009 - 2019

Územie	m. j.	Rok										
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Veľké Lovce	abs.	32	35	21	31	26	32	22	20	24	18	32
	‰	16,25	17,63	10,75	15,94	13,40	16,68	11,51	10,47	12,76	9,66	17,29
ZO Termál	abs.	219	235	195	203	205	180	180	198	207	195	181
	‰	14,83	17,27	14,88	14,12	14,68	13,00	14,15	16,58	16,31	15,54	13,41
okres NZ	‰	12,19	12,10	11,41	11,92	11,97	11,69	12,28	12,42	12,29	12,26	11,75
NSK	‰	11,19	11,12	10,98	11,17	10,97	11,14	11,45	11,13	11,37	11,43	11,19
SR	‰	9,77	9,84	9,62	9,70	9,63	9,48	9,93	9,64	9,92	9,97	9,76

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

V počte zomrelých na 1000 obyvateľov v roku 2019 (17,29 ‰) je úmrtnosť v obci vyššia ako je priemer Združenia obcí Termál (13,41 ‰), ako aj priemer okresu Nové Zámky (11,75 ‰), Nitrianskeho samosprávneho kraja (11,19 ‰) a Slovenskej republiky (9,76 ‰).

Výsledným pohybom prirodzenej meny populácie obce Veľké Lovce je prirodzený pohyb, ktorý zápornou hodnotou poukazuje na vyššie hodnoty úmrtnosti ako živonarodenosti detí (graf 3 a tab. 7). Nulový pohyb obyvateľstva bol v rokoch 2016 a 2018, kedy bol počet

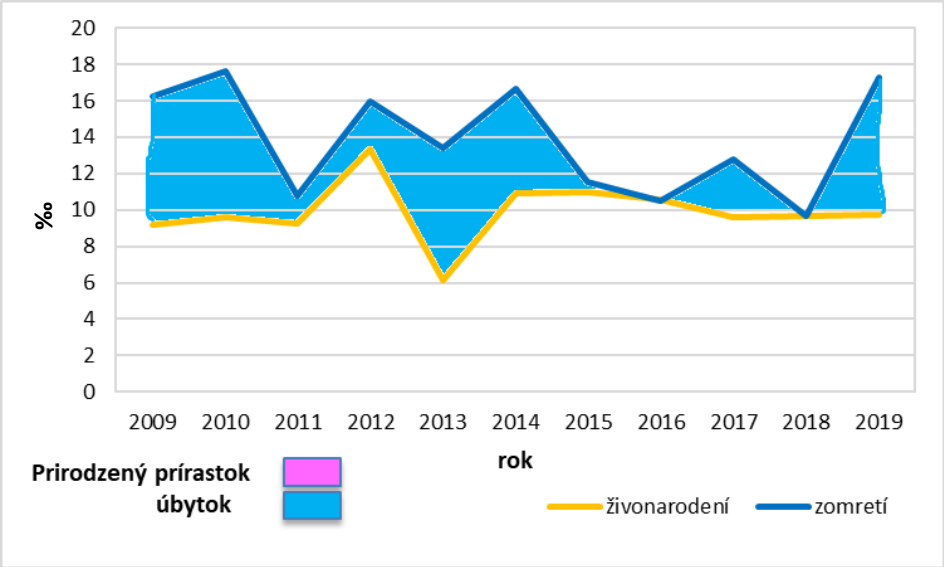
živonarodených a zomrelých rovnaký. V ostatných rokoch sledujeme v obci iba prirodzený úbytok obyvateľstva, ktorý bol najnižší v roku 2015 v hodnote -0,52 ‰, kedy sa v obci narodilo 21 detí a zomrelo 22 osôb. Najvyšší prirodzený úbytok zaznamenala obec v roku 2010 s hodnotou -8,06 ‰. V roku 2019 dosiahla obec prirodzený úbytok -7,56 ‰. Obec dosahuje vyšší prirodzený úbytok na 1000 obyvateľov ako má Združenie obcí Termál (-5,48 ‰), okres Nové Zámky (-3,48 ‰), NSK (-2,20 ‰) ale i Slovensko (0,70 ‰).

Tab. 7 - Vývoj prirodzeného prírastku (úbytku) obyvateľstva obce Veľké Lovce v období rokov 2009 - 2019

Územie	m.j.	Rok										
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Veľké Lovce	abs.	-14	-16	-3	-5	-14	-11	-1	0	-6	0	-14
	‰	-7,11	-8,06	-1,54	-2,57	-7,21	-5,73	-0,52	0,00	-3,19	0,00	-7,56
ZO Termál	abs.	-109	-103	-90	-95	-113	-70	-76	-79	-94	-90	-73
	‰	-6,23	-8,26	-7,56	-7,13	-8,05	-5,24	-7,11	-7,74	-8,29	-7,31	-5,48
okres NZ	‰	-2,87	-3,19	-2,36	-3,84	-4,20	-3,40	-4,41	-3,99	-3,55	-4,52	-3,48
NSK	‰	-1,57	-1,85	-1,32	-2,44	-2,50	-2,33	-2,85	-2,07	-2,20	-2,54	-2,20
SR	‰	1,53	1,28	1,65	0,57	0,51	0,68	0,33	0,96	0,75	0,61	0,70

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Graf 3 - Vývoj prirodzeného pohybu obyvateľstva obce Veľké Lovce (r. 2009 - 2019)

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Vývoj počtu obyvateľov ovplyvňuje aj zmena trvalého bydliska, ktorá sa prejavuje prisťahovaním do obce (imigráciou) a vysťahovaním z obce (emigráciou) teda migračným pohybom. Za obdobie rokov 2009 a 2019 sa do obce prisťahovalo 272 osôb, pričom najviac v rokoch 2010 (43 osôb) a 2009 (41 osôb). Vyššia imigrácia bola i v roku 2018, kedy sa do obce prisťahovalo 35 ľudí. V roku 2019 bol počet prisťahovaných podstatne nižší a predstavoval 11 imigrantov.

Hrubá miera imigrácie prepočítaná na 1000 obyvateľov (tab. 8) dosiahla v roku 2019 hodnotu 5,94 ‰, ktorá bola podstatne nižšia ako v Združení obcí Termál (16,95 ‰) či v okrese Nové Zámky (6,84 ‰) ale vyššia ako v NSK (4,67 ‰) a SR (1,29 ‰). Nerovnomerný vývoj imigrácie do obce zobrazuje graf 4 a tab. 8.

Tab. 8 - Vývoj prisťahovaných do obce Veľké Lovce v období rokov 2009 - 2019

Územie	m. j.	Rok										
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Veľké Lovce	abs.	41	43	17	32	25	17	9	25	17	35	11
	‰	20,82	21,66	8,71	16,45	12,88	8,86	4,71	13,09	9,04	18,79	5,94
ZO Termál	abs.	226	256	209	174	194	201	171	215	235	256	212
	‰	15,79	19,04	16,95	12,74	13,46	14,21	11,33	18,98	18,34	19,27	16,95
okres NZ	‰	6,75	6,33	6,60	6,28	6,29	6,94	7,01	7,11	7,48	7,64	6,84
NSK	‰	4,72	4,77	4,64	4,97	4,59	4,78	4,57	5,05	4,71	5,16	4,67
SR	‰	1,17	0,97	0,90	1,00	0,95	0,99	1,29	1,42	1,32	1,33	1,29

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Protikladom imigrácie je emigrácia – odsťahovanie obyvateľov z obce, čím obec stráca obyvateľov. Za obdobie rokov 2009 až 2019 sa z obce vysťahovalo 313 osôb. Najväčší počet vysťahovaných bol v roku 2017, kedy sa z obce odsťahovalo 40 osôb a rok predtým, kedy obec emigráciou stratila 38 občanov (tab. 9 a graf 4). V roku 2019 sa z obce odsťahovalo 29 občanov.

Hrubá miera emigrácie, prepočítaná na 1000 obyvateľov stredného stavu obyvateľov, dosiahla v roku 2019 hodnotu 15,67 ‰, ktorá bola nižšia ako v Združení obcí Termál (20,67 ‰) ale podstatne vyššia ako v okrese Nové Zámky (9,51 ‰), NSK (5,97 ‰) a SR (0,62 ‰).

Tab. 9 - Vývoj vysťahovaných z obce Veľké Lovce v období rokov 2009 - 2019

Územie	m. j.	Rok										
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Veľké Lovce	abs.	34	24	26	27	16	30	24	38	40	25	29
	‰	17,27	12,09	13,31	13,88	8,24	15,63	12,56	19,90	21,27	13,42	15,67
ZO Termál	abs.	157	199	190	179	197	246	239	203	270	199	264
	‰	10,92	16,52	14,35	12,57	14,84	17,94	17,42	16,45	20,13	13,91	20,67
okres NZ	‰	5,92	6,29	6,43	6,45	6,79	8,08	7,83	7,79	9,21	8,41	9,51
NSK	‰	4,17	4,22	4,40	4,21	4,61	4,99	5,23	5,55	5,58	5,60	5,97
SR	‰	0,37	0,35	0,35	0,37	0,51	0,67	0,71	0,70	0,64	0,61	0,62

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Výsledným pohybom medzi imigráciou a emigráciou je migračné saldo, ktoré ak nadobúda kladnú hodnotu, poukazuje na migračný prírastok. Ak emigrácia prevyšuje imigráciu, migračné saldo je záporné a nastáva migračný úbytok obyvateľov, čo je charakteristické i pre obec Veľké Lovce (graf 4, tab. 10).

Tab. 10 - Vývoj migračného prírastku (úbytku) obyvateľov obce Veľké Lovce (r. 2009 - 2019)

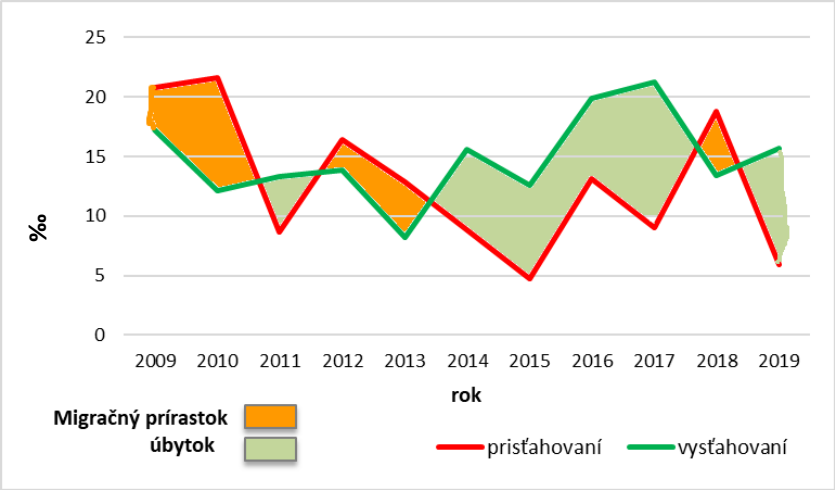
Územie	m.j.	Rok										
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Veľké Lovce	abs.	7	19	-9	5	9	-13	-15	-13	-23	10	-18
	‰	3,56	9,57	-4,61	2,57	4,64	-6,77	-7,85	-6,81	-12,23	5,37	-9,72
ZO Termál	abs.	69	57	19	-5	-3	-45	-68	12	-35	57	-52
	‰	4,87	2,52	2,60	0,17	-1,39	-3,73	-6,08	2,53	-1,79	5,36	-3,72
okres NZ	‰	0,83	0,03	0,17	-0,17	-0,50	-1,14	-0,83	-0,69	-1,73	-0,77	-2,67
NSK	‰	0,56	0,56	0,23	0,75	-0,03	-0,21	-0,66	-0,49	-0,87	-0,44	-1,31
SR	‰	0,81	0,62	0,55	0,63	0,44	0,32	0,58	0,72	0,68	0,73	0,67

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Za obdobie rokov 2009 - 2019 sa z obce odsťahovalo o 41 obyvateľov viac ako sa do obce prisťahovalo. Pozitívne migračné saldo v obci bolo zaznamenané vo viacerých rokoch, ale maximálnu hodnotu dosiahlo v roku 2010, kedy sa do obce prisťahovalo o 19 osôb viac ako sa z nej vysťahovalo a migračné saldo bolo 9,57 ‰. Naopak najvyšší migračný úbytok bol sledovaný v roku 2017, kedy sa z obce vysťahovalo o 23 osôb viac ako sa sem prisťahovalo a migračné saldo malo hodnotu -12,23 ‰. V roku 2019 bol opäť migračný úbytok obyvateľov obce (-18 obyvateľov, tzn. -9,72 ‰).

V porovnaní so Združením obcí Termál (-3,72 ‰), okresom Nové Zámky (-2,67 ‰), NSK (-1,31 ‰) a SR (0,67 ‰) mala obec Veľké Lovce v r. 2019 negatívnejší vývoj (tab. 10).

Graf 4 - Vývoj migračného pohybu obyvateľov obce Veľké Lovce (r. 2009 - 2019)

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Na základe vyššie prezentovaných indikátorov možno uskutočniť bilanciu celkovej mobility obyvateľov obce, ktorá je charakteristická celkovým úbytkom obyvateľov (125 obyvateľov počas rokov 2009 - 2019). Ako vidieť z grafu 5 a tab. 11, najvyšší celkový úbytok obyvateľov bol zaznamenaný v rokoch 2019 a 2017 a prehĺbený bol v roku 2014. Ostatné obdobia sú charakteristické kolísavým vývojom. Celkový úbytok obyvateľov dosiahol v r. 2019 hodnotu -17,29 ‰. Tento úbytok je negatívnejší ako priemer Mikroregiónu Termál (-9,20 ‰), okresu Nové Zámky (-6,15 ‰), NSK (-3,51 ‰) a SR (1,37 ‰).

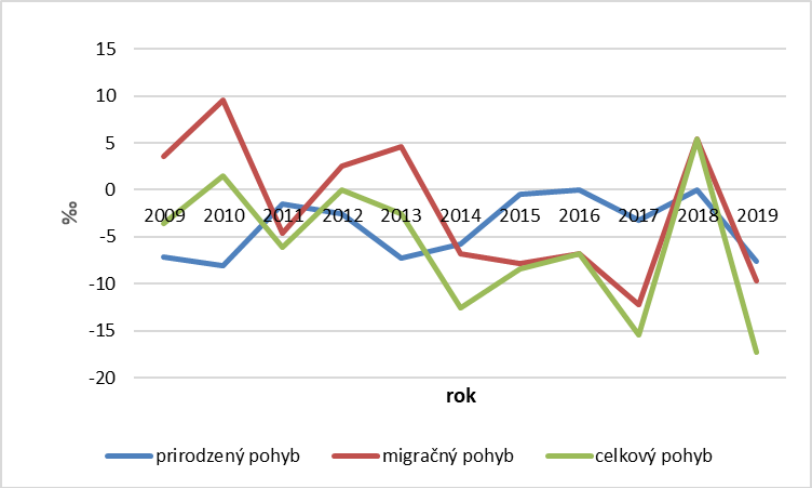
Tab. 11 - Vývoj celkového prírastku (úbytku) obyvateľov obce Veľké Lovce (r. 2009 - 2019)

Územie	m.j.	Rok										
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Veľké Lovce	abs.	2	-10	-19	-7	-4	-4	-13	-4	-6	5	-12
	‰	2,48	-12,35	-23,78	-8,87	-5,08	-5,18	-16,95	-5,25	-7,95	6,60	-15,94
ZO Termál	abs.	-40	-46	-71	-100	-116	-115	-144	-67	-129	-33	-125
	‰	-1,36	-5,74	-4,96	-6,96	-9,44	-8,96	-13,19	-5,21	-10,08	-1,95	-9,20
okres NZ	‰	-2,04	-3,16	-2,19	-4,01	-4,69	-4,54	-5,24	-4,68	-5,28	-5,29	-6,15
NSK	‰	-1,01	-1,29	-1,08	-1,69	-2,53	-2,54	-3,50	-2,57	-3,07	-2,98	-3,51
SR	‰	2,34	1,91	2,20	1,21	0,95	1,00	0,90	1,67	1,43	1,34	1,37

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Súčasná veková štruktúra neumožňuje obci rásť z vnútorných zdrojov, a preto je potrebné vytvárať podmienky pre udržanie mladého obyvateľstva a tiež vytvoriť podmienky pre podporu imigrácie do obce.

Graf 5 - Vývoj celkového prírastku (úbytku) obyvateľov obce Veľké Lovce (r. 2009 - 2019)

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Vývoj počtu obyvateľov ovplyvňujú i ďalšie demografické javy ako sobášnosť a rozvodovosť. Sobášnosť je v obci pozitívny jav, smerujúci k založeniu rodiny. V obci je pomerne nízka (tab. 12), čo je odrazom nízkeho počtu mladých ľudí a staršej vekovej štruktúry obyvateľov, ako i trendov, ktoré nastúpili v slovenskej populácii. Maximálny počet sobášov bol v rokoch 2017, 2016 a 2018, kedy sa zosobášilo 14 až 12 dvojíc. Celkove za sledované obdobie bolo v obci 93 sobášov.

Tab. 12 - Vývoj počtu sobášov obyvateľov obce Veľké Lovce v období rokov 2009 - 2019

Územie	m. j.	Rok										
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Veľké Lovce	abs.	6	4	8	8	3	11	6	12	14	12	9
	‰	3,05	2,02	4,10	4,11	1,55	5,73	3,14	6,28	7,44	6,44	4,86
ZO Termál	abs.	58	53	54	52	54	60	70	69	76	67	60
	‰	4,32	3,91	3,95	4,11	3,45	4,24	5,08	5,25	5,38	4,91	4,48
okres NZ	‰	4,00	3,87	4,07	4,04	4,42	4,72	4,94	4,86	5,48	5,24	4,77
NSK	‰	4,37	4,10	4,23	4,25	4,37	4,62	4,86	5,02	5,42	5,42	5,02
SR	‰	4,87	4,68	4,75	4,81	4,71	4,94	5,31	5,51	5,76	5,73	5,44

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Rozvodovosť, ktorá vedie k rozpadu rodiny, je v obci pomerne vyššia (tab. 13).

Tab. 13 - Vývoj rozvodovosti obyvateľov obce Veľké Lovce v období rokov 2009 - 2019

Územie	m. j.	Rok										
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Veľké Lovce	abs.	2	2	6	3	3	2	5	5	1	3	4
	‰	1,02	1,01	3,07	1,54	1,55	1,04	2,62	2,62	0,53	1,61	2,16
ZO Termál	abs.	20	14	29	22	21	26	17	26	22	18	20
	‰	1,38	1,00	1,63	1,38	1,81	2,10	1,14	1,86	1,97	1,11	1,53
okres NZ	‰	2,70	2,39	2,38	2,04	2,28	2,11	1,93	1,84	1,86	1,86	1,86
NSK	‰	2,54	2,31	2,21	2,18	2,23	2,04	1,90	1,95	1,91	1,93	1,88
SR	‰	2,34	2,21	2,06	2,03	2,02	1,94	1,81	1,71	1,77	1,76	1,74

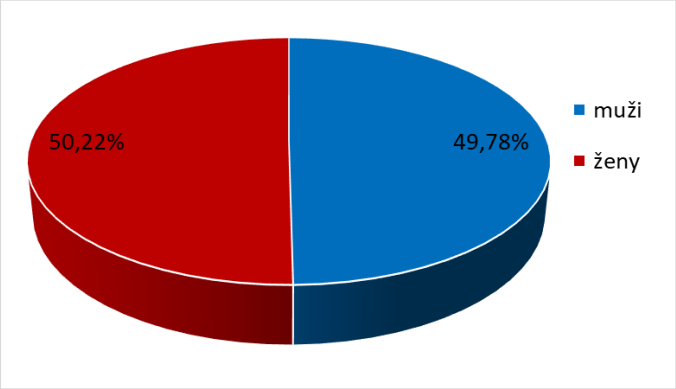
Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Rozvodovosť dosahuje nadpriemerné hodnoty Združenia obcí Termál, okresu Nové Zámky, NSK a SR. Počet rozvodov v obci sa pohybuje v rozpätí 1 - 6, čo je menej pozitívne pri súčasnej sobášnosti.

1.1.4.3 Štruktúry obyvateľstva

V štruktúre obyvateľstva podľa pohlavia (tab. 1, graf 6) mierne prevládajú ženy, ktoré sa na celkovej populácii obce podieľajú 50,22 % (r. 2019). V roku 2019 bol počet žien 923. Ženy dominujú najmä vo vyšších vekových kategóriách, pretože sa dožívajú vyššieho veku ako muži. Index maskulinity, udávajúci koľko mužov pripadá na 1000 žien, dosahuje hodnotu 991,33.

Graf 6 - Štruktúra obyvateľstva obce Veľké Lovce (r. 2019)

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Pri demografickej charakteristike obyvateľstva je dôležité sledovať jeho vekovú štruktúru, ktorá zohráva významnú úlohu pri tvorbe pracovných zdrojov ako i pri obnove populácie. Štruktúra obyvateľstva podľa reprodukcie (tab. 14 a graf 7) je tvorená tromi základnými skupinami. Prvá skupina je tvorená predreprodukčným vekom, do ktorej sú zahrnuté deti do 14 rokov, ktoré sa na populácii obce podieľajú 13,98 %. Reprodukčnú skupinu (15-49-roční) tvorí takmer polovica obyvateľov (47,99 %). Viac ako jedna tretina obyvateľov (38,03 %) je obyvateľstvo poreprodukčného veku (50 a viac rokov). Porovnanie dvoch zložiek populácie – predreprodukčnej a poreprodukčnej umožňuje určiť typ populácie, ktorý je regresívny. Tento typ nedokáže zabezpečiť v súčasnosti ani v budúcnosti jednoduchú reprodukciou, ktorá by stabilizovala populáciu z vlastných zdrojov, čo sa prejavuje aj v negatívnom prirodzenom prírastku. Z hľadiska reprodukcie má obec výhodnejšiu vekovú štruktúru ako má Združenie obcí Termál, okres Nové Zámky, NSK a približne rovnakú ako má Slovensko.

Tab. 14 - Veková štruktúra obyvateľov obce Veľké Lovce podľa reprodukcie (r. 2019)

Územie	**Predreprodukčný vek (0-14 rokov)**		**Reprodukčný vek (15-49 rokov)**		**Poprodukčný vek (50 a viac rokov)**	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Veľké Lovce	257	13,98	882	47,99	699	38,03
ZO Termál	1616	12,33	6058	46,22	5432	41,45
okres N. Zámky	17997	12,99	64759	46,73	55821	40,28
NSK	92778	13,76	317861	47,14	263667	39,10
SR	863720	15,83	2624165	48,08	1969988	36,09

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

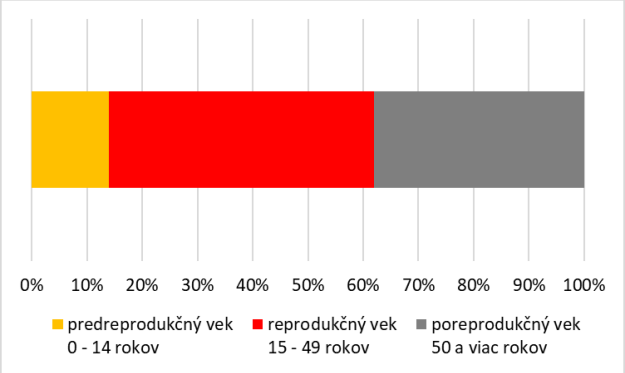
Druhým typom štruktúry obyvateľstva podľa veku je štruktúra podľa produktivity (tab. 15 a graf 8). Najpočetnejšia skupina obyvateľstva v tejto štruktúre je obyvateľstvo v produktívnom veku (15-64-roční), ktorá sa na populácii podieľa až 68,82 %. Predproduktívnu zložku obyvateľstva tvoria deti od 0 do 14 rokov, ktoré sa na celkovej populácie obce podieľajú 13,98 %. Obyvateľstvo v poproduktívnom veku (65 a viac rokov) dosahuje podiel v populácii 17,19 %. Vysoký podiel obyvateľstva v produktívnom veku a nižší podiel obyvateľov v poproduktívnom veku oproti predproduktívnemu veku poukazuje na proces starnutia, ktorý sa bude ďalej prehlbovať. Pokým v r. 2014 bol podiel obyvateľstva poproduktívneho veku 16,01 % na populácii obce, v roku 2019 to bolo už 17,19 %.

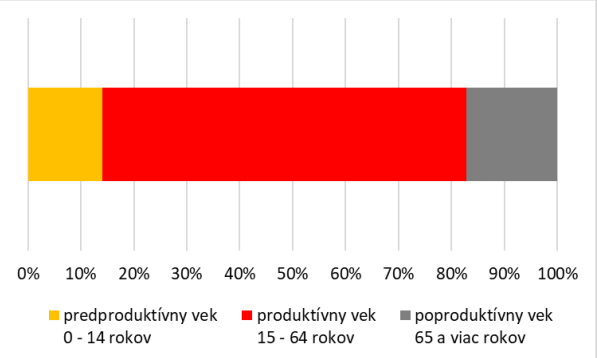
Tab. 15 - Veková štruktúra obyvateľov obce Veľké Lovce podľa produktivity (r. 2019)

Územie	Predproduktívny vek (0-14 rokov)		Produktívny vek (15-64 rokov)		Poproduktívny vek (65 a viac rokov)	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Veľké Lovce	257	13,98	1265	68,82	316	17,19
ZO Termál	1616	12,33	8846	67,50	2644	20,17
okres Nové Zámky	17997	12,99	94402	68,12	26178	18,89
NSK	92778	13,76	458740	68,03	122788	18,21
SR	863720	15,83	3688978	67,59	905175	16,58

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Graf 7 a 8 - Veková štruktúra obyvateľstva obce Veľké Lovce podľa reprodukcie a produktivity (r. 2019)

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Pri charakteristike obyvateľstva je možné sledovať aj ďalšie vybrané demografické ukazovatele (tab. 16).

Tab. 16 - Vybrané demografické ukazovatele obce Veľké Lovce (r. 2019)

Územie	Index starnutia v %	Index ekonomickej závislosti mladých ľudí v %	Index ekonomického zaťaženia v %	Priemerný vek v rokoch
Veľké Lovce	122,96	20,32	45,30	41,78
ZO Termál	182,15	17,93	49,40	44,37
okres N. Zámky	145,46	19,06	46,79	43,41
NSK	132,35	20,22	46,99	42,77
SR	104,80	23,41	47,95	41,06

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

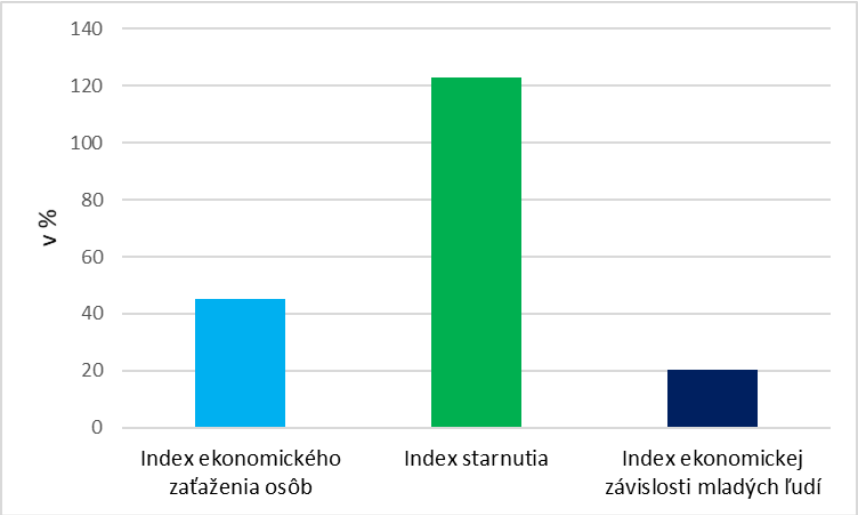
Index starnutia charakterizuje pomer počtu osôb poproduktívneho veku pripadajúcich na 100 obyvateľov 0-14-ročných. V obci Veľké Lovce pripadá 122,96 obyvateľov poproduktívneho veku na 100 obyvateľov predproduktívneho veku, čo poukazuje na mladšiu populáciu obce ako má Združenie obcí Termál (182,15 %), okres Nové Zámky (145,46 %) a Nitriansky samosprávny kraj (132,35 %) ale staršiu ako je populácia SR (104,80 %).

Ďalším ukazovateľom populácie je index ekonomického zaťaženia, vyjadrujúci pomer obyvateľstva predproduktívneho a poproduktívneho veku k obyvateľstvu v produktívnom veku, ktorý má v obci hodnotu 45,30 %. Index dosahuje nižšie hodnoty ako má Združenie obcí Termál (49,40 %), okres Nové Zámky (46,79 %), NSK (46,99 %) a SR (47,95 %).

Výstižným demografickým ukazovateľom je aj index ekonomickej závislosti mladých ľudí daný pomerom predproduktívneho veku k produktívnemu veku, ktorý dosahuje v obci hodnotu 20,32 %, ktorá je nižšia ako slovenský priemer (23,41 %) a vyššia ako okresný (19,06 %) a krajský priemer (20,22 %) ako aj priemer Združenia obcí Termál (17,93 %).

Priemerný vek obyvateľstva dosahuje 41,78 rokov, čo je nižšia hodnota ako v Mikroregióne Termál (44,37), okrese Nové Zámky (43,41), NSK (42,77) ako i v SR (41,06).

Graf 9 - Vybrané demografické ukazovatele obce Veľké Lovce (r. 2019)

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

Procesy reprodukcie obyvateľstva ovplyvňuje veková štruktúra obyvateľstva, ktorá zároveň určuje potenciál pracovných síl. Znižovanie podielu obyvateľstva v predproduktívnom veku vedie k spomaleniu reprodukcie obyvateľstva a tým aj pracovnej sily. K zlepšeniu populačnej štruktúry obyvateľstva, najmä k zvýšeniu základne predreprodukčného veku, môže viesť hospodársky rozvoj obce.

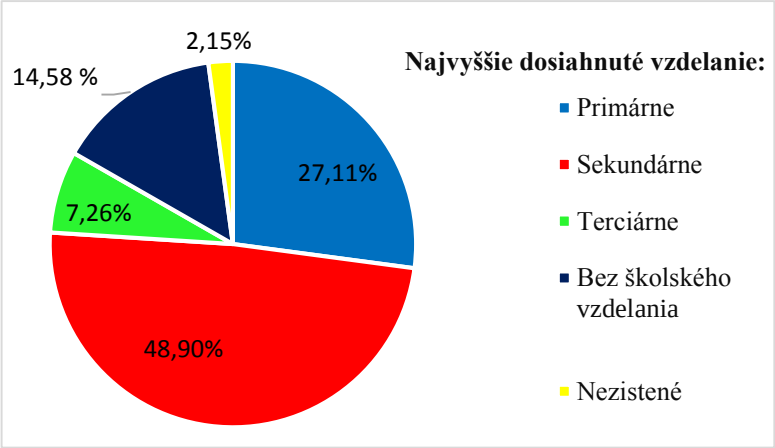
Uplatnenie obyvateľov sa trhu práce stále viac ovplyvňuje jeho vzdelanie. Z tohto pohľadu je pre rozvoj obce potrebné poznať štruktúru obyvateľstva podľa vzdelania. V populácii obce dominuje sekundárne vzdelanie, ktoré má dosiahnuté viac ako polovica obyvateľov (48,90 %). Najviac obyvateľov má ukončené stredné odborné vzdelanie s maturitou. Na vyššie dosiahnutom vzdelaní obyvateľov obce sa podieľa 17,39 % (graf 10, tab. 17). Významné postavenie má i učňovské vzdelanie bez maturity (14,78 %) a stredné odborné vzdelanie s maturitou (10,28 %). Terciárne alebo vysokoškolské vzdelanie je charakteristické pre 7,26 % populácie obce. Bez školského vzdelania je 14,58 % obyvateľov obce, pričom ide o deti predškolského veku, žiakov a študentov všetkých typov škôl v štádiu vzdelávania. Pri sčítaní ľudu, domov a bytov nebolo zistené vzdelanie u 2,15 % z obyvateľov obce.

Tab. 17 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce Veľké Lovce (r. 2011)

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie		Pohlavie		Spolu
		muži	ženy	
Primárne		**210**	**320**	**530**
Základné		210	320	530
Sekundárne		**524**	**432**	**956**
Učňovské (bez maturity)		190	99	289
Stredné odborné (bez maturity)		129	72	201
Úplné stredné učňovské (s maturitou)		20	32	52
Úplné stredné odborné (s maturitou)		167	173	340
Úplné stredné všeobecné		13	43	56
Vyššie odborné vzdelanie		5	13	18
Terciárne		**59**	**83**	**142**
Vysokoškolské bakalárske		13	25	38
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské		43	56	99
Vysokoškolské doktorandské		3	2	5
Vysokoškolské spolu		59	83	142
Študijný odbor	prírodné vedy	3	6	9
	technické vedy a náuky I (baníctvo, hutníctvo, strojárstvo, informatika a VT, elektrotechnika, technická chémia, potravinárstvo)	7	4	11
	technické vedy a náuky II (textilná výroba, spracovanie kože, dreva, plastov, výroba hudobných nástrojov, architektúra, stavebníctvo, doprava, pošty, telekomunikácie, automatizácia, špecializované odbory)	5	4	9
	poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	9	5	14
	zdravotníctvo	4	3	7
	spoločenské vedy, náuky a služby I (filozof., ekon., polit. a práv. vedy, ekonomika a manažment, obchod a služby, SŠ - OA, HA, praktická škola, učebné odbory)	16	26	42
	spoločenské vedy, náuky a služby II (história, filológia, pedagogické a psychologické vedy, publicistika a informácie, telovýchova, učiteľstvo, SŠ - gymnáziá)	12	32	44
	vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	1	0	1
	nezistený	2	3	5
Bez školského vzdelania		149	136	285
Nezistené		22	20	42
Spolu		964	991	1 955

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autorkami*

Graf 10 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce Veľké Lovce (r. 2011)

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autorkami*

Z hľadiska národnostnej štruktúry má obec pestrejšiu skladbu ako okolité obce (tab. 18, graf 11 a 12).

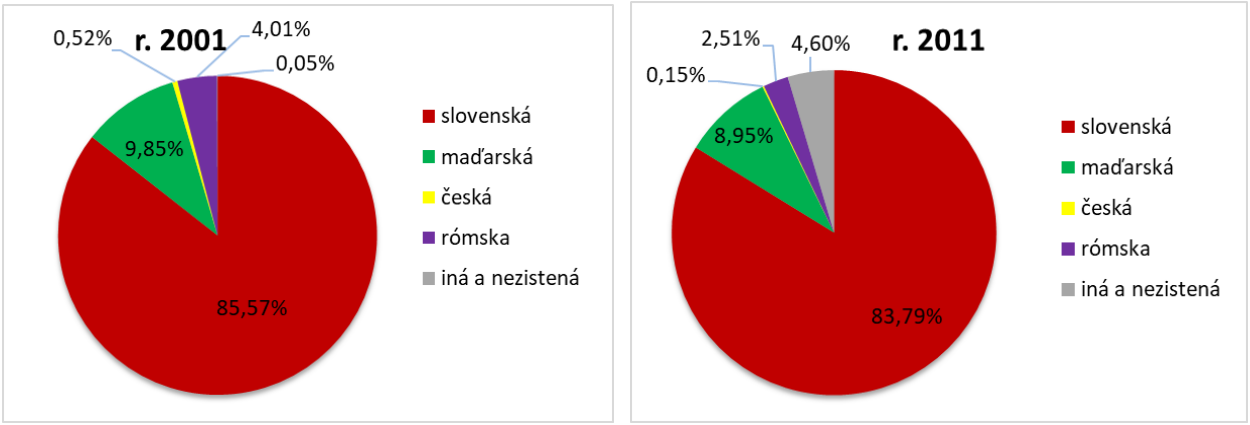
Tab. 18 - Národnostná štruktúra obyvateľov obce Veľké Lovce (r. 2001 a 2011)

Rok	Národnosť									
	slovenská		maďarská		česká		rómska		iná a nezistená	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
2001	1815	85,57	209	9,85	11	0,52	85	4,01	1	0,05
2011	1638	83,79	175	8,95	3	0,15	49	2,51	90	4,60

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001, 2011, *spracované autorkami*

V obci je početnejšia maďarská národnosť, ktorá sa na populácii obce podieľa 8,95 % (r. 2011). Takmer 84 % obyvateľov je slovenskej národnosti. K rómskej národnosti sa hlásilo 49 obyvateľov obce (2,51 %), pričom Rómovia sa pri udávaní národnosti častokrát prikláňajú k národnosti majority. K českej národnosti sa v r. 2011 hlásili iba 3 obyvatelia (0,15 %). Vysoký podiel nezistenej národnosti, až 4,60 % obyvateľov obce (90 osôb), poukazuje na možné vyššie zastúpenie jednotlivých národností v obci.

Graf 11 a 12 - Národnostná štruktúra obyvateľov obce Veľké Lovce (r. 2001 a 2011)

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001, 2011, *spracované autorkami*

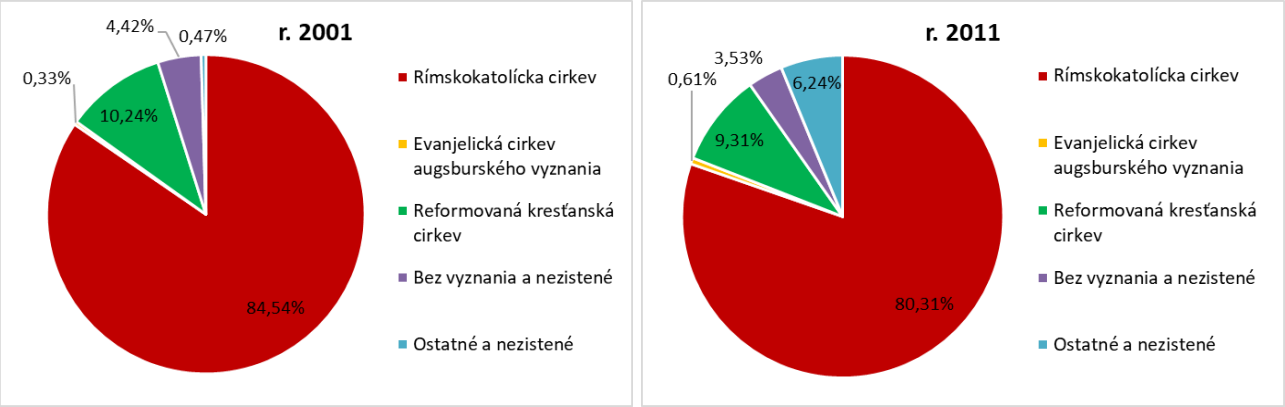
Národnostná štruktúra je v úzkom vzťahu s religióznou štruktúrou. Ako vidieť z tab. 19 a grafov 13 a 14, v obci prevláda rímskokatolícke vyznanie, ku ktorému sa hlási 80,31 % populácie obce v r. 2011 a 84,54 % v r. 2001. Reformovaná kresťanská cirkev je zastúpená 9,31 %. Evanjelickú vieru augsburského vyznania vyznáva 0,61 % obyvateľov. Rozdiel medzi pomerom vierovyznaní v roku 2011 a 2001 môže byť aj výsledkom nezisteného vierovyznania až u 6,24 % obyvateľov obce.

Tab. 19 - Religiózna štruktúra obyvateľstva obce Veľké Lovce (r. 2001 a 2011)

Rok	Vierovyznanie									
	Rímskokatolícka cirkev		Evanjelická cirkev augsburského vyznania		Reformovaná kresťanská cirkev		Ostatné a nezistené		Bez vyznania	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
2001	1799	84,54	7	0,33	218	10,24	10	0,47	94	4,42
2011	1 570	80,31	12	0,61	182	9,31	122	6,24	69	3,53

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001, 2011

Graf 13 a 14 - Religiózna štruktúra obyvateľstva obce Veľké Lovce (r. 2001 a 2011)

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001, 2011, *spracované autorkami*

1.1.5 EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA

1.1.5.1 Štruktúra využitia krajiny

Základným prírodným zdrojom každého územia je pôda. Vo využití pôdneho fondu obce Veľké Lovce dominuje poľnohospodárska pôda, ktorá zaberá plochu 1517,18 ha tzn. 58,70 % plochy obce. Z toho na ornú pôdu pripadá 87,52 %. Trvalé trávnaté porasty zaberajú plochu 34,42 ha. Štruktúru využitia pôdneho fondu doplňajú vinice s plochou 114,61 ha, na ktoré pripadá 7,55 % poľnohospodárskej pôdy. Záhrady zaberajú plochu 40,04 ha.

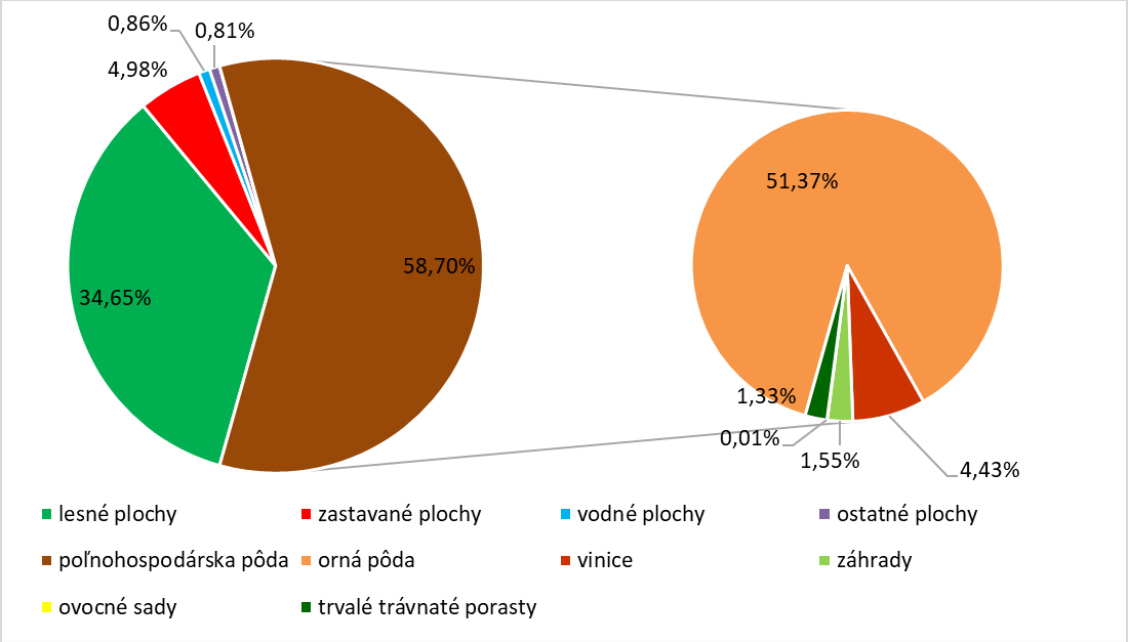
Nepoľnohospodárska pôda má plochu 1067,42 ha. Jej dominantná časť je lesná pôda, ktorá zaberá 895,61 ha tzn. 34,65 % z plochy obce. Krajinu obce spestrujú aj vodné plochy (22,32 ha, tzn. 0,86 % z rozlohy obce). Zastavaná plocha sa postupne rozširuje pre potreby individuálnej bytovej výstavby a v súčasnosti ju tvorí 128,64 ha. Ostatné plochy predstavujú 21,85 ha (tab. 20, graf 15). V porovnania v rámci jednotlivých rokov, najmä roky 2005 a 2014, je zrejmý mierny pokles rozlohy ornej pôdy a naopak nárast zastavanej plochy.

Tab. 20 - Štruktúra pôdneho fondu obce Veľké Lovce (r. 2005, 2014 a 2019)

Formy využitia pôdneho fondu	**Rozloha (v ha)**		
	r. 2005	**r. 2014**	**r. 2019**
poľnohospodárska pôda	1 518,76	1 517,38	1517,18
z toho:			
- orná pôda	1 339,20	1 328,24	1327,78
- vinice	104,16	114,64	114,61
- záhrady	40,9	39,76	40,04
- ovocné sady	0,33	0,33	0,33
- trvalé trávnaté porasty	34,17	34,42	34,42
lesné plochy	895,61	895,61	895,61
zastavané plochy	125,65	128,29	128,64
vodné plochy	22,78	22,30	22,32
ostatné plochy	21,79	21,02	20,85
Spolu	2 584,60	2 584,60	2584,60

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, 2020, *spracované autorkami*

Graf 15 - Využitie pôdneho fondu obce Veľké Lovce (r. 2019)

Zdroj: ŠÚ SR, 2020, *spracované autorkami*

1.1.5.2 Trh práce

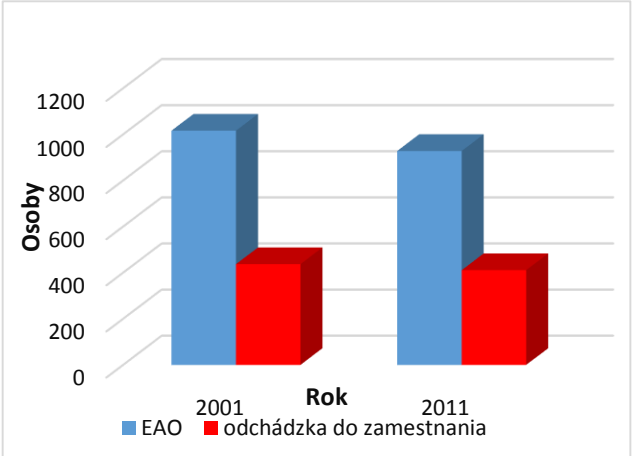
Poznanie situácie na trhu práce patrí k základným faktorom rozvoja územia. Podľa výsledkov posledného sčítania ľudu v roku 2011 bolo v obci evidovaných 928 ekonomicky aktívnych obyvateľov (EAO), čo predstavuje 65,4 % obyvateľov produktívneho veku. Počet EAO sa oproti roku 2001 znížil o 88 osôb (tab. 21 a graf 16).

Tab. 21 - Základné ukazovatele EAO obce Veľké Lovce (r. 2001 a 2011)

Rok	EAO (počet osôb)	EAO/100 obyv.	odchádzka do zamestnania (počet osôb)	odchádzka/100 EAO
2001	1016	47,9	437	43,01
2011	928	47,47	676	73,17

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001, 2011

Graf 16 - Základné ukazovatele EAO obce Veľké Lovce (r. 2001 a 2011)

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001, 2011, *spracované autorkami*

Vyššou ekonomickou aktivitou sa vyznačujú muži, ktorí dosahujú podiel 72,2 %, ženy dosahujú nižší podiel len 62,00 %. Dominantná časť obyvateľov každodenne odchádza za pracovnou príležitosťou hlavne do okolitých miest. Za prácou mimo obec odchádza 676 osôb, tzn. 73,17 % z EAO, najmä do miest Nové Zámky a Šurany.

V štruktúre EAO podľa spoločenskej skupiny majú primárne postavenie zamestnanci, ktorých podiel na EAO dosiahol 65,41 %. Štruktúru spoločenských skupín dopĺňajú podnikatelia a členovia produkčných družstiev. Podnikatelia v rozvoji obce nadobúdajú stále významnejšie miesto. Postavenie v zamestnaní nebolo zistené pri sčítaní ľudu v roku 2011 až u 23,10 % obyvateľov, čo môže skresľovať predchádzajúce hodnoty. Podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 bývalo v obci 106 podnikateľov (tab. 22).

Tab. 22 - EAO obce Veľké Lovce podľa spoločenskej skupiny (r. 2011)

Územie	Postavenie v zamestnaní										
	zamestnanci		podnikatelia			členovia družstiev		vypomáhajúci členovia domác. a pod.		ostatní a nezistení spolu	
	abs.	%	so zamestnan-cami	bez zamest-nancov	spolu %	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Veľké Lovce	607	65,41	21	85	11,42	1	0,11	0	0	214	23,10
ZO Termál	4 613	71,71	131	558	10,71	49	0,76	11	0	1071	16,64

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011

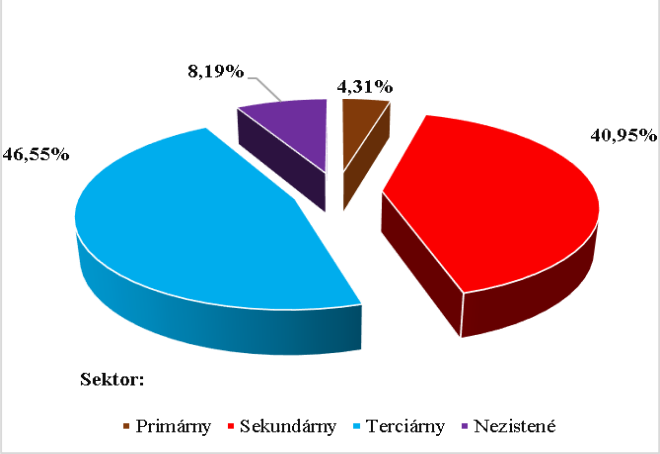
V štruktúre EAO podľa sektorov hospodárstva (tab. 23, graf 17) má primárne postavenie terciárny sektor (46,55 %). V sekundárnom sektore pracuje 40,95 % EAO obce. Primárny sektor je zastúpený len 8,19 %. Vysoký je podiel EAO bez udania aktivity, ktorý dosahuje 4,31 %.

Tab. 23 - EAO obce Veľké Lovce podľa sektorov hospodárstva (r. 2011)

Územie	Primárny sektor	Sekundárny sektor	Terciárny sektor	EAO bez udania	Spolu
Veľké Lovce	65	361	332	258	1016
ZO Termál	719	2042	2664	1148	6573

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011

Graf 17 - EAO obce Veľké Lovce podľa sektorov hospodárstva (r. 2011)

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011, *spracovali autori*

Ako vidieť z tab. 24 v odvetvovej štruktúre hospodárstva EAO má dominantné postavenie priemysel a stavebníctvo. Priemyselná aktivita sa na EAO podieľa 25,65 % a stavebníctvo 15,30 %. V priemysle obyvatelia obce pracujú hlavne v odboroch strojárskeho a elektrotechnického priemyslu. Takmer 70,59 % EAO odchádzalo za prácou mimo obec trvalého bydliska do okolitých miest.

Z nevýrobných aktivít najvyššie podiely zamestnancov na EAO majú maloobchodné služby (7,22 %), vzdelávacie aktivity (5,50 %) a zamestnanie vo verejnej správe (5,06 %). Na poľnohospodárstvo, ktoré je tradičným odvetvím hospodárstva pripadá 4,09 %.

Tab. 24 - EAO obce Veľké Lovce podľa odvetví hospodárstva (r. 2011)

Odvetvie ekonomickej činnosti	Ekonomicky aktívne osoby			
	muži	ženy	spolu	z toho dochádza do zamestnania
Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	23	12	35	20
Lesníctvo a ťažba dreva	2	1	3	1
Dobývanie kovových rúd	1	1	2	0
Výroba potravín	7	13	20	12
Výroba nápojov	2	5	7	7
Výroba textilu	2	1	3	0
Výroba odevov	4	8	12	2
Výroba kože a kožených výrobkov	0	5	5	1
Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu	12	1	13	9
Výroba papiera a papierových výrobkov	0	1	1	1
Tlač a reprodukcia záznamových médií	1	1	2	1
Výroba chemikálií a chemických produktov	0	1	1	1
Výroba výrobkov z gumy a plastu	10	15	25	23
Výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov	4	4	8	7
Výroba a spracovanie kovov	4	2	6	3
Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	14	5	19	14
Výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov	1	7	8	3
Výroba elektrických zariadení	11	18	29	23
Výroba strojov a zariadení i. n.	10	4	14	11
Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov	22	15	37	29
Výroba nábytku	1	1	2	2
Iná výroba	1	2	3	1
Oprava a inštalácia strojov a prístrojov	1	2	3	3
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	5	4	9	7
Zber, úprava a dodávka vody	3	0	3	2
Čistenie a odvod odpadových vôd	3	1	4	2
Zber, spracúvanie a likvidácia odpadov; recyklácia materiálov	2	1	3	3
Ozdravovacie činnosti a ostatné činnosti nakladania s odpadom	1	0	1	1
Výstavba budov	30	0	30	27
Inžinierske stavby	27	2	29	26
Špecializované stavebné práce	73	10	83	67
Veľkoobchod a maloobchod a oprava motor. vozidiel a motocyklov	3	2	5	5
Veľkoobchod, okrem motorových vozidiel a motocyklov	19	20	39	30
Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	25	42	67	52

Odvetvie ekonomickej činnosti	Ekonomicky aktívne osoby			
	muži	ženy	spolu	z toho dochádza do zamestnania
Pozemná doprava a doprava potrubím	19	5	24	17
Skladové a pomocné činnosti v doprave	12	2	14	11
Poštové služby a služby kuriérov	3	6	9	5
Ubytovanie	3	9	12	8
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	22	13	35	27
Nakladateľské činnosti	1	2	3	2
Telekomunikácie	3	0	3	2
Počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby	4	1	5	4
Informačné služby	0	1	1	0
Finančné služby, okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia	2	4	6	3
Poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia	1	2	3	3
Pomocné činnosti finančných služieb a poistenia	0	2	2	2
Činnosti v oblasti nehnuteľností	3	3	6	4
Právne a účtovnícke činnosti	2	5	7	5
Vedenie firiem; poradenstvo v oblasti riadenia	6	6	12	11
Architektonické a inžinierske činnosti; technické testovanie a analýzy	5	2	7	6
Reklama a prieskum trhu	1	1	2	2
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti	1	1	2	0
Sprostredkovanie práce	2	3	5	3
Bezpečnostné a pátracie služby	0	2	2	2
Činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinnou úpravou	1	2	3	3
Administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti	3	1	4	4
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	23	24	47	39
Vzdelávanie	17	34	51	41
Zdravotníctvo	8	23	31	23
Starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť)	2	1	3	2
Sociálna práca bez ubytovania	0	3	3	3
Tvorivé, umelecké a zábavné činnosti	0	2	2	2
Činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení	0	1	1	1
Športové, zábavné a rekreačné činnosti	1	2	3	2
Činnosti členských organizácií	2	3	5	4
Oprava počítačov, osobných potrieb a potrieb pre domácnosti	4	0	4	3
Ostatné osobné služby	1	3	4	4
Nezistené	35	41	76	32
Spolu	511	417	928	676

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011

Významným a tradičným odvetvím **hospodárstva** je v obci poľnohospodárstvo, ktorého význam je opodstatnený pri zachovaní ekonomickej stability obce. Rastlinná a živočíšna výroba sa realizuje najmä v podnikoch poľnohospodárskej prvovýroby a samostatne hospodáriacich roľníkov. V západnej časti obce je poľnohospodársky dvor využívaný pre chov hospodárskych zvierat samostatne hospodáriacim roľníkom. Súčasťou hospodárskeho dvora sú tiež sklady a pozberové linky poľnohospodárskych komodít. Poľnohospodársku výrobu spestruje pestovanie hrozna v juhozápadnej časti obce, ktoré je

z väčšej časti spracovávané spoločnosťou MOVINO*, s.r.o. Veľký Krtíš, prevádzka Veľké Lovce*. Potravinársku výrobu zastupuje *Roľnícky mlyn, s.r.o. Veľké Lovce*, ktorého výrobný m zameraním je mletie obilia a výroba a predaj vysoko kvalitnej múky. Spoločnosť zamestnáva 5 osôb.

Rozvoj obce ovplyvňuje aj podnikateľská činnosť jej obyvateľov, ktorá ponúka pracovné príležitosti vo viacerých oblastiach hospodárstva (tab. 25). Na území obce podniká viacero podnikateľských subjektov, prevažne na základe živnostenského oprávnenia (listu). Väčšina podnikateľských aktivít prebieha v rámci terciárneho sektora s výrazným zastúpením maloobchodných služieb, reštauračných a pohostinských služieb ako aj drobných remeselných prác ako sú napr. murárske, klampiarske a obkladačské práce, elektroinštalačné a zabezpečovacie systémy a pod.

Tab. 25 - Vybrané pracovné príležitosti a podnikateľské subjekty v obci Veľké Lovce (r. 2020)

P.č.	Meno podnikateľského subjektu/živnostníka	Zameranie	Počet zamestnancov
1.	Roľnícky mlyn, s.r.o.. Veľké Lovce	prevádzkovanie obilného mlyna, výroba a predaj mlynských výrobkov	5
2.	MOVINO spol. s r.o., prevádzka V. Lovce	pestovanie viniča	6
3.	COOP Jednota, SD Nové Zámky	predajňa potravín	8
4.	AIR FRESH s.r.o.	sprostredkovanie obchodu, montáž chladiarenských, ventilačných a filtračných zariadení	5
5.	Roja drogéria	predajňa drogistického tovaru	2
6.	Slovenská pošta, a.s. Bratislava, pobočka Veľké Lovce	poštové služby	3
7.	Lesy SR, š.p. B. Bystrica, odštep. z. Levice	starostlivosť o lesy	1
8.	GURMAN-SPA, s.r.o.	ostatné účelové stravovanie	5
9.	Cabernet	príprava jedál, catering, ubytovacie služby	2
10.	Šport Club	pohostinské služby	2
11.	Jedlo pre Vás	príprava a rozvoz jedál	10
12.	Štrba - Company, s.r.o.	kamerové systémy, zabezpečovacie systémy, elektroinštalácia	7
13.	Firmaštrba, s.r.o.	čistenie kanalizácií, klampiarske práce, murárske a obkladačské práce	12
14.	Obecný úrad	služby občanom	16
15.	BIO energie, s.r.o.	zber a zhodnocovanie bio odpadov, predaj rastlinných olejov	4
16.	MEDANEST s.r.o.	činnosti lekárskej praxe	3
17.	Jozef Mališek P. S. M.	pohrebné služby, kamenárske práce	1
18.	Marialux, s.r.o.	skúšobné laboratórium svetelnej techniky	2
19.	HDG plus s.r.o.	veľkoobchod, maloobchod, stolárske práce	2
20.	Dušan Hospodár-Prameň	údržba motorových vozidiel	4
21.	Ivan Bórik - Stolárstvo	výroba nábytku, okien a dverí	1
22.	Jana Kurucová	čistiace a upratovacie služby	1
23.	Kuruc František KURUC COMPANY	výroba a stavba strojov, opravárenské práce	5

P.č.	Meno podnikateľského subjektu/živnostníka	Zameranie	Počet zamestnancov
24.	Horník Norbert	nákladná automobilová doprava	1
25.	Hostinec Veronika	pohostinské služby	2
27.	Ing. Robert Németh ROJA	maloobchodný predaj a kúpa	1
28.	Gabriela Rapavá	pohostinská činnosť, ubytovacie služby	1
29.	Jozef Németh	pohostinská činnosť a výroba jedál	1
30.	PoľnoBEGA, s.r.o.	rastlinná a živočíšna výroba	9
31.	SHR - Ciria František	rastlinná výroba	1
32.	SHR - Rapavý Stanislav	rastlinná a živočíšna výroba	1
33.	VIMPA spol. s r. o.	výroba hroznového vína	1
34.	SHR - Németh František	rastlinná výroba	1
35.	SHR - Némethová Eva	rastlinná výroba	1
36.	SHR – Kurcz František	pestovanie zeleniny	1
37.	AAA ZIMKLÍMA, prevádzka Veľké Lovce	výroba kovových výrobkov pre klimatizačné zariadenia a vzduchotechniku	12
38.	Pálenica Veľké Lovce	pestovateľské spracovanie ovocia	1

Zdroj: Obecný úrad Veľké Lovce, 2020

V štruktúre EAO tvoria významnú zložku nezamestnaní. V roku 2020 (k 31.6.) bolo v obci nezamestnaných 49 osôb, z toho 27 žien (tab. 26). Počet uchádzačov o zamestnanie dosahuje 4,82 % z EAO obce. Medzi nezamestnanými sú evidovaní 3 absolventi. Bez zastúpenia sú občania so zdravotným znevýhodnením a mladiství.

Sledovaná je tiež štruktúra nezamestnaných podľa profesie vykonávanej bezprostredne pred zaradením do evidencie. V obci Veľké Lovce prevládajú nezamestnaní bezprostredne pred evidenciou bez zamestnania (28 osôb). Ďalšie skupiny predstavujú kvalifikovaní pracovníci a remeselníci (7 osôb) a operátori a montéri strojov a zariadení (5 osôb).

Tab. 26 - Nezamestnanosť v obci Veľké Lovce podľa profesie vykonávanej bezprostredne pred zaradením do evidencie nezamestnanosti (k 31. 6. 2020)

Územie	Nezamestnanosť podľa profesie vykonávanej bezprostredne pred zaradením do evidencie nezamestnanosti													
	spolu	z toho ženy	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	neuvedené	bezprostredne pred evidenciou bez zamestnania
Veľké Lovce	49	27	0	1	0	0	0	4	0	4	5	7	0	28
ZO Termál	444	258	0	4	10	23	10	41	3	28	58	65	1	201
okres NZ	4618	2597	1	50	130	220	239	485	21	249	506	587	3	2127

Poznámka: 0 - Príslušníci ozbrojených síl, 1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci, 2 - Špecialisti, 3 - Technici a odborní pracovníci, 4 - Administratívni pracovníci, 5 - Pracovníci v službách a obchode, 6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve, 7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci, 8 - Operátori a montéri strojov a zariadení, 9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
Zdroj: ÚPSVAR, 2020, *spracované autorkami*

V štruktúre nezamestnaných podľa vzdelania (tab. 27) prevažujú obyvatelia s vyšším sekundárnym vzdelaním (30 osôb), ktorí sa podieľali na celkovej nezamestnanosti 61,22 %. Z ďalších skupín obyvateľstva sú výraznejšie zastúpené osoby s nižším sekundárnym vzdelaním (12 nezamestnaných) a s terciárnym vzdelaním vysokoškolského 2. stupňa (6 osôb).

Tab. 27 - Nezamestnanosť v obci Veľké Lovce podľa vzdelania nezamestnaných (k 31. 6. 2020)

Územie	spolu	Nezamestnanosť podľa vzdelania									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	neudané
Veľké Lovce	49	0	1	12	30	0	0	0	6	0	0
ZO Termál	426	0	1	73	286	12	1	10	42	1	0
okres NZ	4618	0	23	845	3022	143	10	127	429	11	8

Poznámka: 0 - predprimárne vzdelanie, 1 - primárne vzdelanie, 2 - nižšie sekundárne vzdelanie, 3 - vyššie sekundárne vzdelanie, 4 - post sekundárne neterciárne vzdelanie, 5 - terciárne vzdelanie (nie VŠ), 6 - terciárne vzdelanie (VŠ 1. stupeň), 7 - terciárne vzdelanie (VŠ 2. stupeň), 8 - terciárne vzdelanie (VŠ 3. stupeň)
Zdroj: ÚPSVAR, 2020, *spracované autorkami*

V štruktúre nezamestnaných podľa veku (tab. 28) sú významné kategórie obyvateľstva vo veľmi mladom veku 20-24-roční (7 osôb) alebo vo vyššom veku 55-59-roční (7 osôb).

Tab. 28 - Nezamestnanosť v obci Veľké Lovce podľa veku nezamestnaných (k 31. 5. 2020)

Územie	spolu	Nezamestnanosť podľa veku										
		do 20	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 a viac	neudané
Veľké Lovce	45	1	7	6	4	6	6	2	4	7	2	0
ZO Termál	421	4	42	49	44	42	42	45	56	64	33	0
okres NZ	4523	81	482	486	475	540	525	521	521	550	342	0

Zdroj: ÚPSVAR, 2020, *spracované autorkami*

1.1.5.3 Majetok a rozpočet obce

Úlohou samosprávy je predovšetkým plniť samosprávne funkcie vyplývajúce zo zákona o obecnom zriadení a ďalších prenesených kompetencií v rámci verejnej správy. Zohráva nezastupiteľnú úlohu v rozvoji obce. Na ekonomickom rozvoji obci sa podieľa miestna samospráva okrem riadenia i prostredníctvom využívania jej majetku a disponibilných finančných prostriedkov. Na rozvoj obce môžu prostredníctvom finančných tokov vplývať aj združenia alebo nadácie ako súčasť nevládneho sektoru, ich podiel je však na ekonomickom rozvoji obce minimálny. Vývoj rozpočtu obce zobrazuje tab. 29.

Tab. 29 - Vývoj rozpočtu obce Veľké Lovce v období rokov 2015 - 2019

Rozpočet	Rok				
	2015	2016	2017	2018	2019
príjmy	954 534	1 355 265	1 097 029	1 081 507	1 146 133
výdavky	1 305 794	1 297 393	942 395	1 144 197	1 157 808
hospodársky výsledok	-310 268	-359 076	195 626	-21 698	29 318

Zdroj: Obecný úrad Veľké Lovce, 2020

Celkový objem finančných prostriedkov, ktorými disponuje obec predstavuje 1 146 133 EUR (r. 2019). Z týchto prostriedkov musí obec zabezpečovať všetky samosprávne úlohy, ktoré jej vyplývajú zo zákona o obecnom zriadení, ako aj rozvojové programy. Ako vidieť z tab. 29, obec dosahovala počas rokov 2015 až 2019 kladné ale i záporné hospodárske výsledky. V r. 2019 dosiahla obec pozitívny hospodársky výsledok v hodnote 29 318 EUR.

Príjmy obce v roku 2019 dosiahli 1 146 133 EUR (tab. 30). Táto hodnota bola vytvorená 39,68 % z ostatných príjmov (najmä z transferov). Významný podiel vytvorili i výnosy z daní príjmu fyzických osôb (49,88 %). Miestne dane sa podieľali na príjmoch len 9,18 % a výnosy z majetku obce boli najnižšie a predstavovali 1,26 %. Z hľadiska finančnej sily, ktorá je vyjadrená celkovými príjmami obce v prepočte na jedného obyvateľa, disponovala obec sumou 623,58 EUR.

Tab. 30 - Štruktúra rozpočtových príjmov obce Veľké Lovce v období rokov 2015 - 2019

Príjmy	Rok				
	2015	2016	2017	2018	2019
A. Miestne dane a poplatky	85339	88555	83053	105677	105216
B. Výnosy z majetku obce	11932	22743	13666	12568	14472
C. Výnosy z dane príjmu FO	401339	460245	488576	533781	571715
D. Ostatné príjmy	455924	783722	511734	429481	454730
Príjmy spolu	954534	1355265	1097029	1081507	1146133

Zdroj: Obecný úrad Veľké Lovce, 2020

Dominantná časť neinvestičných výdavkov smerovala na zabezpečenie činnosti školstva, kde obec vynaložila v r. 2019 sumu 590 424 EUR, tzn. 51,87 %. Na druhom mieste v bežných výdavkoch bola sociálna oblasť, kde smerovalo 6,53 %. Do oblasti kultúry, športu a sociálnej oblasti bolo spolu vynaložených 5,84 % (tab. 31).

Tab. 31 - Štruktúra rozpočtových výdavkov obce Veľké Lovce v období rokov 2015 - 2019

Výdavky	Rok				
	2015	2016	2017	2018	2019
A. Neinvestičné výdavky	**811227**	**821210**	**870899**	**948617**	**1009752**
Kultúra	31 203	27 242	29 121	29 610	34 602
Šport a TV	34 790	33 697	53 504	30 794	31 857
Sociálna oblasť	63 269	44 673	44 156	89 766	74 327
Miestne hospodárstvo	92017	90398	81641	81199	99891
Vnútorná správa	148496	162328	162600	168212	178651
Školstvo	441 452	462 872	499 877	549 036	590 424
B. Investičné výdavky	**453575**	**174979**	**27278**	**154588**	**88244**
štruktúra podľa oblastí:					
Ekonomická oblasť	2 000				
Ochrana životného prostredia	95 741	171 000	5 477		
Bývanie a občianska vybavenosť	355 834	1 459	13496	20 833	
Kultúra, šport a náboženstvo			2 905		2 650
Vzdelanie			5 400	131 431	80 914
Sociálne zabezpečenie		2 520		2 324	4 680
Výdavky na revitalizáciu			3 226		18 819
Výdavky spolu	**1 264 802**	**996 189**	**901 403**	**1 103 205**	**1 116 815**

Zdroj: Obecný úrad Veľké Lovce, 2020

Okrem neinvestičných výdavkov mala obec i investičné výdavky, ktoré v roku 2019 smerovali najmä do oblasti pre vzdelávanie v hodnote 80 914 EUR (tab. 31). V predchádzajúcich rokoch mala obec investičné výdavky najmä v bývania a občianskej vybavenosti (355 834 EUR v r. 2015), v oblasti ochrany životného prostredia (95 741 EUR v r. 2015 a 171 000 EUR v r. 2016).

V rámci revitalizácie realizovala obec modernizáciu a zveľadenie parku (I. etapa) v roku 2017, na ktorú bolo vynaložených 3 500 EUR a v roku 2019 prebehla II. etapa projektu s využitím sumy 18 819 EUR. Zdroje financovania revitalizácie pochádzali z Nitrianskeho samosprávneho a z vlastných zdrojov obce (tab. 32). K projektom revitalizácie patrilo aj v r. 2015 skrášlenie životného prostredia v obci Veľké Lovce, ktoré bolo zrealizované za finančnej podpory NSK prostredníctvom dotácie LEADER v sume 3 230 EUR a spolufinancovaním z rozpočtu obce v sume 170 EUR.

Tab. 32 - Výdavky na revitalizáciu obce Veľké Lovce v období rokov 2015 - 2019

Rok	Názov aktivity	Náklady (v EUR)	Štruktúra zdrojov financovania (v EUR)				
			EÚ	ŠR	VÚC	obec	súkromné
2015	Skrášlenie životného prostredia v obci Veľké Lovce	3 400			3 230	170	
2017	Modernizácia a zveľadenie parku v obci I. etapa	3 500			3 325	175	
2019	Modernizácia a zveľadenie parku v obci II. etapa	18 819			7 333	11 486	

Zdroj: Obecný úrad Veľké Lovce, 2020, LEADER NSK, 2020

1.1.6 INFRAŠTRUKTÚRA

1.1.6.1 Sociálna infraštruktúra

Maloobchodná sieť poskytuje základné služby v maloobchodných zariadeniach. V obci je tvorená 1 predajňa potravín a rozličného tovaru COOP Jednota, SD Nové Zámky. Ďalšou je súkromná predajňa ROJA poskytujúca najmä drogistický tovar. Maloobchodné služby spestrujú pohostinstvá - Hostinec Veronika (kapacita 40 miest) a Občerstvenie Šport Club (kapacita 70 miest) a Pohostinstvo Júlia (40 miest).

Zo školských a výchovných zariadení je v obci zriadená základná škola s materskou školou. Materskú školu navštevovalo v škol. r. 2005/2006 celkovo 24 detí, v škol. roku 2006/2007 sa ich počet zvýšil na 32 detí, v škol. roku 2014/2015 ich počet opäť mierne poklesol na 29 detí a v škol. roku 2019/2020 stúpol na 34 detí. Na výchovno-vzdelávacom procese sa zúčastňujú 4 pedagógovia. Základná škola mala v škol. roku 2005/2006 evidovaných 237 žiakov, ktorých počet v škol. roku 2006/2007 poklesol na 219 žiakov, v škol. roku 2014/2015 počet ďalej klesal na 151 žiakov a v škol. roku 2019/2020 dosahoval 141 žiakov (tab. 33). Na výchovno-vzdelávacom procese sa v základnej škole podieľajú 15 pedagógovia. Súčasťou školských zariadení je aj školský klub a školská jedáleň.

Tab. 33 - Vývoj počtu detí v školských zariadeniach obce Veľké Lovce

Školské zariadenie	Počet žiakov v školskom roku			
	2005/2006	2006/2007	2014/2015	2019/2020
Materská škola	24	32	29	34
Základná škola	237	219	151	141

Zdroj: Obecný úrad Veľké Lovce, 2015, 2020

Sociálnu infraštruktúru obce zastupuje zo zdravotníckych zariadení iba ambulancia všeobecného lekára pre dospelých, ktorá poskytuje zdravotné služby a starostlivosť pre obyvateľov 3-krát týždenne. Zdravotnú starostlivosť pre deti a dorast majú obyvatelia k dispozícii v susednej obci Bešeňov alebo v okresnom meste Nové Zámky. Lieky si môžu

obyvatelia vyzdvihnúť v Lekárni Centrum v obci, ktorá poskytuje svoje služby 3-krát týždenne. Obec má tiež zriadenú opatrovateľskú službu.

Ubytovacie služby sú poskytované viacerými ubytovňami na súkromí, ako napr. Chata Patrik (6 lôžok), Chata 4166 (5 lôžok), Chata Elena (7 lôžok). Ubytovacím zariadením väčšieho charakteru je Penzión Cabernet s kapacitou 20 lôžok.

Stravovacie služby ponúka v obci reštaurácia Cabernet s kapacitou 50 miest. Pre potreby stravovania predovšetkým dôchodcov bola daná do prevádzky kuchyňa s jedálňou pre seniorov, ktorá je zriadená v kultúrnom dome. Stravovacie služby formou donášky jedál ponúka aj firma Jedlo pre Vás.

Pre kultúrnu a záujmovú činnosť slúži kultúrny dom (kapacita 240 miest), v ktorom aktívne vyvíjajú svoju činnosť obyvatelia obce najmä klubovou činnosťou. V obci bolo tiež v r. 1996 zriadené Miestne múzeum Veľké Lovce a súkromné múzeum Dom ľudového bývania vo Veľkých Lovciach. Ku kultúrnym zariadeniam patrí i barokový rímsko-katolícky kostol Materstva Blahoslavenej Panny Márie z r. 1907 a kostol reformovanej cirkvi z r. 1882. Vybavenosť obce dopĺňajú 2 cintoríny s 2 domami smútku.

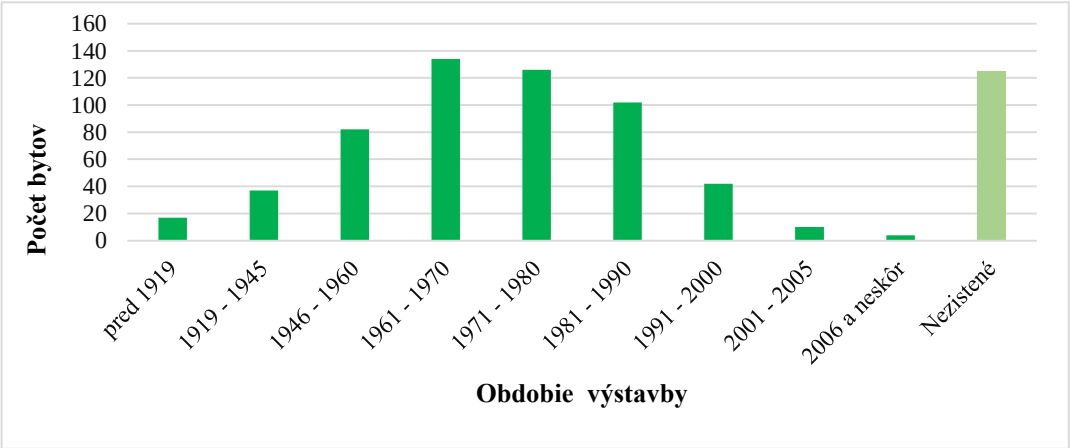
Pre športové aktivity majú obyvatelia obce k dispozícii viaceré športové zariadenia vo forme telocvične, futbalového ihriska, tréningového futbalového ihriska a ihriska s umelou trávou, ktoré sú súčasťou športového a školského areálu.

Z administratívnych zariadení je v obci umiestnený obecný úrad s matrikou, obecná knižnica a pošta.

1.1.4.2 Domový a bytový fond

Ponuka bývania a stav domového a bytového fondu sú rozhodujúcim faktorom rozvoja bývania. K základným funkciám vidieckych obcí patrí obytná funkcia, tvorená hlavne individuálnou bytovou výstavbou. V roku 2019 tvorilo domový fond obce Veľké Lovce 550 domov s 1-2 nadzemnými podlažiami, z ktorých je 90,90 % obývaných. Neobývaných domov je v obci 50 (r. 2019). Niekoľko domov je viditeľne zanedbaných, nakoľko nie sú vyriešené majetkovo-právne vzťahy alebo majitelia nemajú záujem o ich údržbu. Podľa SOBD v roku 2011 sa v obci Veľké Lovce nachádzalo spolu 679 bytov, z toho obývaných bolo 574 a neobývaných bolo 104 a pre 1 byt funkcia nebola zistená. Podľa obdobia výstavby sa v obci nachádzajú domy rôzneho veku (graf 18).

Graf 18 - Štruktúra domového fondu v obci Veľké Lovce (r. 2011)

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autorkami*

K najstarším domom patria domy postavené pred rokom 1919. Na celkovom počte bytov sa podieľajú 2,50 % (17 bytov). Ako vidieť z grafu 18, počet bytov postupne rástol

a najviac bytov bolo postavených v desaťročí 1961 - 1970 v počte 134 bytov (19,73 %). Z obdobia rokov 1919 - 1961 je v obci 119 bytov, ktoré sa na bytovom fonde podieľajú 17,53 %. Po roku 1970 sa výstavba domového a bytového fondu znižovala. V nasledujúcom desaťročí bolo vystavaných o 8 bytov menej a v ďalšej dekáde o 32 bytov menej. V rokoch 1991 - 2000 výstavba bytov prudko poklesla, čo bolo spôsobené zmenou politicko-ekonomickej situácie, neistotou a objavením sa staronového fenoménu nezamestnanosti. Z tohto desaťročia je v obci cca 42 bytov. V ďalších dekádach bola výstavba bytov značne nižšia. U 125 bytov nebol zistený vek výstavby, čo prestavuje až 18,41 %. Tieto byty mohli byť vystavené v jednotlivých obdobiach v rôznom počte.

1.1.6.3 Technická, environmentálna a informačná infraštruktúra

Územie obce je elektrifikované a plynofikované. Elektrická energia je dodávaná zo vzdušného vedenia č. 251 Nové Zámky – Želiezovce. Primárnym zdrojom zemného plynu je distribučný vysokotlakový plynovod Bánov – Gbelce – Štúrovo. Obec má zabezpečenú pitnú vodu z čerpacej stanice s akumuláciou Veľké Lovce, ktorá je súčasťou vodovodného systému Nové Zámky – Levice a tvorí spojovací článok medzi čerpacou stanicou Nové Zámky a vodojemom Kolta. V roku 2020 využívalo možnosti zásobovania plynom a pitnou vodou prostredníctvom verejného vodovodu 95 % obyvateľov.

V obci je vybudovaná čiastočne gravitačná splašková kanalizačná sieť s dĺžkou 3 263 m s čistením odpadových vôd v samostatnej ČOV Veľké Lovce. Zberná ČOV sa nachádza v juhozápadnej časti obce. Vyčistené odpadové vody sú následne vypúšťané do Lovčianskeho potoka. V obci je plánované ďalšie dobudovanie kanalizačnej siete.

V oblasti informačnej infraštruktúry má obec vybudovanú telekomunikačnú sieť s digitálnou ústredňou, miestny rozhlas, káblovú televíziu, zabezpečený má televízny signál, pripojenie na internet a poštu (tab. 34).

Tab. 34 - Technická, environmentálna a informačná infraštruktúra obce Veľké Lovce v roku 2020

Technická, environmentálna a informačná infraštruktúra	Ukazovateľ
Počet obyvateľov napojených na verejný vodovod	1745
Počet obyvateľov napojených na plynovod	1745
Počet obyvateľov napojených na kanalizáciu	1189
Celková dĺžka kanalizácie (v km)	3,263
Skládka komunálneho odpadu	nie
Vývoz komunálneho odpadu na skládku	Kolta
Množstvo vyprodukovaného odpadu v tonách (r. 2019)	402
Množstvo vyseparovaného odpadu v tonách (r. 2019)	61
Skládka bioodpadu - kompostáreň	nie
Miera separovania	15,17
Vývoz separovaného odpadu do zberného dvora v obci	Brantner Nové Zámky
Miestny rozhlas	áno
Internet	áno
Káblová televízia	nie

Zdroj: Obecný úrad Veľké Lovce, 2020

1.1.6.4 Dopravná infraštruktúra

Obec Veľké Lovce leží mimo hlavných dopravných tepien, pričom jej územím neprechádzajú žiadne hlavné cesty. Dopravná komunikácia II/511 spájajúca Hurbanovo – Vráble je od obce vzdialená 6 km smerom na západ a dopravná trasa II/580 Šurany – Kalná nad Hronom je od obce vzdialená cca 5 km. Intravilánom obce prechádza iba cesta III/1527 Radava – Veľké Lovce – Bešeňov, ktorá má však pre dopravnú obsluhu obce základný význam. Celková dĺžka miestnych komunikácií je 11 km.

Popri miestnych obslužných a zberných komunikáciách nie sú vytvorené podmienky pre bezpečný pohyb chodcov, a preto sa pre zlepšenie situácie uvažuje s dostavbou a rekonštrukciou chodníkov a miestnych ciest.

1.1.7 CESTOVNÝ RUCH

Územie obce má podmienky pre rozvoj cestovného ruchu ako po stránke prírodného tak i kultúrno-historického potenciálu. Blízkosť obce Podhájska s termálnymi vodami umožňuje využiť tento potenciál pre cestovný ruch.

Krátkodobých ale i dlhodobých návštevníkov Mikroregiónu Termál môžu do obce pritiahnuť prírodné i kultúrno-historické hodnoty územia.

Obec sa vyznačuje bohatou a dlhodobou históriou, ktorú dokumentujú archeologické nálezy. Históriu ako i súčasnosť obce prezentuje od r. 1996 Miestne múzeum vo Veľkých Lovciach, ktoré je umiestnené v priestoroch kultúrneho domu. Múzeum je tvorené tromi časťami, kde v prvej časti sú expozície zamerané na život predkov z prvej polovici minulého storočia. Druhá časť pozostáva z náradia, ktoré sa používalo v poľnohospodárstve ako aj pri vykonávaní remesiel. V tretej časti sú uložené písomnosti, fotodokumentácie a maketa bývalého kostola a kláštora pavlínov z Mariánskej Čeľade. V obci bolo tiež zriadené Jozefom Galbavým aj súkromné múzeum Dom ľudového bývania, prezentujúce pôvodnú ľudovú architektúru obce.

Pre účely cestovného ruchu by bolo možné využiť aj vysoko hodnotné kultúrno-historické pamiatky. Medzi takéto historicky zaujímavé objekty zaraďujeme dva objekty na Mariánskej Čeľadi - barokový kláštor paulínov s fragmentmi nástenných malieb v refektári a ruiny barokového kostola paulínskeho kláštora s fragmentmi nástenných malieb od J. Bergla z r. 1776. Obe stavby, ktoré sú vo vlastníctve cirkvi, sú však v súčasnosti značne narušené a bolo by potrebné ich rekonštruovať. Z ďalších pamiatok je v obci zaujímavý Rímsko-katolícky kostol Materstva Blahoslavenej Panny Márie z r. 1907, pri ktorom sa nachádza baroková socha Panny Márie v nadživotnej veľkosti, ktorá sem bola prenesená v r. 1956 z niekdajšieho zrúcaného kostola paulínov a v súčasnosti prebieha jej reštaurovanie. Ďalej je to kostol reformovanej cirkvi z r. 1882.

Hodnotnou a atraktívnou robí obec i tradičná a kvalitná vinárska výroba a rozvinuté poľovníctvo, ktoré by mohli podporiť rozvoj agroturistiky a vidieckej turistiky v území.

Z prírodného hľadiska je obec svojím vzhľadom a charakterom priamo predurčená pre rozvoj cykloturistiky. Obcou prechádza viacero značených cykloturistických trás. Nenáročná REKREA cyklotrasa č. 5102 Veľké Lovce – Čechy spája obce Veľké Lovce, Radava, Podhájska a Čechy. Celková dĺžka trasy je 22,7 km s prevýšením 302 m a je značená zelenou farbou. Obcou vedie aj cyklotrasa č. 8107 Veľké Lovce – Podhájska, ktorá predstavuje ľahkú trasu typu REKREA v dĺžke 5,6 km pri prevýšení 105 m. Krátka trasa spája cykloturistické trasy v obciach Podhájska a Veľké Lovce. Začína v Podhájskej, vedie popri termálnom kúpalisku, prechádza najmä po poľných a lesných cestách, z ktorých sú pekné výhľady na okolité obce. Ďalšou cyklotrasou prechádzajúcou aj obcou je cyklotrasa č. 2102 Veľký okruh mikroregiónu Termál. Stredne ťažká trasa typu SPORT vedie 10 obcami mikroregiónu

v celkovej dĺžke 55,7 km a prevýšení 669 m. Na trase sa nachádza viacero zaujímavých vyhliadkových miest na blízke i vzdialené okolie ako aj množstvo miestnych stavebných i prírodných zaujímavosti.

1.1.8 KULTÚRNY A SPOLOČENSKÝ ŽIVOT

Život obci je úzko viazaný na kultúrnu, športovú a záujmovú činnosť. V obci sa počas roka konajú zaujímavé podujatia (tab. 35), ktoré pomáhajú stmeľovať komunitu obyvateľov.

Tab. 35 - Kalendárium podujatí v obci Veľké Lovce

Mesiac	Podujatie	Organizátor
Január	Divadelné predstavenie	Občianske združenie NA PODVALKU
Február	Fašiangové slávnosti	Občianske združenie Ľudový dom, Matica slovenská
Marec	Marec, mesiac knihy	Obecná knižnica
Apríl	Veľkonočné trhy	Obec Veľké Lovce
Máj	Stavanie májov	Obec Veľké Lovce
	Oslavy sv. Urbana v Ľudovom dome	Občianske združenie Ľudový dom
Jún	Výročie sobášov	Obec Veľké Lovce
	Deň otcov	Obec Veľké Lovce
Júl	Súťaž vo varení gulášov	TJ Veľké Lovce
	Senzus zábava	Obec Veľké Lovce
August	Country búrka	OZ Country búrka
	Folklórne slávnosti	Stanislava Pavlatovská
September	Rozprávkový les	Ruža sv. Alžbety
Október	Úcta k starším	ZŠ a MŠ Veľké Lovce
November		
December	Oslava životných jubileí	Obec Veľké Lovce
	Mikuláš	Obec Veľké Lovce
	Vianočné trhy	Obec Veľké Lovce
	Pod jedličkou	Obec Veľké Lovce
	Odovzdávanie Jánskeho plakiet	Miestny spolok Slovenského červeného kríža

Zdroj: Obecný úrad Veľké Lovce, 2020

Na činnosti obce sa zúčastňujú i viaceré spolky a združenia – Miestny odbor Matice slovenskej, Miestny spolok Slovenského červeného kríža, Vinohradnícky spolok, Telovýchovná jednota Veľké Lovce, Poľovnícky spolok, Občianske združenie COUNTRY BÚRKA, Občianske združenie Ruže sv. Alžbety, Občianske združenie Ľudový dom, Občianske združenie NA PODVLAKU.

Telovýchovná jednota Veľké Lovce sa zameriava predovšetkým na futbal. Zastrešuje 4 futbalové mužstvá: tzv. predprípravka, žiaci, dorastenci a A mužstvo dospelých, ktoré reprezentujú obec na rôznej úrovni od okresných súťaží až po IV. ligu juhovýchod.

V obci pôsobia v rámci v Miestneho odboru Matice slovenskej aj tri folklórne skupiny. Detská folklórna skupina FIALKA pod vedením Evy Oravcovej vznikla oddelením sa od folklórneho súboru dospelých v r. 2011. Má 20 členov a v súčasnosti pracuje pod vedením Emmy Bórikovej. Folklórna skupina RADOSŤ pod vedením Evy Oravcovej ml. pôsobí pod týmto názvom od roku 2011 a súbor tvorí aktuálne 11 mužov a 12 žien. Folklórna skupina Lóťanská dolina pod vedením Emílie Chudivániovej má 24 členov a taktiež pôsobí od roku 2011.

1.1.9 ENVIRONMENTÁLNE POMERY

Územie obce je z hľadiska kvality životného prostredia na 93,16 % rozlohy hodnotené ako mierne narušené a na 5,07 % plochy ako narušené. Na území sa však nevyskytuje žiaden zdroj znečistenia, ktorý by vážnejšie poškodzoval životné prostredie. Z hľadiska environmentálnej regionalizácie SR nepatrí obec do žiadnej environmentálne zaťaženej oblasti.

Ovzdušie je znečisťované v minimálnej miere tuhými látkami a plynnými exhalátmi z menších energetických zdrojov ako i z domácich kúrenísk na tuhé palivo. Menšou mierou sa na znečistení podieľa i prašnosť z automobilovej dopravy. Okrem toho je ďalším, i keď minimálnym zdrojom znečisťovania, aj poľnohospodárska výroba, predovšetkým intenzívnym obrábaním pôdy a pozberovou úpravou produktov.

Vodné toky, vodné plochy i podzemné vody sú znečisťované nielen poľnohospodárstvom, najmä živočíšnou výrobou, ale aj splaškami z domácností. Kvalita podzemných vôd, ktoré spadajú do hydrogeologického rajónu neogénu Hronskej pahorkatiny, vykazuje v obci 3. stupeň kontaminácie.

Pôda nevykazuje žiadne výraznejšie známky kontaminácie a je na celom území hodnotená ako relatívne čistá. Vážnejšie ohrozenie pôdy predstavuje iba vodná erózia, ktorá postihuje členitejšie časti územia obce. Územie poľnohospodárskej pôdy je v obci postihnuté slabou vodnou eróziou (6,05 %) a stredne silnou vodnou eróziou (60,56 %). Kvalitou poľnohospodárskej pôdy je 43,63 % územia zaraďovaného medzi osobitne chránené pôdy prvej triedy 1. až 4. kategórie a 17,61 % do druhej triedy 5. až 7. kategórie bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek.

Poškodenie a ohrozenie bioty (rastlinstva a živočíšstva) súvisí v území najmä s premenou prevažnej väčšiny plochy na poľnohospodárske pozemky alebo na zastavané plochy, v dôsledku čoho sa pôvodné druhy rastlín a živočíchov zachovali len v enklávach. Zvyšky pôvodných lesov vykazujú v obci v 59,15 % mierne poškodenie, v 3,47 % stredné poškodenie a v 4,63 % silné až veľmi silné poškodenie. Porasty s prvými príznakmi poškodenia predstavujú 20,25 % lesných porastov. Z hľadiska ekologickej stability bol priestor vyhodnotený na 67,62 % plochy ako ekologicky nestabilný.

Za účelom zachovania zvyškov prírodne jedinečných území boli v obci vyhlásené chránené územia európskeho významu. V severnej časti obce je to územie NATURA 2000 pod názvom Osminy, ktoré sa rozkladá na ploche 98,84 ha v obciach Podhájska a Veľké Lovce. Predmetom ochrany sú biotopy xerotermných krovín, karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku a panónsko-balkánske cerové lesy. V centrálnej časti obce je ďalšie chránené územie NATURA 2000 s názvom Bagovský vrch zaberajúce rozlohu 222,65 ha a nachádzajúce sa výlučne na území obce. Predmetom ochrany sú biotopy xerotermných krovín, karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku a panónsko-balkánske cerové lesy. Zo živočíšnych druhov je predmetom ochrany predovšetkým roháč obyčajný (*Lucanus cervus*). Územne je tiež z veľkej časti zaradená do chráneného vtáčieho územia Dolné Považie.

Obec v roku 2019 vyprodukovala 402 ton odpadu, z ktorého 15,17 % (61 ton) bolo separovaných. Komunálny odpad je vyvážaný na skládku TKO Kolta a vyseparovaný odpad je vyvážaný do zberného dvora v Palárikove. Obec je členom Združenia obcí pre trvalo udržateľné nakladanie s odpadom so sídlom v Palárikove.

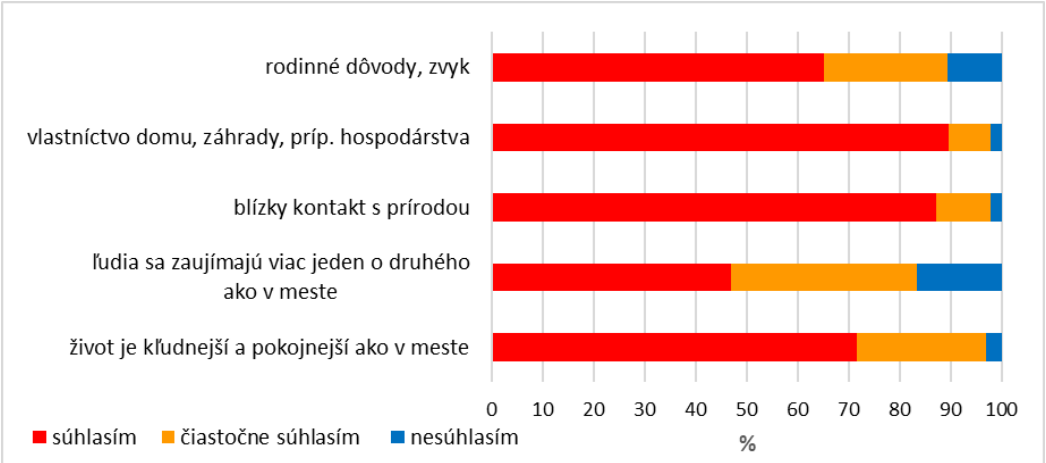
1.2 VÝSLEDKY ANKETY OBYVATEĽOV A PODNIKATEĽOV

V roku 2020 bol v obci Veľké Lovce uskutočnený dotazníkový prieskum s cieľom zistenia **názorov obyvateľstva obce na možnosti jej rozvoja**. Využitá bola metóda dotazníkov, ktoré boli anonymné. Obsahovo boli dotazníky v úvode zamerané na základnú charakteristiku respondentov. Nasledovala časť venovaná obci ako miestu bývania, riešené boli základné životné potreby obyvateľstva a ich hodnotová orientácia, analyzovaná bola obec ako sociálny priestor a hodnotené boli aj možnosti pracovných príležitostí. Podstatné bolo tiež posúdenie obce z hľadiska cestovného ruchu, riešená bola obec a jej životné prostredie a perspektívy regionálneho rozvoja obce. Záverečná časť dotazníka bola venovaná otázkam samotného mikroregiónu Termál, ktorého je obec súčasťou, jeho aktivitám a perspektívam ďalšieho spoločného rozvoja. Dotazníky obsahovali otázky, v ktorých respondenti vyjadrovali svoje názory a postrehy na súčasný stav v obci ale tiež poukazovali na možnosti ďalšieho rozvoja obce, upozorňovali na problémy v obci, hodnotili, riešili a posudzovali podmienky a perspektívy rozvoja vo vlastnej obci a v mikroregióne.

Do prieskumu sa zapojilo 107 respondentov, čo predstavuje 12 % EAO obce. Medzi respondentmi prevládali ženy (63 %) nad mužmi (36 %). Z hľadiska vekovej štruktúry respondentov boli výraznejšie zastúpené skupiny 31-40-roční (27 %), 21-25-roční (22 %) a26-30-roční (19 %). Štruktúru respondentov podľa veku dotvárali 13 % respondenti vo veku 41 - 50 rokov a 10 % respondenti vo veku 51 - 60 rokov. Ostatné vekové skupiny boli zastúpené v menšej miere. Vo vzdelanostnej štruktúre boli dominantní respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou (46 %). Po nich nasledovali respondenti s vysokoškolským vzdelaním 2. stupňa (31 %). V štruktúre respondentov podľa zamestnania dominovali zamestnanci v súkromnom sektore (43 %) a zamestnanci v štátnom sektore (25 %). Z oslovených respondentov býva až 75 % opýtaných v obci viac ako 21 rokov. Viac ako štvrtina opýtaných (36 %) žije v 4-člennej domácnosti a 31 % žije v 3-člennej domácnosti. Kvalitu života reprezentuje charakter bývania oslovených respondentov, z ktorých takmer polovica (44 %) býva v renovovanom rodinnom dome. Ďalších 27 % respondentov býva v novom rodinnom dome, 28 % býva v starších rodinných domoch a 1 % býva v byte. Z oslovených respondentov 98 % vlastní záhradu alebo záhradku ale len 32 % opýtaných sa zoberá na svojom pozemku chovom úžitkových domácich zvierat.

V súvislosti so zhodnotením aktuálneho stavu **obce ako miesta bývania** boli hodnotené výhody (graf 19) či nevýhody (graf 20) bývania v obci.

Graf 19 - Výhody bývania v obci Veľké Lovce podľa respondentov

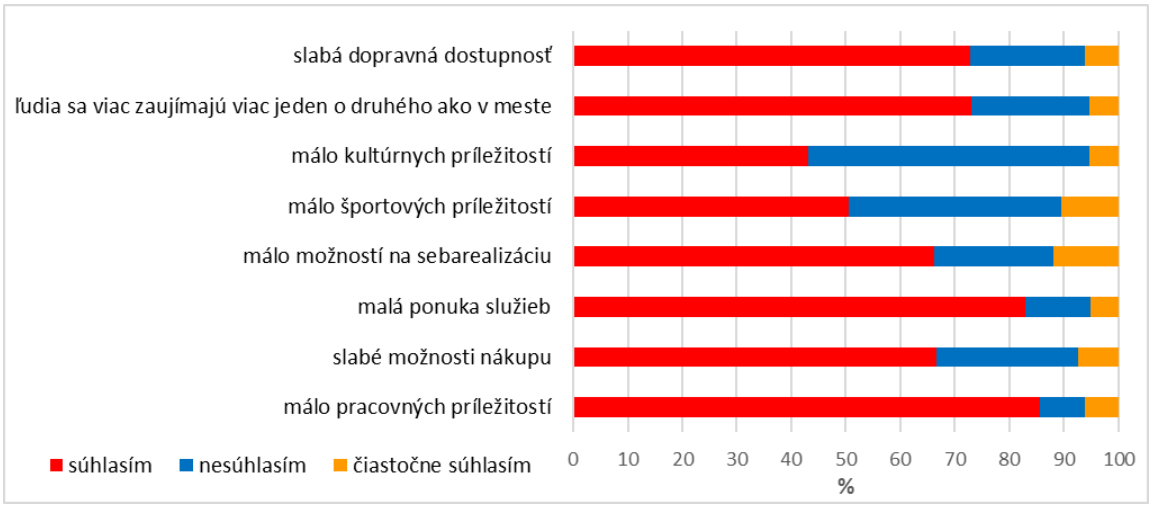

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

Takmer všetci opýtaní (90 %) sa stotožňujú s tvrdením, že im život v obci prináša výhodu v podobe vlastníctva domu, záhrady či hospodárstva a že im obec umožňuje kľudnejší a pokojnejší život oproti životu v meste (72 % opýtaných). Až 87 % opýtaných vidí výhodu bývania v obci v bližšom kontakte s prírodou a 65 % v rodinných dôvodoch a zvykoch. Výhody bývania vo väčšom záujme ľudí o seba oproti mestu vníma 47 % respondentov.

Za nevýhody bývania v obci považujú viacerí opýtaní (86 %) málo pracovných príležitostí a malú ponuku služieb (83 % respondentov) a 73 % respondentov považuje za značnú nevýhodu slabú dopravnú dostupnosť ako aj väčší záujem ľudí o seba oproti mestu (graf 20). Nevýhody bývania boli tiež pozorované v súvislosti so slabými nákupnými možnosťami (67 % nespokojných). Nevýhody v podobe množstva športových príležitostí uviedlo 51 % opýtaných. Taktiež 66 % opýtaných pociťuje nedostatok možností pre sebarealizáciu. Najmenšia nespokojnosť bola sledovaná v súvislosti s kultúrnymi príležitosťami, kde bolo iba 43 % nespokojných respondentov. Napriek určitým výhradám o zmene bývania do budúcnosti uvažuje iba 31 % opýtaných.

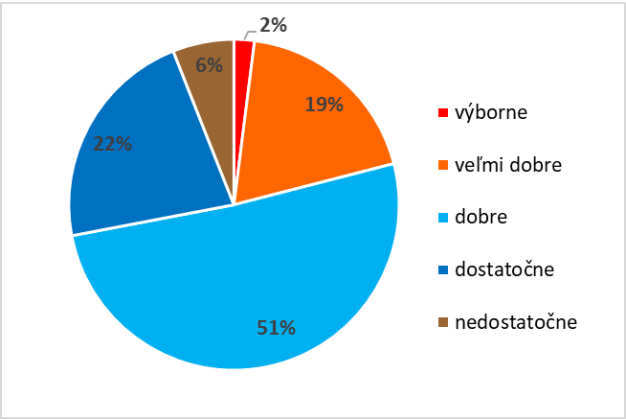
Graf 20 - Nevýhody bývania v obci Veľké Lovce podľa respondentov

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

V celkovom hodnotení podmienok pre bývanie v obci (graf 21) uviedlo najviac respondentov známku „dobre“ (51 %). Výborné hodnotenie udelili iba 2 % respondentov a známku „veľmi dobre“ 19 % opýtaných. Hodnotenie dostatočne sa objavilo u 22 % opýtaných a hodnotenie nedostatočne sa objavilo iba u 6 respondentov (6 % opýtaných).

Graf 21 - Hodnotenie podmienok pre bývanie v obci Veľké Lovce podľa respondentov

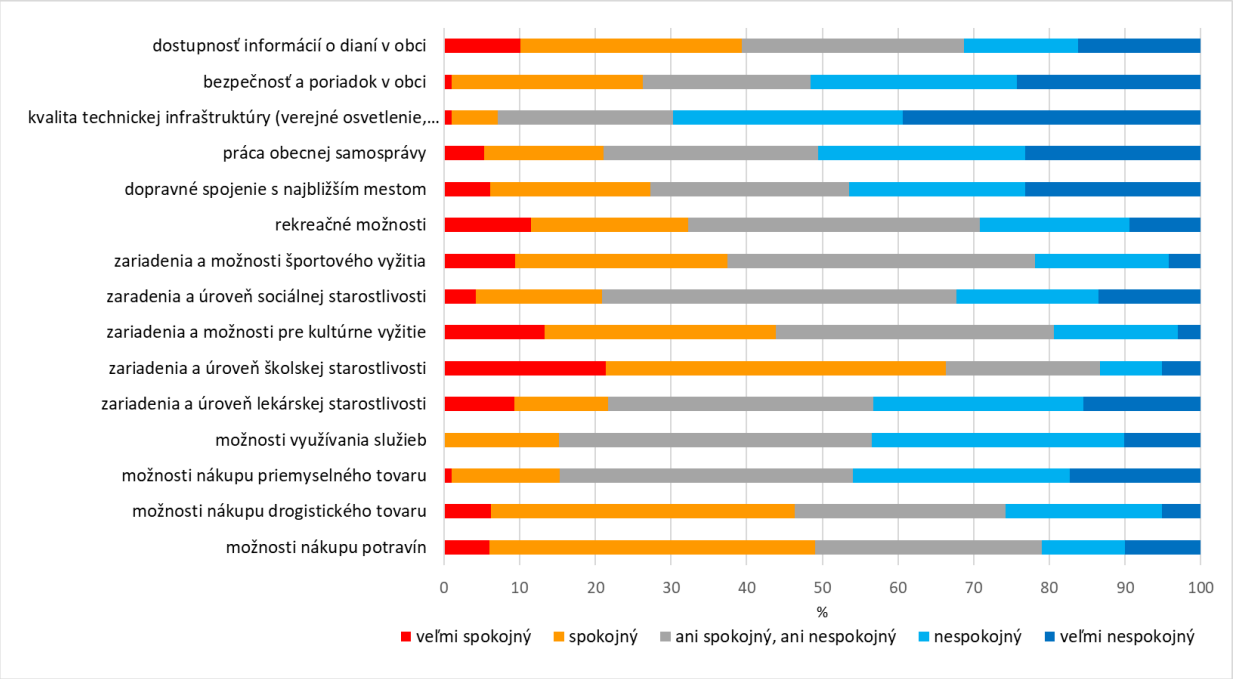

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce 2020, *spracované autorkami*

Kvalitu životných podmienok obyvateľstva ovplyvňuje najmä sociálna vybavenosť obce. Z tohto pohľadu sa názory obyvateľstva rôznia v závislosti od príslušnej životnej podmienky, celkovo však možno konštatovať vzhľadom na zastúpenú sociálnu infraštruktúru prevládajúcu ani spokojnosť ani nespokojnosť až spokojnosť obyvateľstva s vybranými životnými podmienkami v obci (graf 22).

Veľmi veľkú spokojnosť uvádzali respondenti pomerne zriedkavo. Výraznejšie sa objavila v 4 hodnotených oblastiach z pätnástich a to so zariadeniami a úrovňou školskej starostlivosti (21 % veľmi spokojných a 45 % spokojných respondentov), so zariadeniami a možnosťami pre kultúrne vyžitie (13 % veľmi spokojných a 31 spokojných respondentov), s rekreačnými možnosťami (11 % veľmi spokojných) a s dostupnosťou informácii o dianí v obci (10 % veľmi spokojných respondentov a 29 % spokojných).

Graf 22 - Spokojnosť s vybranými životnými podmienkami v obci Veľké Lovce podľa respondentov

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

Spokojnosť prejavovalo obyvateľstvo v súvislosti so zariadeniami a úrovňou školskej starostlivosti, kde bolo 44 % spokojných a s možnosťami nákupu potravín (43 % spokojných). Z ďalších oblastí bola vyššia spokojnosť obyvateľstva zaznamenaná pri hodnotení možností nákupu drogistického tovaru (40 % spokojných).

Určitú spokojnosť prejavilo obyvateľstvo so zariadeniami a možnosťami športového vyžitia (28 % opýtaných) a s dostupnosťou informácií o dianí v obci (29 % spokojných respondentov). Výraznejšia ani spokojnosť ani nespokojnosť bola sledovaná aj v hodnotení zariadení a úrovne sociálnej starostlivosti (47 % ani spokojných, ani nespokojných) a so zariadeniami a možnosťami pre športové vyžitie (41 % respondentov).

Najväčšia nespokojnosť respondentov sa prejavila hodnotení kvality technickej infraštruktúry, ktorú potvrdilo 39 % veľmi nespokojných a 30 % nespokojných opýtaných. Ďalšiu nespokojnosť vyjadrili opýtaní v súvislosti s prácou obecnej samosprávy (23 % veľmi nespokojných a 27 % nespokojných) a s bezpečnosťou a poriadkom v obci (24 % veľmi nespokojných a 27 % nespokojných). Nespokojní sú obyvatelia aj s možnosťami nákupu priemyselného tovaru, kde bolo 17 % veľmi nespokojných a 29 % nespokojných

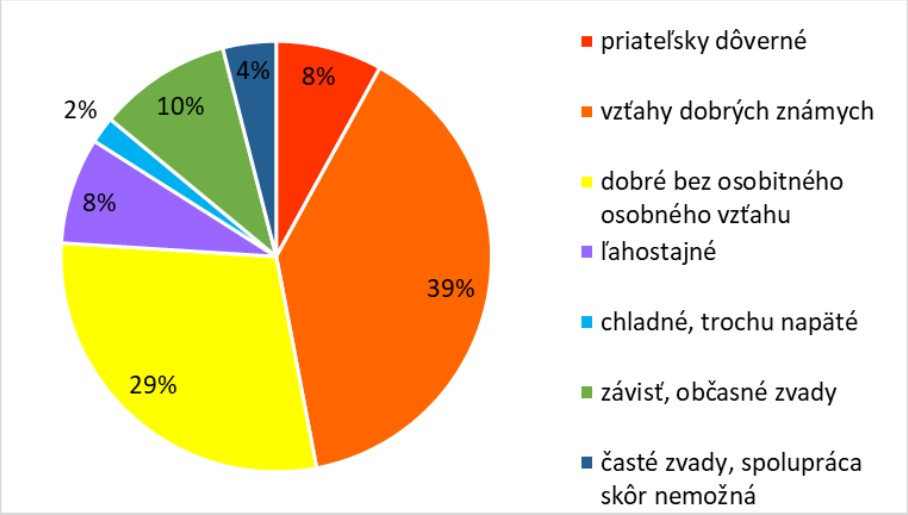
respondentov a so zariadeniami a úrovňou lekárskej starostlivosti (15 % veľmi nespokojných a 28 % nespokojných). Za problematickejšiu oblasť sú v obci považované aj služby, s ktorými je 10 % respondentov veľmi nespokojných a 33 % nespokojných ako aj dopravná dostupnosť do najbližšieho mesta (23 % veľmi nespokojných a 23 % nespokojných).

Obyvateľstvo vyjadrilo svoj záujem najmä o rozšírenie športových možností, kvalitnejšiu maloobchodnú sieť predovšetkým v podobe kvalitných potravín a v celodennej prevádzke, o poštové služby a širšiu ponuku lekárskej starostlivosti.

Medzi návrhmi respondentov na zlepšenie kvality života v obci boli zaznamenané napr. doplniť služby detského lekára a stomatológa, zabezpečiť zber bioodpadu a vybudovať zberný dvor v obci, vybudovať zriadenie stravovacích zariadení (cukráreň, reštaurácia), kaderníctva, dobudovať maloobchodné zariadenia (potraviny) a sociálne zariadenie pre seniorov, zriadenie bankomatu. Obyvateľstvo tiež navrhuje dobudovať technickú infraštruktúru (dobudovať kanalizáciu, vybudovať optickú sieť, rekonštruovať cesty a chodníky, opraviť odtokové jarky a rigoly), vybudovať domov dôchodcov, opraviť kultúrny dom, vybudovať nájomné byty. Respondentom chýbajú tiež oddychové plochy pre rodiny s deťmi a aktivity pre deti.

V ďalšej časti bola prostredníctvom respondentov hodnotená **obec ako sociálny priestor.** Pri charakterizovaní úrovne susedských vzťahov (graf 23) prevládali v 39 % vzťahy dobrých známych. Nasledovali v 29 % dobré vzťahy bez osobitného osobného vzťahu a vo 8 % priateľsky dôverné vzťahy. Závisť a občasné zvady vníma v obci 10 % respondentov, ľahostajnosť 8 % a časté zvady 4 % opýtaných.

Graf 23 - Prevládajúce susedské vzťahy v obci Veľké Lovce podľa respondentov

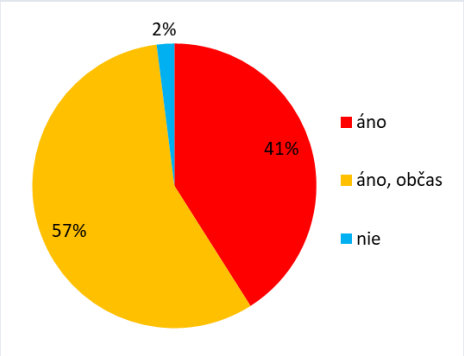

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

Vo vzťahu k obecnému zastupiteľstvu uviedlo 9 % respondentov vzťahy ako s dobrými známymi a 34 % dobrú spoluprácu bez osobitného osobného vzťahu. Priateľsky dôverné vzťahy k obecnému zastupiteľstvu neuviedol žiaden s respondentov. Naopak ľahostajné vzťahy k obecnému zastupiteľstvu prezentuje 29 % opýtaných a 21 % uvádza chladné, trochu napäté vzťahy. Častý záujem o dianie v obci má 41 % respondentov a občasný záujem má 57 % opýtaných (graf 24).

Väčšinovú snahu o zatraktívnenie života v obci a jeho skrášlenie vníma 13 % opýtaných ale až 53 % respondentov si tiež myslí, že niektorí obyvatelia sa snažia o pozitívne zmeny v obci ale väčšine je táto snaha ľahostajná.

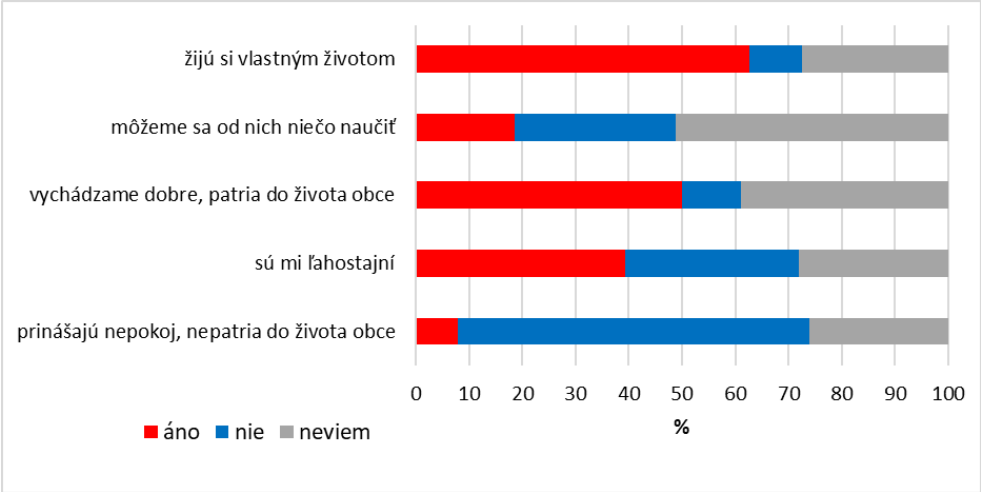
Graf 24 - Záujem o dianie a život v obci Veľké Lovce podľa respondentov

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

Postoj obyvateľov k **cestovnému ruchu v obci** prezentuje aj pozitívne vnímanie víkendové obyvateľstvo a turistov (graf 25). Z celkového počtu respondentov považuje polovica (50 %) opýtaných víkendové obyvateľstvo a turistov za súčasť obce a vychádza s nimi dobre. Taktiež 63 % opýtaných má pocit, že si víkendové obyvateľstvo a turisti žijú vlastným životom. Svoju ľahostajnosť vyjadrilo k víkendovému obyvateľstvu a turistom 39 % opýtaných a naopak až 33 % obyvateľom nie sú víkendoví obyvatelia a turisti ľahostajní. Zo všetkých opýtaných má 19 % názor, že sa má, čo od víkendového obyvateľstva naučiť. S vyjadrením, že víkendové obyvateľstvo prináša do obce nepokoj a nepatrí tak do života obce sa stotožňuje iba 8 % z respondentov.

Graf 25 - Názory na víkendové obyvateľstvo v obci Veľké Lovce podľa respondentov

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

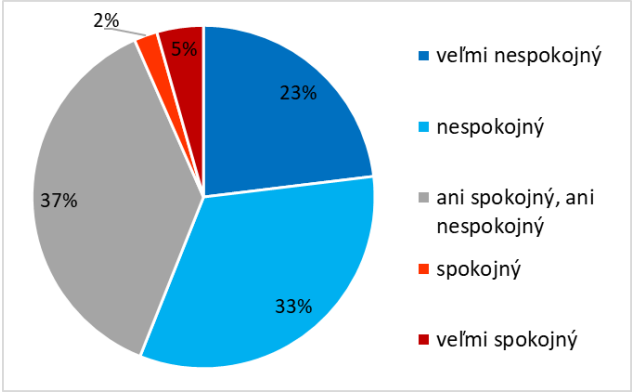
Obyvateľstvo tiež vyjadrovalo svoju ústretovosť k turistom. Zo všetkých opýtaných by len 19 % respondentov ubytovalo turistov na súkromí a rovnako vo svojej záhrade by im dovolilo stanovať 19 % opýtaných.

Za najzaujímavejšie, resp. najatraktívnejšie miesta z hľadiska turizmu ako aj oddychu považujú obyvatelia vo vlastnej obci predovšetkým ruiny paulínskeho kláštora Mariánska Čeľaď, miestne lesy, Dom ľudového bývania, Kalváriu s krížovou cestou.

V hodnotenej oblasti **obec a práca** bolo prostredníctvom prieskumu zistené, že zo všetkých opýtaných 19 % je zamestnaných v obci. Ako dôvod zamestnania sa v danom mieste uviedlo 17 % zamestnaných respondentov súkromné podnikanie, 30 % zaujímavú prácu a po 9 % pracovný kolektív ako aj rodinné dôvody. O zmene práce uvažuje do budúcnosti 17 % respondentov, pričom ako dôvod uvádzali respondenti najmä finančné dôvody, rodinné

dôvody a možnosti zaujímavej práce. V sledovaní spokojnosti s pracovnými možnosťami v obci (graf 26) vyjadrovali respondenti ani spokojnosť, ani nespokojnosť (37 % opýtaných) a nespokojnosť (33 % nespokojných), resp. veľkú nespokojnosť (23 % respondentov).

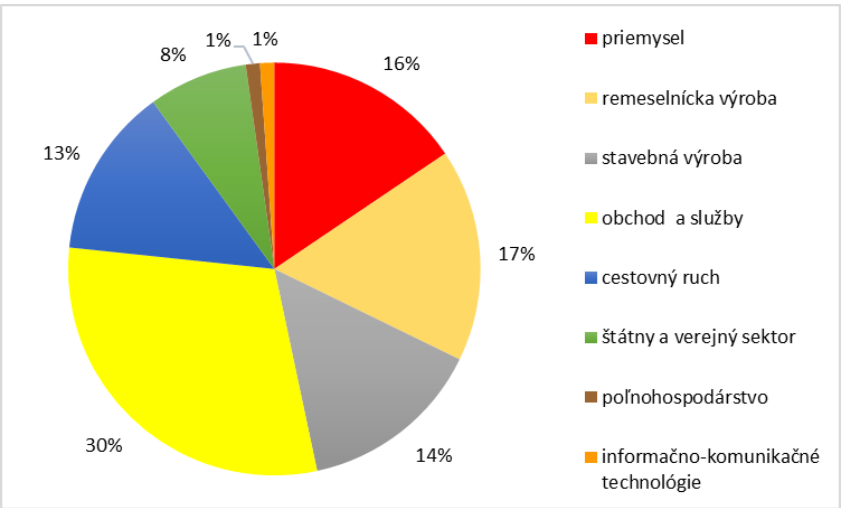
Graf 26 - Spokojnosť s pracovnými možnosťami v obci Veľké Lovce podľa respondentov

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

Obyvatelia obce majú záujem aj o vznik nových pracovných miest v obci (graf 27). Medzi odvetvia s najpotrebnejším vznikom nových pracovných miest zaradili respondenti obchod a služby (30 %). Nasleduje remeselnícka výroba (17 %), priemysel (16 %), stavebná výroba (14 %) a cestovný ruch (13 %). medzi respondentmi sa však objavil záujem aj o pracovné miesta v poľnohospodárstve či informačno-komunikačných technológiách.

Graf 27 - Odvetvia s najžiadanejšími novými pracovnými miestami v obci Veľké Lovce podľa respondentov

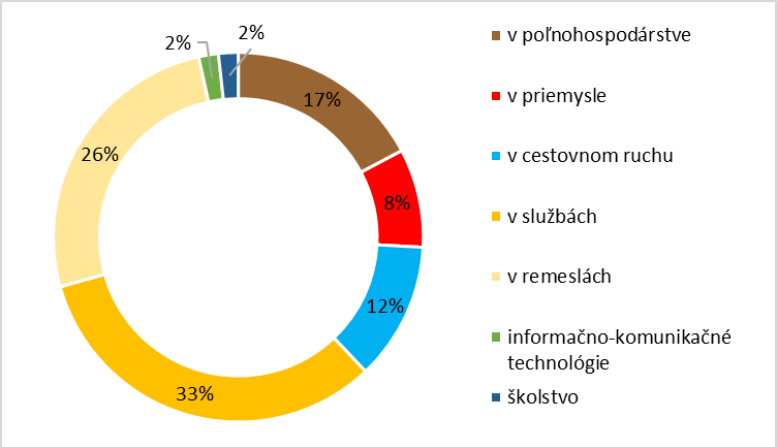

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

Pre lepšiu orientáciu bolo podľa respondentov vybraných 5 dôvodov absencie pracovných miest v obci. Za hlavný dôvod nevzniknutia pracovných príležitostí považuje väčšina opýtaných (47 %) nezáujem zo strany podnikateľov. Ako ďalšie dôvody uvádzali respondenti najmä nedostatok finančných prostriedkov (17 %) a nezáujem zo strany podnikateľov (17 %). Nezáujem zo strany občanov uviedlo len 11 % opýtaných.

Záujem o podnikanie prejavilo 15 % respondentov ale až 28 % opýtaných nemá záujem o podnikanie (graf 28).

Graf 28 - Záujem o oblasti podnikania v obci Veľké Lovce podľa respondentov

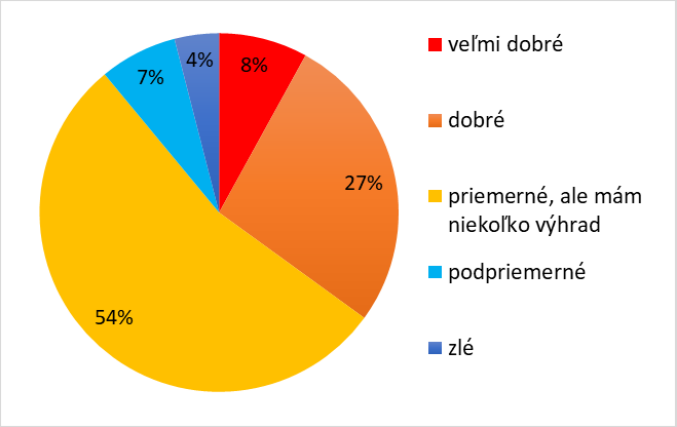

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

Za najlepšiu oblasť pre podnikanie (graf 28) považujú záujemcovia oblasť služieb (62 %), nasleduje cestovný ruch (15 %) a remeselná výroba (15 %).

Hodnotenie oblasti **obec a životné prostredie** poukazuje na vnímanie životného prostredia obyvateľmi obce. V hodnotení životného prostredia (graf 29) prevládalo priemerné vnímanie s určitými výhradami (54 % respondentov) prípadne dobré vnímanie (35 % opýtaných) životného prostredia.

Graf 29 - Hodnotenie životného prostredia v obci Veľké Lovce podľa respondentov

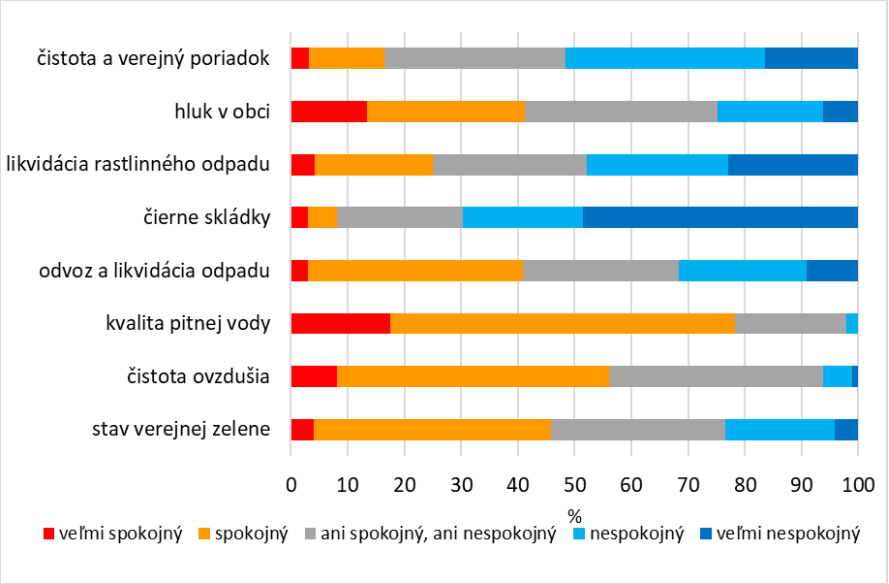

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

Obyvatelia tiež vyjadrovali spoju spokojnosť, resp. nespokojnosť s jednotlivými oblasťami v rámci životného prostredia (graf 30). Veľmi spokojní sú obyvatelia najmä s kvalitou pitnej vody v obci (18 % veľmi spokojných a 61 % spokojných opýtaných).

Spokojnosť prezentovali respondenti najmä s čistotou ovzdušia (48 % spokojných a 8 % veľmi spokojných) a s kvalitou verejnej zelene (42 % spokojných a 4 % veľmi spokojných). Ani spokojní, ani nespokojní sú obyvatelia obce (32 %) predovšetkým s čistotou a verejným poriadkom v obci, ku ktorým sa pridáva 35 % nespokojných a 16 % veľmi nespokojných respondentov. Medzi oblasti s najväčšou mierou nespokojnosti možno podľa respondentov zaradiť aj likvidáciu rastlinného odpadu, s ktorou je až 25 % opýtaných nespokojných a 23 % veľmi nespokojných. Nespokojnosť prezentovalo aj 19 % opýtaných v súvislosti s hlukom v obci. Prejavy veľmi veľkej nespokojnosti boli zaznamenané v súvislosti s čiernymi skládkami (48 % veľmi nespokojných) a s likvidáciou rastlinného odpadu (23 % veľmi nespokojných).

Graf 30 - Spokojnosť s jednotlivými oblasťami životného prostredia v obci Veľké Lovce podľa respondentov

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obci Veľké Lovce, 2020, *spracované autorkami*

V rámci **perspektív rozvoja mikroregiónu Termál**, ktorého je obec súčasťou od r. 1999, sa stotožňuje obyvateľstvo najmä s podporou a rozvojom turizmu, s reprezentáciou obcí, budovaním cyklotrás, zviditeľňovaním obce a mikroregiónu a v získavaní finančných prostriedkov. Z prieskumu ale vyplynulo, že len 42 % opýtaných pozná rozvojové aktivity mikroregiónu. Zvyšných 58 % respondentov pociťuje nedostatočnú informovanosť o aktivitách mikroregiónu.

Za dominantné aktivity z hľadiska rozvoja mikroregiónu považujú respondenti budovanie cyklotrás, propagáciu mikroregiónu, organizáciu kultúrnych podujatí pri dostatočnej informovanosti obyvateľov mikroregiónu. Medzi návrhmi na spoluprácu obcí v mikroregióne zaradili respondenti spoločné organizovanie kultúrnych podujatí, budovanie cyklotrás, spoločné podujatia, tvorbu spoločných projektov a vytváranie spoločných propagačných materiálov pri rozvoji turizmu. Respondenti by navrhli v mikroregióne dobudovať najmä cyklotrasy, zlepšiť cykloturistické značenie, skvalitniť infraštruktúru, vybudovať spoločný zberný dvor či zlepšiť informovanosť o aktivitách a činnosti mikroregiónu. Ocenili by rozvoj celého mikroregiónu a nielen centra mikroregiónu Podhájskej.

V hodnotení najatraktívnejších miest v mikroregióne dominuje z pohľadu respondentov Podhájska (53 % opýtaných). Nasleduje Mariánska čeľaď (17 %) a Pútnické miesto Studnička (17 %).

V súvislosti s projektom tvorby PHSR obce bol zaujímavý a prínosný aj **prieskum podnikateľského prostredia**, ktoré je nezastupiteľným zdrojom informácií. Inovatívnosť a investičná ochota podnikateľského prostredia sú totiž kľúčovými faktormi ekonomického rozvoja. Tieto faktory, okrem globálnych makroekonomických ukazovateľov či legislatívnych podmienok, do značnej miery závisia od spolupráce súkromného sektora s miestnou samosprávou a intenzity vzájomných vzťahov. Z tohto dôvodu bolo žiadúce poznanie názorov a potrieb miestnych podnikateľských subjektov a analýza situácie súkromného sektora. Prostredníctvom dotazníka adresovaného miestnym podnikateľom, tak boli získané informácie o názoroch a potrebách tých, ktorí investujú a vytvárajú pracovné príležitosti pre obyvateľov.

V štruktúre zúčastnených podnikateľských subjektov v obci dominujú z hľadiska právnej formy živnostníci (67 %). V priemere majú spoločnosti do 10 zamestnancov. V predmete podnikania sa objavujú služby a obchodná činnosť. Existujúce spoločnosti sú lokalizované v obci, kde 67 % z nich pôsobí v obci viac ako 10 rokov. Ako dôvod pôsobenia v obci uvádzajú spoločnosti najmä snahu o podporu lokálnej zamestnanosti a patriotizmus. Z hľadiska počtu zamestnancov nezaznamenali spoločnosti v poslednom období žiadne výrazné zmeny a do budúcnosti predpokladajú mierny nárast počtu zamestnancov. Spoločnosti sa uplatňujú svojimi produktmi výhradne na slovenskom trhu. Vo vzdelanostnej štruktúre zamestnancov evidujú spoločnosti osoby s úplným stredoškolským vzdelaním s maturitou alebo s vyšším odborným vzdelaním a osoby s vysokoškolským vzdelaním.

Za **problémy na trhu práce** sú z hľadiska samotných spoločností považované najmä nízka flexibilita pracovníkov, nízka pracovná morálka zamestnancov a legislatívne reštrikcie na trhu práce.

Za **najvýznamnejšie faktory ovplyvňujúce podnikateľské prostredie** označili spoločnosti predovšetkým dostupnosť nehnuteľností, kvalitu životného prostredia, kvalitu a dostatok pracovnej sily. V hodnotení negatívnych faktorov ovplyvňujúcich podnikateľskú činnosť dominovali náklady na mzdy, náklady na energie či úrokové sadzby. Podnikatelia sa tiež vyjadrovali k hlavným oblastiam hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, v ktorom by preferovali zlepšenie dopravnej situácie v obci i mikroregióne, podporu malého a stredného podnikania a modernizáciu technickej infraštruktúry.

V **hodnotení verejných služieb** poskytovaných daným spoločnostiam bolo veľmi dobre hodnotené zásobovanie vodou, odkanalizovanie, požiarna ochrana, ochrana majetku a administratívno-správne konanie. Služby obecnej samosprávy vo vzťahu k ich podnikaniu hodnotia firmy ako veľmi dobré v oblasti finančnej a daňovej politiky a v komunikačnej politike. Naopak zlé hodnotenie má z pohľadu podnikateľov najmä pozemková politika predovšetkým v ponuke pozemkov a objektov na podnikanie.

V rámci **nástrojov na podporu podnikania** by podnikatelia uvítali spoločnú propagáciu podnikov v obci či mikroregióne, poskytovanie finančnej podpory podnikateľom, informovanie o rozvojových zámeroch obce i mikroregiónu, pomoc pri nadväzovaní a sprostredkovaní obchodných kontaktov.

Perspektívy rozvoja obce a mikroregiónu Termál vidia podnikatelia najmä v rozvoji cestovného ruchu, ktorý má vďaka Podhájskej značný potenciál pre rozvoj.

1.3 SWOT ANALÝZA

Na základe získaných informácií o území bola následne vytvorená SWOT analýza, ktorá je považovaná na danej úrovni za jeden z najefektívnejších nástrojov plánovania, pomáhajúci ujasniť situáciu a zhodnotiť potenciál územia.

SWOT analýza (S - Strong points, W - Weak points, O - Opportunities, T - Threats) predstavuje jednoduchú, ale pritom výstižnú, vyčerpávajúcu a objektívnu charakteristiku silných a slabých stránok (vnútorná analýza) skúmanej oblasti a jej možných príležitostí a ohrození (vonkajšia analýza).

Silné stránky zahŕňajú komparatívne a konkurenčné výhody územia pre rôzne typy rozvojových aktivít, slabé stránky sú ohrozujúce, limitujúce a majú negatívny vplyv na rozvoj územia. Príležitosti tvoria možnosti a šance pre rozvoj územia a plynú prevažne z vonkajšieho prostredia. Ohrozenia predstavujú riziká vonkajšieho prostredia a môžu negatívnym spôsobom ovplyvniť rozvoj územia.

Silné stránky	Slabé stránky
▪ vekovo mladý bytový fond,	▪ nepravidelná individuálna bytová výstavba,
▪ silné zastúpenie produktívnej vekovej skupiny,	▪ slabá dopravná dostupnosť,
▪ vhodné podmienky pre poľovníctvo (diviačia zver, jarabice), hubárstvo a vinárstvo,	▪ rómska osada,
▪ vhodné lokalizačné faktory pre zimnú rekreáciu (reliéf),	▪ malé množstvo pracovných príležitostí v obci,
▪ prírodná atraktívnosť územia (lesy),	▪ nízka propagácia obce,
▪ kultúrno-historické atraktivity obce - Mariánska Čeľaď – kláštor Paulínov, kultúrne pamiatky,	▪ vysoká nezamestnanosť obyvateľstva,
▪ Miestne múzeum Veľké Lovce a Dom ľudovej architektúry,	▪ nedostatok domáceho kapitálu,
▪ prevažujúci podiel podnikateľskej činnosti v oblasti služieb,	▪ regresívny typ populácie,
▪ tradície v oblasti vinárstva, poľovníctva (liahareň jarabíc),	▪ silné zastúpenie rómskej národnosti,
▪ rozvíjajúce sa ubytovacie a stravovacie zariadenia,	▪ nižšia vzdelanostná úroveň rómskeho obyvateľstva,
▪ zachovávanie tradícií,	▪ nedostatok maloobchodných zariadení,
▪ absencia väčších zdrojov znečisťovania životného prostredia,	▪ chýbajúce služby (kaderníctvo, detský lekár, stomatológ),
▪ vhodné klimatické a pôdne podmienky pre poľnohospodárstvo,	▪ chýbajúca environmentálna výchova obyvateľstva,
▪ aktívny spoločenský život,	▪ náchylnosť územia na vodnú eróziu,
▪ chránené územia európskeho významu,	▪ zvyšovanie podielu poproduktívnej a poreprodukčnej skupiny obyvateľstva,
▪ vyššie zastúpenie obyvateľstva predproduktívneho veku,	▪ vysoká odchádza obyvateľstva za prácou,
▪ dobrá kvalita pitnej vody,	▪ prirodzený, migračný a celkový úbytok obyvateľstva,
▪ silný lokálny patriotizmus obyvateľstva a podnikateľov,	▪ nelegálne skládky odpadu,
▪ stúpajúci podiel obyvateľstva so sekundárnym vzdelaním,	▪ nevyhovujúci stav dopravnej infraštruktúry (cesty, chodníky),
▪ vybudovaný polyfunkčný objekt,	▪ nevyhovujúca kvalita vodných tokov,
▪ pomerne vysoký podiel lesných komplexov,	
▪ dostatok verejnej zelene,	
Príležitosti	**Ohrozenia**
▪ podpora rozvoja cestovného ruchu a agroturistiky,	▪ prehlbovanie rozdielov životnej úrovne medzi obyvateľstvom,
▪ dobudovanie kanalizácie,	▪ slabá informovanosť a pripravenosť pre realizáciu podporných programov,
▪ intenzifikácia dopravy,	▪ migrácia obyvateľstva,
▪ úprava verejných priestranstiev,	▪ erózia a zosuvy pôdy,

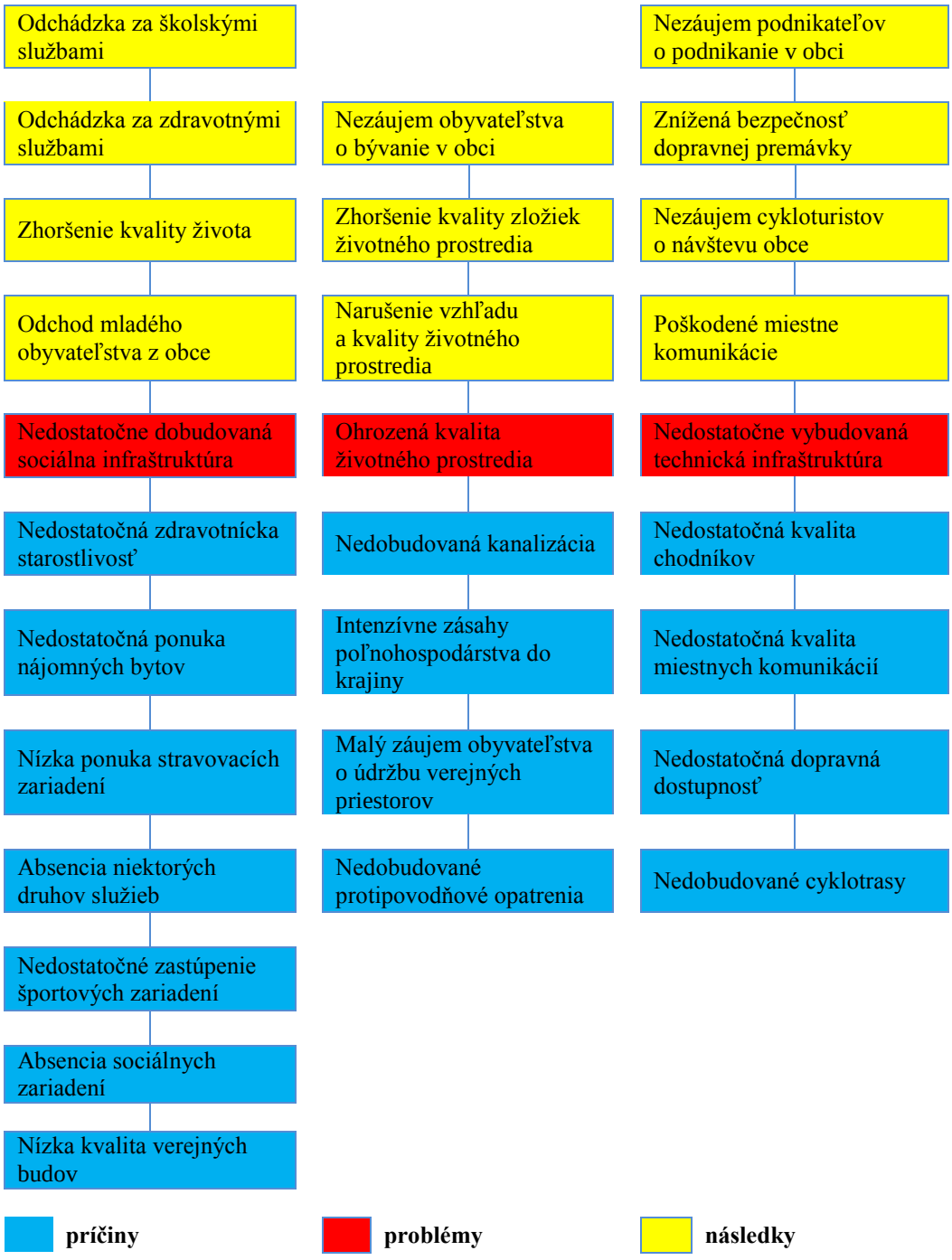
Príležitosti	Ohrozenia
▪ dobudovanie cykloturistickej infraštruktúry,	▪ nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj obce,
▪ dobudovanie zdravotníckych zariadení,	▪ nezáujem obyvateľstva o dianie v obci,
▪ dobudovanie stravovacích zariadení,	▪ nízka atraktívnosť obce pre mladé obyvateľstvo,
▪ zapojenie rómskeho obyvateľstva do aktívneho života obce,	▪ nízky prílev finančných zdrojov,
▪ vytvorenie nových pracovných príležitostí,	▪ stagnácia rozvoja infraštruktúry,
▪ záchrana a obnova bytového fondu, vysporiadanie pozemkov,	▪ znižovanie poľnohospodárskej produkcie,
▪ rekonštrukcia kultúrno-historických pamiatok,	▪ zníženie kvality života,
▪ rekonštrukcia obecných budov (kultúrny dom),	▪ zhoršenie bezpečnosti v obci,
▪ rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry (cesty, chodníky),	▪ nedostatočné podmienky pre tvorbu pracovných miest,
▪ výstavba nájomných bytov,	▪ nedostatok pracovnej sily.
▪ vytvorenie nových služieb,	▪ klimatické zmeny a ich dôsledky.
▪ vybudovanie sociálneho zariadenia pre vekovo starších obyvateľov,	
▪ podpora malého a stredného podnikania,	
▪ vytvorenie zariadení pre oddych a voľný čas,	
▪ obnova ľudových tradícií a remesiel,	
▪ zabezpečenie protieróznych opatrení poľnohospodárskej pôdy,	
▪ vybudovanie zberného dvora,	
▪ dobudovanie technickej infraštruktúry (kanalizácia, optická sieť),	
▪ využívanie mobilných aplikácií na propagáciu mikroregiónu,	

1.4 PROBLÉMOVÁ ANALÝZA

Na základe predchádzajúcej SWOT analýzy je možné poukázať na to, že v rámci obce sa vyskytujú viaceré problémy, ktoré je potrebné v budúcnosti riešiť. Jednotlivé problémy však vykazujú rozličnú mieru vážnosti a priority v riešení. Na stanovenie kľúčových problémov, ktoré existujú v obci, je použitá metóda „stromu problémov“. Pri použití tejto metódy sa vytvorí schéma pripomínajúca zloženie stromu, ktorý sa skladá z príčin (korene stromu), problémov (kmeň stromu) a následkov (koruna stromu). Strom problémov sa následne použije v strategickej časti, pri formulovaní strategického plánu so zámerom efektívneho riešenia príčin problémov, aby sa v budúcnosti nemuseli riešiť následky problémov.

Za prioritné boli v obci stanovené tri problémy – nedostatočne dobudovaná sociálna infraštruktúra, nedostatočne vybudovaná technická infraštruktúra, ohrozená kvalita životného prostredia.

Strom problémov obce Veľké Lovce

Nedostatočne dobudovaná a rozvinutá sociálna infraštruktúra súvisí najmä s možnosťami skvalitnenia poskytovanej zdravotníckej či školskej starostlivosti. Intenzívnejšiu podporu by si vyžadovali aj kultúrne a športové zariadenia a s tým sa spájajúca ich rekonštrukcia prípadne dobudovanie. V prípade intenzívnejšieho rozvoja cestovného ruchu je to slabé zastúpenie stravovacích zariadení. Neriešenie súčasnej situácie sa môže v budúcnosti negatívne odraziť na kvalite života obyvateľstva a celkovom záujme o bývanie v obci. Rovnako hrozí aj strata záujmu zo strany návštevníkov mikroregiónu ako potenciálnych účastníkov cestovného ruchu.

Nedostatočne vybudovaná technická infraštruktúra sa týka nedostatočnej kvality miestnych komunikácií a chodníkov, ktorých charakter výrazne ovplyvňuje dopravnú bezpečnosť v obci. Následkom neriešenia tohto problému hrozí v obci zníženie bezpečnosti cestnej premávky a poškodenie miestnych komunikácií.

Ohrozená kvalita životného prostredia súvisí predovšetkým s intenzívnou poľnohospodárskou výrobou ale aj s nedobudovanou environmentálnou infraštruktúrou v podobe kanalizácie. Rovnako dôležité je riešenie problému protipovodňových opatrení rekonštrukciou odvodňovacích kanálov. Neriešenie situácie sa môže v budúcnosti odraziť na zhoršení kvality jednotlivých zložiek životného prostredia, najmä však vody a pôdy.

2 STRATEGICKÁ ČASŤ

Strategická časť dokumentu obsahuje víziu strategického rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifík, určuje globálne a špecifické ciele rozvoja obce prostredníctvom jednotlivých opatrení a príslušných projektov a aktivít s rešpektovaním princípov regionálnej politiky a s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia.

2.1 VÍZIA OBCE

Obec Veľké Lovce je príťažlivá nielen pre svojich obyvateľov, ale aj pre návštevníkov v podobe upravenej, čistej a zaujímavej lokality pre bývanie a trávenie voľného času. Je to obec s komplexne vybudovanou infraštruktúrou a kvalitným životným prostredím umožňujúcim rozvoj cestovného ruchu v zmysle zásad udržateľného rozvoja, obec s profesionálnou správou.

Na dosiahnutie vízie bude obec Veľké Lovce podporovať:

- rozvoj a skvalitnenie potrebnej infraštruktúry,
- rozvoj cestovného ruchu,
- zvyšovanie kvality života obyvateľov,
- vytváranie bezpečného a stabilného prostredia,
- zachovanie zdravého životného prostredia v zmysle zásad udržateľného rozvoja,
- profesionalizáciu svojej správy a intenzívnejšiu spoluprácu s miestnym obyvateľstvom.

2.2 INTEGROVANÉ ÚZEMNÉ INVESTÍCIE AKO NÁSTROJ SYNERGIE OPATRENÍ A AKTIVÍT IMPLEMENTÁCIE ROZVOJOVEJ STRATÉGIE OBCE

Uskutočniteľnosť strategických cieľov obce, ktoré boli v minulom programovom období bližšie špecifikované prostredníctvom prioritných oblastí, globálnych a špecifických cieľov ako aj príslušných opatrení, vychádzajúcich z miestnych podmienok, závisí od viacerých faktorov:

- identifikácie problémov obce – stromu problémov rozvoja obce,
- identifikácie cieľov rozvoja obce,
- do akej miery bude obec schopná využívať vlastné zdroje ako aj možnosti vonkajších zdrojov,
- od udržateľnosti navrhovaných a uskutočnených opatrení,
- od stupňa ich podpory získaných od všetkých záujmových skupín v obci.

Na základe analýzy problémov a potrieb obce bolo pre programové obdobie 2014 – 2020 formulovaných päť dlhodobých globálnych cieľov rozvoja obce, ktoré detailnejšie charakterizovali špecifické ciele a jednotlivé opatrenia (tab. 37).

Ich naplnenie prostredníctvom vyhodnotenia projektov obce v uplynulom programovom je náplňou podkapitoly 3.1.

V súčasnom programovom období 2021 – 2027 nástrojom synergie opatrení a aktivít implementácie PHSR obce sú integrované územné investície. Tieto sú v Integrovanej územnej stratégii (PHSR) Nitrianskeho samosprávneho kraja do roku 2030 definované nasledovne (stav k 15. 5. 2021):

1. Podpora budovania znalostnej ekonomiky a zvyšovanie inovačných kapacít v súkromnom sektore
   - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:
     - Rozvoj inovačnej infraštruktúry
     - Rast dynamiky produkcie inovácií a právne chránených inovácií v regionálnej ekonomike
     - Rozvoj výskumných a vývojových kapacít v regióne
     - Zvýšenie tvorby pridanej hodnoty v súkromnom sektore
     - Zvýšenie exportného potenciálu inovovaných výrobkov
2. Atraktívna komplexná ponuka cestovného ruchu založená na lokálnych špecifikách
   - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:
     - rast počtu návštevníkov v regióne,
     - predĺženie priemernej dĺžky pobytu návštevníka v regióne,
     - zvýšenie tržieb podnikov cestovného ruchu
3. Zvyšovanie udržateľnej konkurencieschopnosti územia podporou odvetví využívajúcich lokálne zdroje
   - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:
     - zvýšenie ekonomicky a environmentálne udržateľnej produkcie živočíšnej výroby a rastlinnej výroby v NSK,
     - zvýšenie produkcie biologicky hodnotných potravín v NSK
     - zvýšenie spotreby regionálne produkovaných potravín
4. Integrovaná infraštruktúra vodného a odpadového hospodárstva, sanácia environmentálnych záťaží
   - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:
     - Nárast objemu materiálne zhodnotených odpadov v t, kg/obyv.
     - Pokles objemu odpadov zlikvidovaného spaľovaním alebo skládkovaním v t, kg/obyv.
     - podiel pripojených EO/domácnosti na stokové kanalizačné siete
     - podiel pripojených EO/domácnosti na verejné vodovodné siete
     - počet sanovaných environmentálnych záťaží
     - počet zrekultivovaných environmentálnych záťaží a brownfieldov
     - počet brownfieldov pripravených na opätovné využitie
     - počet hospodársky využívaných bývalých brownfieldov
5. Prevencia živelných pohrôm a zmierňovanie následkov klimatických zmien
   - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:
     - počet realizovaných protipovodňových stavieb,
     - škody na verejnom a súkromnom majetku v dôsledku výskytu povodne
     - počet vybudovaných biokoridorov,
     - dĺžka opevnených brehov,
     - plocha zalesneného povodia,
     - objem vyzbieraného odpadu a dreva z korýt vodných tokov
     - hodnota normatívov zelene,
     - indikátory vodnej kapacity územia
     - zvýšenie biodiverzity chránených území a zlepšenie odolnosti jednotlivých prvkov ÚSES
6. Integrovaná, ekologická a dostupná doprava
   - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:

- nárast počtu prepravovaných osôb verejnou hromadnou dopravou
- znižovanie produkcie emisií CO_2
- znižovanie dopravnej nehodovosti resp. zvýšenie bezpečnosti dopravy

7. Udržateľné smart energetické komunity
   - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:
     - nárast produkcie energií z obnoviteľných zdrojov energií (OZE)
     - znižovanie produkcie emisií CO_2
8. Rozvoj sociálnej ekonomiky
   - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:
     - zlepšenie začlenenia znevýhodnených a zraniteľných skupín obyvateľov do pracovného života a spoločnosti,
     - zníženie materiálnej a sociálnej deprivácie,
     - zvýšenie kvality života
     - zvýšenie ponuky tovarov a služieb
9. Rozvoj smart sociálnych a zdravotných služieb s dôrazom na komplexnosť riešení a výsledok
   - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:
     - zlepšenie ponuky sociálnych a zdravotných služieb
     - zvýšenie kvality sociálnych a zdravotných služieb
     - integrácia sociálnych a zdravotných služieb
10. Inovatívne vzdelávanie
    - Kľúčový výkonnostný ukazovateľ:
      - zvýšenie kvality vzdelávania
11. Rozvoj infraštruktúry a kapacít na prevenciu negatívnych spoločenských javov a zvýšenie bezpečnosti
    - Kľúčový výkonnostný ukazovateľ:
      - zvýšenie bezpečnosti, zníženie výskytu negatívnych spoločenských javov
12. Rozvoj kultúry, športu a komunitného života
    - Kľúčový výkonnostný ukazovateľ:
      - zlepšenie ponuky a kvality služieb
13. Ekonomická zóna Komárno
    - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:
      - rast objemu ekologicky prepravovaných a prekladaných komodít, rast počtu firiem lokalizovaných v priemyselnej zóne prístavu, rast počtu návštevníkov regiónu Komárno (okres),
14. Podpora komunitných prístupov pre dosahovanie priorít a cieľov IÚS NSK
    - Kľúčové výkonnostné ukazovatele:
      - rast počtu aktívnych MVO a občianskych iniciatív pôsobiacich v prioritných oblastiach PHRSR NSK,
      - rast počtu projektov a aktivít realizovaných a služieb poskytovaných komunitným spôsobom v prioritných oblastiach PHRSR NSK
      - rast počtu užívateľov projektov a aktivít realizovaných a služieb poskytovaných komunitným spôsobom.

Detailnejšie rozpracovanie týchto integrovaných územných investícií je v procese vývoja, ukončenie strategickej a implementačnej časti Integrovanej územnej stratégie/PHSR Nitrianskeho samosprávneho kraja do roku 2030 sa očakáva v októbri 2021.

3 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová (plánovacia) časť dokumentu by mala poskytnúť odpoveď otázku, ako obec zabezpečí realizáciu svojej vízie a strategických cieľov rozvoja prostredníctvom konkrétnych projektov.

3.1 EX-POST HODNOTENIE PROJEKTOV OBCE ZA ROKY 2014 – 2020

Predchádzajúci Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľké Lovce na roky 2014 – 2020 sa sústreďoval na šesť špecifických cieľov (tab. 36):
1. konkurencieschopné hospodárstvo a atraktívna obec pre podnikanie,
2. kvalitná technická infraštruktúra,
3. rozvoj cestovného ruchu,
4. podpora ľudských zdrojov,
5. kvalitná sociálna infraštruktúra,
6. kvalitné životné prostredie.

Tab. 36 - Hierarchia strategických cieľov obce Veľké Lovce

Vízia	*„Obec Veľké Lovce je príťažlivá nielen pre svojich obyvateľov ale aj pre návštevníkov v podobe upravenej, čistej a zaujímavej lokality pre bývanie a trávenie voľného času. Je to obec s komplexne vybudovanou infraštruktúrou a kvalitným životným prostredím umožňujúcim rozvoj cestovného ruchu v zmysle zásad udržateľného rozvoja, obec s profesionálnou správou.“*									
Globálne ciele	**1. Prioritná oblasť - Hospodárska**					**2. Prioritná oblasť - Sociálna**		**3. Prioritná oblasť - Environmentálna**		
	1.Konkurencie-schopné hospodárstvo a atraktívna obec pre podnikanie		2. Kvalitná technická infraštruktúra			3. Rozvoj cestovného ruchu	4. Podpora ľudských zdrojov	5. Kvalitná sociálna infraštruktúra	6. Kvalitné životné prostredie	
Špecifické ciele	1.1 Podpora miestnych podnikateľských aktivít	1.2 Posilnenie tradičného podnikania na vidieku s podporou miestnych tradícií a remesiel	2. 1 Bezpečná doprava v obci	2.2 Budovanie cyklistickej infraštruktúry	2.3 Dobudovanie informačnej infraštruktúry	3.1 Podpora rozvoja vidieckeho turizmu	4.1 Podpora rozvoja ľudských zdrojov	5.1 Rekonštrukcia a dobudovanie sociálnej infraštruktúry	6.1 Rozvoj environmentálnej infraštruktúry	6.2 Revitalizácia verejných priestranstiev

Zdroj: *spracované autorkami*, 2015

V oblasti podpory konkurencieschopného hospodárstva a zvýšenia atraktivity obce bola plánovaná predovšetkým podpora miestnych podnikateľských aktivít a posilnenie tradičného podnikania na vidieku s podporou miestnych tradícií a remesiel. Obecné aktivity zahrnuté v kalendáriu obce poukazujú na snahy o zachovanie tradícií a remesiel predovšetkým organizovaním viacerých podujatí počas roka, na ktorých sa aktívne podieľajú viaceré občianske združenia a organizácie obce.

Cieľom v oblasti technickej infraštruktúry bolo zlepšenie jej kvality a dobudovanie niektorých prvkov technickej infraštruktúry. Aktivity smerovali na vytvorenie bezpečnej dopravy v obci, dobudovanie cyklistickej infraštruktúry a zlepšenie stavu existujúcej technickej infraštruktúry. V rámci tohto cieľa bol vybudovaný kamerový systém v obci v rokoch 2014 - 2017 (36 158 EUR). Zrekonštruované boli aj odvodňovacie kanály v r. 2014 s celkovými nákladmi 26 039 EUR. Vybudovaná bola aj časť kanalizačnej siete počas rokov 2015 - 2017 v celkovej sume 262 645 EUR.

Ďalšou prioritnou oblasťou bol rozvoj cestovného ruchu a spolu s ním plánovaná hlavne podpora rozvoja vidieckeho turizmu.

V oblasti podpory rozvoja ľudských zdrojov smerovali aktivity k zvýšeniu sociálnej starostlivosti o vybrané skupiny obyvateľstva, ktoré by zlepšili ich kvalitu života. Počas r. 2014 - 2015 bola v obci finančne podporená aktívna terénna sociálna práca (17 684 EUR). Významnou oblasťou rozvoja obce je aj sociálna infraštruktúra a zvyšovanie jej kvality. Počas predchádzajúceho programového obdobia rokov 2015 - 2020 boli zrealizované viaceré projekty, ktoré výrazne zlepšili jej charakter. V obci bola zrealizovaná v r. 2014 čiastočná rekonštrukcia kultúrneho domu (8 990 EUR) a v r. 2018 bola dobudovaná telocvičňa pri ZŠ (131 431 EUR).

Kvalita života je v obci spojená aj s kvalitným životným prostredím. Súčasťou tohto cieľa boli aktivity, ktoré by viedli k rozvoju environmentálnej infraštruktúry a k revitalizácii verejných priestranstiev. V rámci revitalizácie územia bol v r. 2015 zrealizovaný projekt Skrášlenie životného prostredia v obci Veľké Lovce s podporou cez iniciatívu LEADER NSK (3 230 EUR poskytol LEADER NSK a 170 EUR boli vlastné zdroje). Zrealizovaná bola aj modernizácia a zveľaďovanie parku s I. etapou v r. 2017 (3 500 EUR) a v II. etape v r. 2019 (18 819 EUR). Obidve aktivity boli podporené prostredníctvom iniciatívy LEADER NSK.

Aktivity, ktoré nebolo možné vzhľadom na nedostatok finančných zdrojov splniť, sa môžu premietnuť do ďalšieho programového obdobia, resp. do zásobníka projektov. Zrealizované projekty v obci Trávnica za obdobie rokov 2014 – 2020 sú uvedené v tab. 37.

Tab. 37 - Zrealizované projekty v obci Veľké Lovce v rokoch 2014 - 2020

Názov investície - projektu	**Obdobie realizácie**	**Objem finančných prostried-kov v EUR**	**Finančné prostriedky podľa zdrojov financovania (v EUR)**				
			EÚ	ŠR	VÚC	obec	súkromné zdroje
1.Čiastočná rekonštrukcia budovy kultúrneho domu	2014	8 900		5 000		3 990	
2.Rekonštrukcia odvodňovacieho kanála	2014	26 039		22 685		3 354	
3.Skrášlenie životného prostredia v obci	2015	3 400			3 230	170	
4.Terénna sociálna práca	2014-2015	17 684		16 800		884	
5.Modernizácia a zveľadenie parku v obci I. etapa	2017	3 500			3 325	175	
6.Rozširovanie kamerového systému v obci	2014-2017	36 158		22 000		14 158	
7.Dobudovanie kanalizačnej siete I. etapa	2015-2017	262 645		230 000		32 645	
8.Dobudovanie telocvične pri ZŠ	2018	131 431		107 000		24 431	
9.Modernizácia a zveľadenie parku v obci II. etapa	2019	18 819			7 333	11 486	

Zdroj: Obecný úrad Veľké Lovce, 2020

3.2 AKČNÝ PLÁN PROJEKTOV OBCE NA ROKY 2021 – 2027

Zmyslom a aj výsledkom úspešného strategického plánovania regionálneho rozvoja obce je realizácia akčného plánu projektov (tab. 38). Ide o plán, ktorý definuje jednotlivé kroky pri plnení PHSR obce s ohľadom na jeho momentálne finančné, personálne a technické kapacity a naliehavosť navrhnutých aktivít. Je v ňom načrtnuté smerovanie rozvoja obce.

Tab. 38 – Akčný plán projektov obce Veľké Lovce na roky 2021 – 2027

Č.	**Názov projektu**	**Predpokladaný rok realizácie**	**Predpokladané náklady (v EUR)**	**Štruktúra predpokladaných zdrojov financovania (v EUR)**			**Väzba na integrovanú územnú investíciu (IÚI)**
				štátny rozpočet	súkromné	vlastné	
1.	*Konzervovanie ruiny kláštora Paulínov	2022	240 000	228 000	0	12 000	2
2.	*Vybudovanie zberného dvora	2023	150 000	142 500	0	7 500	4
3.	*Dobudovanie kanalizácie	2027	2 000 000	1 900 000	0	100 000	4
4.	*Revitalizácia horného parku	2022	17 000	15 000	0	2 000	5
5.	*Lávka cez potok	2021	20 000	0	0	20 000	6
6.	*Rekonštrukcia miestnych komunikácií	2025	800 000	760 000	0	40 000	6
7.	*Výstavba domu sociálnych služieb	2026	480 000	456 000	0	24 000	9

Poznámky: *zaradené v IÚS/PHSR NSK do roku 2030
Zdroj: Interné materiály OcÚ Veľké Lovce, IÚS/PHSR NSK do roku 2030; *spracované autorkami*

4 REALIZAČNÁ ČASŤ

Vypracovaním a schválením výsledného dokumentu proces strategického plánovania nekončí. PHSR je dokument živý, otvorený, reagujúci na zmeny. Proces plánovania však vyžaduje aj potrebu priebežného vyhodnocovania procesu realizácie aktivít, resp. jeho monitorovanie. Monitorovanie je nevyhnutné, pretože zaisťuje vykonanie akcií a udržanie úsilia na dosiahnutie cieľov tým, že uskutočňuje opatrenia na prispôsobenie sa prípadným zmenám v dostupných alebo požadovaných zdrojoch, prípadne zmenám prostredia ako takého. Akčný plán opatrení rozvoja obce je preto potrebné každoročne aktualizovať.

Definovanie konkrétnych projektov je len prvým krokom, prostredníctvom ktorého možno posunúť stratégiu bližšie k realizácii. V ďalšej fáze je potrebné vytvoriť organizačné štruktúry, ktoré budú zabezpečovať realizáciu cieľov. Preto treba zriadiť pracovnú skupinu pre implementáciu a delegovať na ňu túto úlohu. Pracovná skupina by mala vyvíjať činnosť v úzkej väzbe na obecné zastupiteľstvo a na jeho odborné komisie. Podstatou jej činnosti bude podnikať kroky smerujúce k realizácii projektov, pripravovať projekty a koordinovať aktivity účastníkov rozvojového procesu. Vzhľadom k skutočnosti, že garantom väčšiny projektov je obec, možno predpokladať personálne prekrývanie činností administratívnych štruktúr miestnej samosprávy s poslancami a pracovnou skupinou.

Pracovná skupina pre implementáciu by okrem úlohy „transformovať strategickú víziu a ciele na skutočnosť“ mala plniť aj monitorovaciu úlohu**.** Jej náplňou bude sledovať zmeny v smerovaní vývoja obce, zmeny vonkajších podmienok rozvoja, ako aj nové požiadavky obyvateľov a ďalších cieľových skupín (návštevníkov, podnikateľov). Na základe zistených skutočností je potrebné uskutočniť revíziu aktuálnosti strategických cieľov, čo môže viesť k ich prípadnému prehodnoteniu. Obdobne by sa mal aktualizovať aj zásobník projektov - úspešne zavŕšené projekty by mali byť priebežne nahradzované novými projektmi, podporujúcimi kontinuitu v dosahovaní stanovených cieľov. Špeciálnym nástrojom pre uskutočňovanie monitoringu sú kvantitatívne indikátory úspešnosti projektu, ktoré pomôžu odpovedať na otázku „či sa darí dosahovať to, čo sme si stanovili, či postupujeme správnym smerom“.

Pracovná skupina pre implementáciu a monitoring by sa mala schádzať na spoločných stretnutiach aspoň raz za rok. Na stretnutí by sa zhodnotilo plnenie plánu, doterajší postup realizácie a prediskutovali a odsúhlasili zmeny v pláne.

Odporúčané zloženie pracovnej skupiny:

- starosta obce,
- odborné komisie obecného zastupiteľstva,
- podnikateľské subjekty,
- zainteresovaní obyvatelia (ktorí deklarovali záujem participovať v skupine),
- predstavitelia subjektov spolupracujúcich na realizácii aktivít/projektov.

Odporúča sa tiež pre každý kalendárny rok, vo väzbe na zasadnutie pracovnej skupiny, pripraviť na báze akčných plánov aj operatívne plány, ktoré by podrobne definovali úlohy a kroky pri realizácii jednotlivých projektov v danom roku. To je obzvlášť vhodné v prípade viacročných projektov.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce bude po schválení jeho znenia v obecnom zastupiteľstve zverejnený na internetovej stránke obce a v tlačenej forme verejne prístupný aj na obecnom úrade.

5 FINANČNÁ ČASŤ

Realizáciu opatrení a aktivít predstavujú finančne náročné projekty (tab. 38), preto je dôležité identifikovať finančné zdroje, ktoré umožnia ich realizáciu. Finančné prostriedky potrebné na realizáciu projektov, tak ako boli definované v PHSR obce, budú pochádzať z týchto zdrojov:

1. verejné zdroje (štátny rozpočet, rozpočet obce)
2. súkromné zdroje,
3. Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF).

Verejné zdroje

Zo štátneho rozpočtu sa poskytujú do rozpočtov obcí a do rozpočtov vyšších územných celkov dotácie.

Mestá a obce majú obmedzené možnosti získavania grantov zo štátneho rozpočtu na rozvojové aktivity. Nenávratný finančný príspevok pre investičné projekty (napr. výstavba obecných nájomných bytov) je možné získať prostredníctvom Štátneho fondu rozvoja bývania. Dôležitú úlohu pri realizácii environmentálnej infraštruktúry plní Environmentálny fond.

Rozpočet obce je základným zdrojom financovania jej aktivít. Keďže výška voľných finančných prostriedkov obce je limitovaná, je preto vhodné prostriedky obecného rozpočtu použiť najmä na:

- zabezpečenie prípravy projektov – projektová dokumentácia a príprava žiadostí na čerpanie eurofondov,
- spolufinancovanie projektov,
- financovanie bežných aktivít – neinvestičné aktivity v oblasti služieb občanom a spoločenského života v nej.

Z analýzy rozpočtovej situácie obce vyplýva, že jej finančné zdroje neumožňujú uhrádzať plánované investície a preto bude dôležité získanie finančných prostriedkov z externých zdrojov. Je potrebné počítať aj s variantom zamietnutia žiadosti o finančný príspevok. V takom prípade bude potrebné určiť náhradné zdroje financovania. Niektoré projekty bude možné realizovať v redukovanom rozsahu alebo na etapy (rozložené na dlhšie časové úseky) z obecného rozpočtu. V prípade iných projektov, najmä takých, ktoré sú schopné generovať zisky, prichádza do úvahy spoluúčasť súkromného sektora alebo využitie bankových úverových produktov.

Súkromné zdroje

Súkromné prostriedky predstavujú najjednoduchšiu formu investovania, nakoľko ich použitie závisí výlučne od rozhodnutia ich vlastníka. Pri investovaní súkromných zdrojov investor primárne hľadá zisk. Ich význam pre regionálny rozvoj spočíva v tom, že obvykle prinášajú nové pracovné miesta, skvalitňujú služby pre návštevníkov obce i pre miestnych obyvateľov.

Investovanie súkromných prostriedkov do neziskových aktivít je zatiaľ zriedkavé. Rovnako ako v zahraničí, častejšie je realizované investovanie na báze Joint Ventures – t.j. vytvárajú sa podniky so spoločným kapitálovým vkladom verejného subjektu (miestnej samosprávy) a súkromnej spoločnosti.

Vzhľadom k obmedzenej investičnej sile ekonomických subjektov pôsobiacich v obci bude potrebné zamerať pozornosť najmä na externé subjekty a aktívne vyhľadávať potenciálnych investorov.

Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF)

Európska regionálna politika si kladie za cieľ vyrovnávanie rozdielov medzi regiónmi v zmysle finančnej solidarity. Aby SR mohla v čerpať finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov, bola vypracovaná Partnerská dohoda SR 2021 – 2027, ktorej schválenie Európskou komisiou sa očakáva v 2. polroku 2021.

Čerpanie finančných zdrojov sa v aktuálnom programovom období bude realizovať, na rozdiel od deviatich operačných programov v predchádzajúcom programovom období, prostredníctvom iba jedného Operačného programu Slovensko.

Informácia o príprave návrhu Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 a návrh rozdelenia národnej alokácie (23.4.2021) je zverejnený na https://www.partnerskadohoda.gov.sk/programove-obdobie-2021-2027/.

Nové programové obdobie 2021 - 2027 prináša zmeny v celkovej alokácii finančných prostriedkov, ako aj zmeny prioritných smerov podpory. Preto bude potrebné overiť a následne aktualizovať možnosti financovania projektov obsiahnutých v tomto dokumente.

6 ZÁVER

Získanie finančnej podpory z verejných zdrojov (európskych, štátnych alebo regionálnych) si v súčasnosti vyžaduje existenciu spracovanej rozvojovej stratégie - republikovej, regionálnej, subregionálnej i lokálnej. Vyžaduje to aj Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, resp. jeho novela Zákon č. 309/2014 Z. z. Podľa tohto zákona majú mať obce schválený program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR), ktorý by mal byť v súlade s rozvojovým dokumentami vyššej hierarchickej úrovne.

Príprava PHSR je pomerne zložitá cesta, ktorá si vyžaduje určitú vopred stanovenú postupnosť krokov, ktoré na seba logicky nadväzujú. Cieľom PHSR nie je vyriešiť všetky problémy, ktoré sa v obci vyskytujú, ale načrtnúť smer, ktorý vytvorí vhodné podmienky pre ich riešenie. Cieľom je vytvoriť programový dokument pre podporu rozvoja obce aktivizáciou a koordináciou všetkých ekonomických, kultúrnych a spoločenských subjektov tak, aby bol maximálne využitý potenciál územia na dosiahnutie ekonomickej, kultúrnej a spoločenskej prosperity celej obce pri akceptovaní princípov udržateľného rozvoja.

Spracovaný dokument PHSR predstavuje súčasný stav i perspektívy rozvoja obce, ktorá sa snaží zlepšiť životné podmienky svojich občanov i uspokojiť nároky návštevníkov.

Najväčšou devízou obce sú však jeho obyvatelia, ktorí z veľkej časti majú o život vo svojej obci záujem a na jej rozvoji sú ochotní participovať.

Hlavným cieľom PHSR obce je zlepšiť kvalitu života jeho občanov, vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a presadzovať koncept udržateľného rozvoja obce.

Preto vyjadrujeme presvedčenie, že v spolupráci s vedením obce sa obyvateľom tohto územia v ich snahe zlepšiť si životné podmienky aj vďaka získavaniu finančných prostriedkov z verejných i neverejných zdrojov bude len dariť.

7 ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV

1. Babiak, R. 2016. Program odpadového hospodárstva obce Veľké Lovce na roky 2016 až 2020. 27 s.
2. Bazálny environmentálny informačný systém sídiel. 2020. http://www.beiss.sk/
3. Borguľa, M. 2007. Územný plán obce Veľké Lovce. 81 s.
4. Cykloregion Nitra. 2020. https://nr.cykloportal.sk/
5. Čepelák, J. 1980. Živočíšne regióny. Mierka 1 : 100 000. In: Atlas SSR. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 93.
6. Čurlík, J., Šály, R. 2002. Zrnitosť pôdy. Mierka 1 : 500 000. In: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava : MŽP SR, Banská Bystrica SAŽP, 2002. s. 110-111. ISBN 80-88833-27-2
7. DATAcube. Štatistický úrad Slovenskej republiky. 2020. http://datacube.statistics.sk/
8. Dubcová, D., Kramáreková, H., Oremusová, D. 2007. PHSR obce Veľké Lovce 2007 – 2013. 39 s.
9. Dubcová, D., Kramáreková, H., Oremusová, D. 2014. PHSR obce Veľké Lovce 2014 – 2020 59 s.
10. Dubcová, D., Kramáreková, H., Oremusová, D. 2007. PHSR združenia obcí Termál na roky 2007 – 2013. 94 s.
11. Dubcová, A., Kramáreková, H., Oremusová, D. 2014. PHSR združenia obcí Termál 2014 – 2020. 104 s.
12. Encyklopédia Slovenska. 1980. Zväzok I.-VI. Encyklopedický ústav SAV – Veda Bratislava.
13. Futák, J. 1980. Fytogeografické členenie. Mierka 1 : 100 000. In: Atlas SSR. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 88.
14. Heidema, E. a kol. 2007. Stratégia integrovaného rozvoja mikroregiónu Termál. VVMZ s.r.o., 2007, 41 s.
15. Interné materiály obce Veľké Lovce. 2020.
16. Jurko, A. 1972. Druhotná vegetácia. In: Lukniš, M. a i. Slovensko 2: Príroda. Bratislava: Obzor, 1972, s. 574.
17. Klimatický atlas Slovenska. 2020. https://klimat.shmu.sk/kas/
18. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) v znení KURS 2011. https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/vystavba-5/uzemne-planovanie/dokumenty/uplne-znenie-kurs2001-v-zneni-kurs2011
19. Lapin, M. a kol. 2002. Klimatické oblasti. Mierka 1 : 1 000 000. In: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava : MŽP SR, Banská Bystrica SAŽP, 2002. s. 95. ISBN 80-88833-27-2
20. LEADER Nitriansky samosprávny kraj. 2020. https://www.leadernsk.sk/
21. Maglocký, Š., 2002. Potenciálna prirodzená vegetácia. Mierka 1 : 500 000. In: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava : MŽP SR, Banská Bystrica SAŽP, 2002. s. 114-115. ISBN 80-88833-27-2
22. Malík, P., Švasta, J. 2002. Hlavné hydrogeologické regióny. Mierka 1 : 1 000 000. In: Atlas krajiny Slovenskej republiky. 1. vyd. Bratislava : MŽP SR, Banská Bystrica : SAŽP, 2002, s. 104. ISBN 80-88833-27-2
23. Mazúr, E., Lukniš, M. 1980. Geomorfologické jednotky. Mierka 1 : 500 000. In: Atlas SSR. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 54-55
24. Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí askupín obcí s uplatneím princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja. 2020. Bratislava : Úrad podpredsedu Vlády SR pre investície a informatizáciu. 50 s.

25. Michalko, J. a kol. 1986. Geobotanická mapa ČSSR. Textová a mapová časť. Bratislava : Veda. 163 s.
26. Obec Veľké Lovce. Oficiálne webové sídlo obce. 2020. https://www.velkelovce.sk/
27. Oremusová, D. 2009. Geografické aspekty regionálneho rozvoja mikroregiónu Termál. Nitra : UKF, 2009. 146 s. ISBN 978-80-8094-559-6
28. Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020. http://www.partnerskadohoda.gov.sk/
29. Plesník, P. 2002. Fytogeograficko-vegetačné členenie. Mierka 1 : 1 000 000. In: Atlas krajiny Slovenskej republiky. 1. vyd. Bratislava : MŽP SR, Banská Bystrica : SAŽP, 2002, s. 113 ISBN 80-88833-27-2
30. Priechodská, Z., Harčár, J. 1988. Vysvetlivky ku geologickej mape SV časti Podunajskej nížiny. Mierka 1 : 50 000. Bratislava : GÚ DŠ, 1988. 114 s.
31. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2016 – 2022. Strategická, programová, realizačná a finančná časť. Nitra : NSK, 2016. 98 s. https://www.unsk.sk/zobraz/sekciu/dokumenty-regionalneho-rozvoja
32. Program rozvoja vidieka SR na programové obdobie 2014 – 2020. https://www.mpsr.sk/index.php?navID=935&navID2=935&sID=43&id=8644
33. Regionálne štúdie nerastných surovín okresu Nové Zámky. 1996. Bratislava : Geologická služba MŽP SR. 180 s.
34. Retrospektivní slovník obcí ČSSR 1850-1970. 1978. Praha : Federální statistický úřad, 1978. 94 s.
35. Ružička, M. a kol. 1996. Biotopy Slovenska. Bratislava : Ústav krajinnej ekológie SAV, 1996. 192 s. ISBN 80-967527-3-1
36. Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov Slovenska 2001 – definitívne výsledky. 2002. Štatistický úrad SR, Bratislava.
37. Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov Slovenska 2011 – definitívne výsledky. 2012. Bratislava : Štatistický úrad SR.
38. Stanová, V., Valachovič, M. (eds.). 2002. Katalóg biotopov Slovenska. Bratislava : DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie, 2002. 225 s.
39. Stratégia rozvoja vidieka NSK 2016 – 2022. https://www.leadernsk.sk/images/dokumenty/strategia__final_print.pdf
40. Strategický a marketingový plán rozvoja cestovného ruchu v NSK na roky 2014 – 2020. https://www.unsk.sk/zobraz/obsah/8418
41. Šály, R., Šurina, B. 2002. Pôdy. Mierka 1 : 500 000. In: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava : MŽP SR, Banská Bystrica SAŽP, 2002. s. 106-107. ISBN 80-88833-27-2
42. Šimo, E., Zaťko, M. 1980. Typ režimu odtoku. Mierka 1 : 100 000. In: Atlas SSR. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 65.
43. Štatistický úrad Slovenskej republiky. 2020. http://datacube.statistics.sk/
44. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky. 2021. http://maps.sopsr.sk/
45. Štátny geologický ústav Dionýza Štúra. 2020. https://www.geology.sk/geoinfoportal/mapovy-portal/geologicke-mapy/tematicke-mapy/
46. Tarábek, K. 1980. Klimaticko-geografické typy. Mierka 1 : 100 000. In: Atlas SSR. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 64.
47. Tremboš, P., Minár, J. 2002. Morfologicko-morfometrické typy reliéfu. Mierka 1 : 500 000. In: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava : MŽP SR, Banská Bystrica SAŽP, 2002. s. 90-91. ISBN 80-88833-27-2
48. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Nové Zámky, 2020. https://www.upsvr.gov.sk/statistiky.html?page_id=1247

49. Územný plán regiónu Nitrianskeho kraja. 2015. https://www.unsk.sk/zobraz/sekciu/uzemnoplanovacie-dokumenty-a-uzemnoplanovacie-podklady-kraja
50. Vass, D. a kol. 1988a. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava : GUDŠ
51. Vass, D. a kol. 1988b. Vysvetlivky k mape Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR. Mierka 1 : 500 000. Bratislava : GÚ DŠ, 1988. 65 s.
52. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 (2020). https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2021/01/Slovensko-2030.pdf
53. Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôd. 2020. http://www.podnemapy .sk/default.aspx
54. Základná mapa. 2020. https://zbgis.skgeodesy.sk
55. Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (v znení zákonov č. 309/2014 Z. z., č. 378/2016 Z. z., č. 58/2018 Z. z., č. 313/2018 Z. z., č. 221/2019 Z. z., č. 134/2020 Z. z.)
56. Živnostenský register SR. 2020. https://www.zrsr.sk/zr_browse.aspx